

DOMOVINA

Upravištvo „Domovine“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva cesta 16, Telefon 72

Izhaja vsak petek.

Naročnina za tuzemstvo: četrtno 7-50 Din, polletno 15 Din, celoletno 30 Din; za inozemstvo: četrtno 12 Din, polletno 24 Din, celoletno 48 Din. — Račun poštna hranilnica, podružnice v Ljubljani, št. 10.711.

Igra z državo

Odkar sodeluje Stepan Radić v parlamentni politiki, se je število vladnih kriz tako pomnožilo, da imamo sem od aprila t. l. že četrto vlado.

Gotovo so krize včasih neizbežne, a pravkar potekle so samo plod Radićevega igranja z državo. Vsaka kriza pomeni velike stroške in izgubo časa, ker se v ministrstvih malo dela v pričakovanju novega gospodarja.

14. t. m. je Radić iznenada strmoglavil vlado g. Uzunovića. V bistvu je opravičeval ta korak s tem, da so radikali premalo proti korupciji in da niso hoteli sprejeti njegovih predlogov za pobijanje korupcije. Lepa beseda, če bi bila resnična. A že drugi dan je isti Radić izjavil, da se je zgodila p o m o t a; sprejel je predloge radikalov, skratka samega sebe je postavil na laž. Radikalni predlog, ki ga je prej obsojal, je zdaj odobril in vrhu tega je moral privoliti, da so mu nečaka Pavla Radića vrgli iz vlade, češ, da je pri pogajanjih nastopal nepošteno.

Torej umik na celi črti. Čemu je bila potrebna kriza, čemu velikanska škoda, ki jo prinaša vsaka kriza? Čemu vpitje in razburjenje nad radikali, ako se nazadnje vendarle vse sprejme?

To je igra, ki jo danes vse obsoja, lahko se reče, brez razlike strank. Mož, ki strelja take kozle, ne more zahtevati, da se mu poveri usoda države. Take škodljivce, ki jim je država cirkus za njihove harlekinade, je treba izločiti.

To je tudi edina dobra stran žalostne krize: da so namreč v Beogradu zopet bolj uvideli, da z Radićem ne gre. Moral je podpisati pismo obljubo, da od binkošti naprej ne bo govoril na shodih, ne pisal v novine. Sam je v občem smehu priznal, da je dobil — n a g o b č n i k.

Vprašam najbolj zagrizenega radićevca v Sloveniji, ali ni to sramota? Ponižanje Radića je tako grozno, da je obenem ponižanje vsakega njegovega pristaša.

Že celo leto požirajo Radićevi «backi» skoro vsak dan kaj novega: od luknje, v kateri se je skrival, do nagobčnika, vsak dan prinaša dokaz, da je g. Radić zanimiv človek, a za vodstvo politike on ni. Škoda dobrih seljakov, ki tako lepo slede takemu vrtoglavemu vodji!

Vsak dan bolj spoznavajo Radića in tudi odpadajo od njega. Obžalujem Slovence, najbolj pa g. Puclja, ki mu je zlezal v torbo, kajti mera razočarani in osmešeni še ni polna.

G. Radić je kljub svojim talentom zlo, ki samo razdira. 10 mesecev je že v vladi in kaj je ta čas storjenega? Vsak hip kriza in vznemirjenje, a ne dela se nič. Kdor v Sloveniji Radića podpira, zavira ozdravljenje težavnih razmer in cepi napredne vrste v hipu, ko se začne obračun s stranko slovenske nesreče SLS.

SDS je ravno tako stranka jugoslovenskega seljaka, kakor hoče radićevstvo biti stranka hrvatskega seljaka. Razlika je le v tem, da radićevstvo hujska in zaničuje druge

stanove in da širi plemensko sovraštvo proti Srbom. Vrhu tega pa, ker je od voditeljev strank odvisno v politiki skoro vse, je radićevstvo posebljen g. Radić in mora z njegovimi napakami iti v grob. V tej stranki ima besedo le g. Radić, a on je nepreračunljiv. Danes belo, jutri črno...

Zato opravičeno svetujemo vsem naprednim možem in ženam v Sloveniji, da ne trošijo svojih moči na to nezanesljivo stran, ki državo vodi od poloma do poloma, in da se vsi strnejo pod staro, a vedno čisto zastavo SDS v skupno borbo proti klerikalstvu.

Narodni poslanec dr. Gregor Žerjav.

V znamenju radićevskega nagobčnika

Radićevci so se vdali radikalom na milost in nemilost, samo da ostanejo v vladi — Stepan Radić ne sme več na shode — Pavle Radić vržen iz vlade — Razočaranje klerikalcev, ker niso prišli v vlado

V Beogradu so zadnje dni radićevci prav po cirkuško napravili par kozolcev. Nekateri izmed njih še sedaj stojijo na svojih glavah in smeje se jim svet, ki se začuden vprašuje, ali se ti ljudje prav nič ne sramujejo svojega vetrnjaštva.

Na seji Narodne skupščine v noči 14. t. m. se je vršilo glasovanje o interpelacijah opozicije zaradi korupcijskih afer, katerih razčiščenje je zahtevala opozicija. Vlada je ostala s svojim predlogom o prehodu na dnevni red v manjšini, ker so radićevci postavili svoj lasten predlog ter glasovali proti vladnemu predlogu. Zaradi tega je nastala nova vladna kriza. Ministrski predsednik Uzunović je podal demisijo celotne vlade in pričela so se pogajanja za sestavo nove vlade.

Radićevci so razpravo o korupciji izrabili za svoje politične namene, pri tem pa so se zelo vračunali. Mislili so, da bodo s povzročitvijo nove, v kratkem času že tretje vladne krize ustvarili večji razkol v radikalni stranki in da bo Ljuba Jovanović potegnil ob tej priliki za seboj večje število radikalov, na kar bi osnovali z njim in nekaterimi opozicijci, med njimi s klerikalci, novo vlado brez radikalov.

Njihovi upi se niso izpolnili. Ljuba Jovanović se je odcepil od radikalne stranke samo z desetimi poslanci, kar je bilo odločno premalo, da bi se tudi v najbolj ugodnem primeru mogla osnovati z njim vladna večina. Na drugi strani pa kralj ni sprejel demisije ter je poveril Uzunovića, naj poizkuša izpolniti svojo vlado z drugimi strankami.

Uzunović se je pričel pogajati z Davidovićevo stranko in ob tej priliki je naenkrat padlo junaško srce radićevcev v hlače. Radićevci so se zbalili za svoje ministrske stolce in pričeli so moledovati za milost.

In izprosili so si milost pod tako sramotnimi pogoji, da se sramujejo celo tisti, ki niso

njihovi pristaši, ker ne morejo umeti, da je mogoča na svetu stranka, ki pljuje sama sebi v obraz. Radićevci so pristali na vse pogoje radikalov, samo da ostanejo v vladi, katere krizo so sami izzvali.

Privolili so na radikalno zahtevo, da se smatra interpelacijska razprava v skupščini kot končana, četudi ni skupščina v tem pogledu ničesar sklenila.

Pristali so na zahtevo radikalov, da se poseben zakon za pobijanje korupcije ne predloži Narodni skupščini.

Privolili so, da so radikali pognali iz vlade Pavla Radića in da so radikali sami proti volji Stepana Radića določili iz njihovih vrst za ministra agrarne reforme osebo, ki jim je bolj všeč.

Stepan Radić se je moral obvezati, da ne bo bival v Beogradu, ker ni poslanec.

Stepan Radić se je nadalje obvezal, da najmanj dva meseca ne bo hodil na shode in toliko časa tudi ne bo imel nobenih političnih govorov.

Nadalje se je obvezal, da bo izpremenil tudi pisavo v svojem listu «Domu», ki mora odslej braniti neke radićevske interese, ampak interese cele vlade.

Da bi radićevci vse te pogoje tudi izpolnjevali, so morali njihovi ministri radikalom že vnaprej podpisati ostavke, v katere je treba vstaviti samo datum, da jih lahko poženejo iz vlade, ako ne bodo tako plesali, kakor bodo radikali piskali.

Bolj sramotnega poraza, kakor je razvidno iz navedenega, doslej še ni doživela nobena stranka.

V četrtek pred omenjenim glasovanjem v Narodni skupščini je govoril Stepan Radić v Požegi na shodu svojim pristašam: «Niste vi na vladi in niti Srbi niso. Na vladi je bila do včeraj korupcija.» Če je to trdil o vladi sam Stepan Radić, čigar ljudje so sedeli ...

vлади celo leto in ki je bil sam pet mesecev minister, *kakšno sodbo naj si ustvarimo o njem in njegovi stranki sedaj, ko se je zaradi ministrskih stolcev izročil popolnoma na milost in nemilost radikalom.*

Ob isti priliki je **Stepan Radić** ozmerjal s korupcionisti najbolj one radikale, ki so sklenili pred letom z njim tako zvani sporazum v imenu radikalske stranke, ki so celo leto najbolj vneto zagovarjali ta sporazum in se borili z vso besnostjo proti samostojnim demokratom, ki so ta sporazum proglašali za korupten in nemoralen.

Stepan Radić je dejal ob tej priliki o teh radikalih: «Odkrito povem, da je dr. Stojadinović korupcionista, dr. Velizar Janković je korupcionista, dr. Kojić je korupcionista, doktor Laza Marković je korupcionista, dr. Voja Janjić je korupcionista.»

Poleg tega, da se moramo vprašati, ali je **Stepan Radić** šele včeraj zvedel, da so korupcionisti vsi ti ljudje, ki so bili glavni posredniki za sporazum z njim, moramo sedaj tudi vprašati, kako je mogoče, da je **Stepan Radić** sedaj s temi ljudmi sklenil tak sporazum, v katerem mora nositi nagobčnik, in kako je mogoče, da se je vdal na tako sramoten način ljudem, ki jih je psoval pred par dnevi za korupcioniste?

V četrtek je **Stepan Radić** zmerjal radikale s korupcionisti, v petek je glasoval v skupščini proti njim, v soboto je izjavljaj, da ni mislil tako hudo, v nedeljo se je pričel ponujati in prositi za milost, v ponedeljek pa je podpisal z njimi nov «sporazum», da ne bo govoril ne o njih in ne o korupciji ter da lahko radikali brčnejo njegove ljudi iz vlade, kadar se jim poljubi.

Kako je to mogoče?

Samo zato, ker je laž, da bi vodil **Stepan Radić** kmetstvo politiko, kajti to, kar dela, ne more biti kmetstva ali ljudska politika. Saj je **Stepan Radić** s svojim postopanjem omogočil, da je cela protikorupcijska zadeva padla v vodo.

Stepan Radić vodi osebno politiko; njemu je samo za slavo in oblast. Zato je rajši samo napol v vladi pod vsakim pogojem, kakor pa

sploh ne. Dokler bo namreč imel v vladi svoje ljudi, ki ga verno poslušajo, kakor na primer naš Pucelj, še vedno lahko upa, da se bo s salonskimi vagoni zastoj vozil po železnici na razne izlete.

Ker že omenjamo ministra g. Pucelja, naj še posebej poudarimo, da je pri novem sporazumu v znamenju nagobčnika in radikalskih brč sodeloval kot Radićev mešetar naš Pucelj iz Velikih Lašč. Reči moramo, da nas je po pravici lahko sram, ker je naš rojak tako slabo zmešetaril. Edino, kar ga opravičuje, je dejstvo, da je bil do zadnje krize šele štirinajst dni minister in da ni mogel premagati želje, da bi svoj ministrski stol vsaj nekoliko dalje časa grel.

Pri zadnji krizi so se hudo opekli tudi naši klerikalci. Zelo so računali na **Stepana Radića**, **Ljubo Jovanovića** ter na **Ljubo Davidovića**, da jim bo ta trojica pomagala v vlado. **Stepan Radić** je imel sam s seboj dovolj skrbi in je klerikalce pustil na cedilu. Še vsakdo, kdor je kdaj računal nanj, se je kesal, in sedaj se zopet ponovno kesajo naši klerikalci, ki jih izkušnje še niso izučile. **Ljuba**

Jovanović sam sebi ni znal pomagati, **Ljuba Davidović**, ki so ga vabili radikali v vlado, da bi radićevci bolj vneto prosili za odpuščanje zaradi psovanja s korupcionisti, pa se za klerikalce še zmenil ni. Klerikalci so se, veda sedaj zelo razočarani, ker so se jim zopet izjalovile njihove nade.

Resno so v zadnji krizi nastopili edino samostojni demokrati. Dasi bi lahko že davno prej stopili v vlado, se tudi sedaj niso silili v ospredje. Kar so radikali in radićevci kuhali celo leto, naj tudi sami pojedjo! Samostojni demokrati si bomo sami skuhalo svojo juho!

V času, ko je minister Pucelj letal od **Stepana Radića** k **Uzunoviću** in drugim radikalom ter prosil za božjo voljo, naj ga z njegovimi tovariši obdrže še v vladi, ko je doktor Korošec v fraku in s cilindrom neprestano zaman nestrpno čakal, kdaj ga bo kdo povabil k pogajanju, se je voditelj naše stranke **Svetozar Pribičević** peljal na shod svojih somišljenikov ojačevati vrste SDS, da bo v korist vsega našega ljudstva zmaga SDS čim večja pri volitvah, do katerih bo prišlo prej ali slej.

Politični pregled

Pravijo, da v tretje gre rado, in res je **Uzunović** tekom kratkih tednov že tretjič na čelu radikalsko-radićevske vlade...

Kakor smo zadnji teden napovedali, je prišla v petek v Narodni skupščini na vrsto razprava o korupcijskih aferah.

o katerih so samostojni demokrati in davidovićevci vložili vrlo ostre interpelacije. Razprava je bila ostra, trajala je ves dan in pozno v noč. Ko je prišlo do glasovanja o preходу na dnevni red po radikalskem predlogu, so se radićevci izneverili svojim zavetnikom radikalom in tako je vlada dobila v Narodni skupščini premalo glasov. Naravno posledica tega je bila, da je **Uzunović** takoj naslednji dan predložil kralju

odstop cele vlade,

toda kralj ostavke ni sprejel, marveč je **Uzu-**

noviću naročil, naj poskuša sestaviti novo delovno vlado. **Uzunović** se je začel pogajati z raznimi strankami. A čim so radićevci uvideli, da oni ne bi prišli več v novo vlado, so se začeli **Uzunoviću** zopet na vse načine dobrikati. Radić je poveril svoja dva poslanca **Preko** in **Pucelja**, da sta šla k **Uzunoviću** moledovati, naj vendar za božjo voljo sprejme radićevce zopet v vlado, ker da je glasovanje v Narodni skupščini bilo zgolj nesporazum. Ko so radikali videli, da so radićevci vnovič na kolenih, so jim stavili naravnost uničujoče pogoje. Toda radićevci so pogoltnili vse! In tako se je zgodilo, da je

Uzunović v ponedeljek sestavil svojo tretjo vlado z radićevci,

v kateri so ostali na svojih mestih vsi prejšnji ministri, le **Pavle Radić** je izpadel in ga

Anton Stražar:

Od vojaka do graščaka

(Po ljudskem pripovedovanju.)

(Dalje.)

VI.

V mestecu **Bruck ob Muri** na **Gornjem Štajerskem** sta se zdravila stotnik **Henrik** in njegov sluga **Tomažek**. Za svojim možem stotnikom je prišla tudi njegova soproga in zala hčerka **Katinka**... **Tomažek** je moral že tamkaj trpeti za svojo ljubezen...

V časih, ko se vrši naša povest, še ni bilo železnice, zato je samo ob sebi umljivo, da je bilo potovanje na okornih trenskih vozih silno počasno, pa tudi skrajno mučno za ranjence.

Tomažek in njegov gospod stotnik **Henrik** sta se ustavila najprej v glavnem češkem mestu, v zlati **Pragi**. Vsak bralec, ki je bil v zadnji svetovni vojni ranjen, ve dobro, kako se je oddahnil, ko je bil toliko srečen, da je legel na belo, snažno postelj v bolnici. Obema našima znancema se je zdravje hitro boljšalo, toda zaradi hudih vojnih naporov in prehlada se je obeh močno lotila pljučnica.

Minevali so tedni našima znancema v zlati **Pragi**. Bilo je sredi zime. Pljučnica se je z vso besnostjo držala **Tomažka**. Zaradi hude vročine, ki jo povzroča ta bolezen, začne bolnik zmeden govoriti. V takem napadu je govoril **Tomažek**:

«Zbogom, gospica **Katinka**, zbogom! Nič se ne bojte za svojega očeta... Kjer bo on, tam bom jaz! — O **Katinka** moja, hvala, hvala ti za tvoj šopek — — — kdaj, kdaj te zopet vidim?»

Tako in enako je zopet govoril v zmedenosti **Tomažek**, gospod njegov pa, ki je ležal tik njega, ga je strme poslušal: odkrila se mu je zelo, zelo važna skrivnost, tako važna, da bi se gospoda samega kmalu polotila vročina in zmedenost.

Tomažek se je medtem v zmedenosti vedno iznova spominjal **Katinke**...

Gospod **Henrik** pa je prišel tudi do zaključka: Če bi mu kdo drugi naredil tako predrznost kakor **Tomažek**, bi ga ubil kakor psa! Ta pa, ki leži poleg njega, mu je rešil življenje in je vreden tudi plačila.

* * *

V mesecu **marcu**, ko je bilo že toplo, se je zdravje **Tomažku** in tudi že stotniku obrnilo na bolje. Nekega dne reče **Henrik**:

«**Tomažek**, ako ostanejo dnevi tako lepi in topli, odpotujeva te dni; ustavila se bova na **Štajerskem** v **Brucku ob Muri**. Rad bi namreč, da bi praznovali skupaj god moje žene **Marije**, pa tudi svojo hčerko **Katinko** bi spet že rad videl. **Tomažek**, kajne, da se tudi ti veselijo tega potovanja?»

Gospod **Henrik** je pri tem vprašanju pomenljivo pogledal svojega zvestega slugo. Ta je ves vesel govoril:

«O, gospod stotnik, sedaj sem pa čisto zdrav, ko sem to izvedel od vas. Ali potujeva že jutri ali kdaj?»

«Prav v kratkem, **Tomažek**!»

Po tem razgovoru je minilo komaj teden dni, pa sta dospela **Tomažek** in njegov gospod že v **Bruck ob Muri**.

Bilo je par dni pred praznikom **Marijinega** oznanenja. Gospod **Henrik** je govoril **Tomažku**:

«Jutri, **Tomažek**, boš že videl mojo ženo in hčerko **Katinko**; oni dve sta sedaj pri mojem očetu tukaj v obližju na malem gradiču, ki je moj rojstni kraj.»

Prav pred **Marijinim** praznikom sta dospeli gospa in **Katinka**. To je bilo veselo svidenje!

Presrečna žena in hčerka sta obe hkrati poljubovali in objemali ljubljene gospodarja. Ko je minilo prvo veselo razburjenje, izpregovori gospod stotnik:

«Tako je nam torej **Bog** dal doživeti iznova veselo svidenje. Toda, ako bi **Tomažka** ne bilo poleg mene, bi sedaj tudi mene ne bilo tu. Ta je, ki mi je rešil življenje. Ta je, ki je vreden plačila, kakršnega si želi!»

Ko sta ženski to čuli, sta začeli tudi enako objemati **Tomažka**. Ko ga je objemala in poljubovala **Katinka**, je porabil to priliko in potihem govoril zali gospici:

«**Katinka**, ali slišiš, ali si slišala, gospod so mi obljubili plačilo, kakršno si želim? Ti si moje plačilo, ali si ali ne?»

Deklica je vsa vesela iznova poljubila **Tomažka**, ne da bi se menila za roditelja, ki sta jo opazovala oba, in je šepetala:

«Vsa sem tvoja in nikogar drugega!»

* *

zdej v ministrstvu za agrarno reformo nasleduje dr. Stanko Šibenik, dosedanji radičevski podpredsednik Narodne skupščine.

Med glavnimi pogoji, ki so jih pokorno sprejeli radičevci, je tudi ta, da

se Radić mora za dva meseca umakniti v zatišje

in da torej ne sme dva meseca prirejati zborovanj in blebetati nepremišljenih besed. Radić je ubogal in se kakor z nagobčnikom podaja na letovišče ob morju. Ko se bo vrnil, bo pa menda Narodna skupščina že itak odšla na poletne počitnice in Radić bo zopet lahko kvasil, kar mu bo drago.

Uvideti mora pač vsak, da tako smešno poniževalne vloge, kakor jo igrajo radičevci, pač še ni nihče opravljal v naši državi. A kaj končno sramota, če ne bi bilo tudi škoda! Tako pa so radičevci s svojim ponovnim vstopom v vladno povzročili, da se

zoper korupcijo ne bo ukrenilo nič.

ker so radičevci odslej radikalom navezani na slepo pokorščino. G. Pucelj bo odslej zaman pral zamorca v svojem «Kmetiskem listu».

Napovedano je, da se v sredo 26. t. m. zopet sestane Narodna skupščina in da ji bo poleg drugih pomembnih zakonskih osnutkov predložen v pretres tudi

zakon o izenačenju davkov,

ki je pač najbolj krvavo potreben zlasti za nas Slovence, ki plačujemo najvišje davke. Seveda pa mora biti nov davčni zakon tak, da bo sedanja previsoka davčna bremena omilila. Žal, se g. Pucelj doslej ni dovolj resno pobrigal za to vprašanje. A klerikalci, ki bi bili kot glavni zastopniki Slovenije prvi poklicani v to, tudi ne znajo ničesar doseči. Vsa delavnost in vsa borba za slovenske interese sloni edino na naših dveh poslancih dr. Žerjavu in dr. Pivku, ki z neomajno požrtvovalnostjo rešujeta, kar se rešiti dá.

Ne bo reda, poštenosti in vsestranske pravičnosti, dokler ne prevzamejo samostojni demokrati krmila države v svoje roke. Hvala Bogu, njihov čas nastopa. SDS na-

rašča s presenetljivo naglico. Sijajen primer tega mogočnega napredka so podale

občinske volitve v Dalmaciji,

ki so se vršile v nedeljo in so samostojni demokrati dobili v svoje roke nad 200 mandátov, torej domala tretjino. Radičevci in radikali so strahovito nazadovali, klerikalci pa skoro ne pridejo več v poštev. SDS je bila doslej v Dalmaciji šibka, saj ima od tam le enega poslanca; zdaj pa je zanj na tisoče novih volilcev in so posamezne občine prešle popolnoma v njene roke. To je strahovito poparilo radikale in radičevce, a samostojnim demokratom v vsej državi mora tak napredek biti le v ponos!

Vrhovni voditelj SDS Svetozar Pribićević je neumoren v agitacijskem delovanju. V nedeljo je imel na Hrvaškem kar

šest velikih shodov,

največji pa je bil v Slunju blizu Plitvičkih jezer, kjer ga je poslušalo nad 6000 navdušenih zborovalcev od blizu in daleč. Kako srditi so nasprotniki nad napredovanjem SDS, dokazuje žalostno dejstvo, da je tolpa radikalskih ali radičevskih zahrbtnžev s streljanjem napadla skupino zborovalcev, ki so se na vozovih vračali iz Slunja skozi gozd domov. Napadalcu so oddali nad 60 streliv in sta bila dva samostojna demokrata težko ranjena, prvi v nogo, drugi v glavo... Pa vsa ta divjaštva ne morejo in ne bodo nikoli mogla omejiti naraščanja Samostojne demokratske stranke!

No, zdaj še nekaj drobiža iz zunanje politike:

Na Poljskem je, kakor smo že zadnjič kratko sporočili, prišlo do nenadnega prevrata. Maršal Pilsudski je s svojimi četami pregnal dosedanje vlado, predsednik republike je odstopil. Borbe so potekle deloma krvavo, bilo je 205 mrtvih, 966 pa ranjenih. Toda zdaj se v deželo zopet vrača red.

Maršal Pilsudski ostane na krmilu,

sestavil je novo vlado ter sam v njej prevzel vojno ministrstvo. Kako se bodo dogodki razvijali nadalje, bomo poročali.

Na Angleškem rudarji še nadalje stavkajo. Pojavlja se pomanjkanje premoga. Toda nadejati se je, da bo tudi ta stavka kmalu končana.

Francija preživlja hudo krizo, ker frank nagloma pada

In je prebivalstvo že izgubilo zaupanje v lastni denar. Kadar pa se pojavi beg od lastnega denarja, kadar se začne prebivalstvo reševati domačega denarja z mrzličnim nakupovanjem tujih valut in raznega blaga, tedaj je to smatrati za skrajno opasen pojav, ki lahko postane usoden za dotično valuto. Vrednost denarja začne še bolj neusmiljeno drčati navzdol, kar lahko dovede nele do gospodarskih, marveč tudi do političnih polomov. Francija, ki je v vojni mnogo trpela in je naša dobra zaveznica, ne zasluži te usode, zato je moramo le želeči, da bi se frank zopet opomogel.

DOPISI

PRESEKJE PRI LJUBLJANI. V nedeljo dne 16. t. m. smo imeli pri nas slovesno odkritje spominske plošče žrtvam svetovne vojne, katerih je v naši fari 55, čeravno štejemo komaj okrog 1400 duš. Da je ljudstvo razumelo pomen tega dneva, je pokazalo z obilno udeležbo bodisi iz domače kakor tudi iz sosednjih župnij. Zahvalimo se tem potom vsem darovalcem, ki so žrtvovali, da je bilo mogoče postaviti zgodovinski spomenik. Posebna hvala pa Kmetiski posojilnici na Vrhniki. Dalje iskrena hvala vsem govornikom, hvala vsem društvom, ki so se udeležili sprejema, kakor tudi učiteljsvu s šolsko mladino. Prelepa hvala vsem za številne lepe vence, s katerimi so okrasili spomenik. Najlepša hvala vsem pevcem. Spomenik sta res mojstrsko izdelala g. Franc Stanovnik, zidarski mojster v Vnanjih gorah, in g. Jože Svete, tukajšnji kamenosek, za kar ju najtopleje priporočamo.

BEVKE PRI VRHNIKI. V «Domoljubu» se je oglašil neki S. F. K. Ne čudim se, da je zanikal resnico, katero smo objavili v «Domovini», ker pač spada on med pristaše SLS. Še enkrat

Na veselo godovanje gospe stotnikove sta bila povabljeni tudi stari baron pl. Palmitz-Höfer in njegov sin Rihard. Ta dva sta bila že stara znanca stotnikova. Stari baron je bil obenem tudi stotnikov součenec, pozneje sta bila nekaj časa tudi skupaj oficirja.

Baronov sin Rihard je bil 25leten mladenič, rjavkastega obraza in ravno takih las. Z obraza se mu je poznalo, da je prečul že marsikatero noč v razuzdanih družbah.

Gospe stotnikovi ni bil nič kaj po volji ta skrajno vsiljiv Rihard, toda kot olikana gospa ni tega pokazala. Gospa je tudi dobro vedela, kako skrajno in nevljudno se ta mladenič vede napram njeni hčerki Katinki. Deklica je od sramu nad njegovimi neslanimi šalami kar povešala oči.

Toda najhujše je še sledilo!

Po dobrem obedu, ki ga je priredil stotnik, so začeli piti vino; vrstile so se zdravice za zdravici. Nedostojni Rihard je kar zlivaval vino vase.

Ko se je že dodobra opil, se je očitno znošil nad Tomažkom:

«Veste, čudno se mi zdi, da sedi ta sluga v naši družbi. Rad bi vedel, kdo je ta človek.»

Gospod stotnik je postal od jeze čisto bled; na to skrajno nevljudnost je v jezi najprej izpil kupico vina kar v dušku, nato pa odgovoril s primernim naglasom:

«Vi zahtevate od mene odgovora! Prav! Vprašam vas, kako bi vi cenili človeka, ki vam bi rešil življenje? Ne zamerite mi pa tudi, ako vam povem, da se mora človek v gosteh spodobno obnašati. Vi pa ste na to pozabili, ali pa še tega sploh ne veste. Jaz

cenim človeka ne samo po imenitnem stanu, ampak tudi po njegovih zaslugah. To si dobro zapomnite!»

Na te stotnikove besede Rihard še ni obmolknil, temveč je nadaljeval:

«Vse je prav, kar ste povedali; to se lepo sliši, zelo lepo. Samo, kakor jaz vidim, je tukaj še nekaj vmes. Ne bojim se povedati. Mislite si o meni, karkoli hočete, jaz kar povem: vaša prijazna gospica Katinka rada vidi tega vašega slugo.»

Pri teh besedah je stotnika minila dobra volja, vstal je izza mize in začel:

«Veste, mladi gospod, vam se dobro pozna, da še malo poznate človeško življenje. Zapomnite si dobro, da ste mi skrajno vsiljivi! Ako niste drugačne volje, se lahko poslovimo.»

Učinek teh besed je bil skrajno mučen. Stari baron in nadležni njegov sin Rihard sta vstala. Baron je trpko spregovoril:

«Rihard, pojdiva, tukaj ni za naju prostora.»

Odšla sta plemenitaša brez poslovitve.

Nekaj tednov pozneje.

Gospod stotnik Henrik je poklical k sebi Tomažka. Presrečni mladi fant je od začudenja kar z odprtimi ustmi poslušal svojega gospoda:

«Tomažek, bil si mi vedno zvest; to si pokazal najbolje, ko si z nevarnostjo za svoje življenje rešil moje. Plačilo ti ne uide! V teh dneh enkrat odjezdiva v tvojo rodno kranjsko deželo. Ogledala si bova tamkaj,

kje bi se dal kupiti kak grad. Povem ti, jaz sem stopil iz vojaškega stanu. Seveda boš šel z menoj tudi ti, sploh vsi skupaj gremo.»

Kdo je bil bolj vesel ob tej novici kakor naš Tomažek...

— — — — —

Zadnji dan pred odhodom je bilo.

Ko je Tomažek vse uredil za pot, sta se slučajno sešla z gospico Katinko na vrtu.

Zala gospica je ravno trgala cvetke, ko se ji je približal Tomažek.

Mlada prijateljica sta sedla na klopico; gospica je delala šopek.

Čprav je vedel Tomažek, komu ga dela, je vendar vprašal:

«Katinka, kdo bo dobil ta šopek?»

Gospica, ki ga je medtem ravno izgovorila, mu ga je pripela in odgovorila:

«Sedaj veš, kdo ga dobi!»

Marsikaj sta se še pomenila srečna mlada človeka. Srečna sta bila, srečna v krasnem cvetočem mesecu majniku leta 1758.

(Dalje prth.)

Izpolnjevanje povelja

Avstrijski stotnik je imel konja, katerega je skrbno negoval. Tudi svojemu slugi je naročil, naj se v prostem času zabava s konjem.

Nekega dne je našel stotnik slugo v hlevu s časopisom v roki, sedečega v jasliah.

«Kaj pa delaš?» ga je nahlulil. «Ali nimaš drugega opravila?»

«Izpolnujem vaše povelje in kratkočasim konja,» mu je odgovoril sluga, «s čitanjem časopisa.»

ugotavljam, da so temu dopisniku, ki po jezuitski metodi hoče vso krivdo zvaliti na druge osebe, omenjene točke popolnoma znane in jih nikakor ne more zanikati kot neresnične. Pokličem mu v spomin še enkrat naslednje: Ali se ne spominjate več, da sta Vam 31. marca t. l. v občinski pisarni na Vrhniki pri seji stavbenega odbora za šolo v Bevkah Vaša somišljenika gg. župan in Furlan v zelo ogorčenem tonu očitala, da ste Vi z Vašim ugovorom zakrivali zvišanje občinskih doklad? Tega vendar ne morete utajiti. Če pa Vam ta dopis še ne zadostuje, da bi priznali resnico, se obrnite še do Vaših bližnjih sosedov, ki Vam bodo odločno povedali, da dopisnik v «Domovini» ni lagal. Vzemite tudi na znanje, da je bila pri seji občinskega odbora na Vrhniki 9. t. m. od 16 odbornikov podana na gosp. župana tozadevna interpelacija, katero si lahko ogledate med uradnimi urami pri županstvu. Ker ste me v «Domoljubu» pozvali, naj se pogumno podpišem, to drage volje storim, ker bralci «Domovine» smo odkritosrčni in nikdar ne lažemo. — Anton Trček.

ROVTE NAD LOGATCEM. Kdor hoče vedeti, kako «Domoljub» laže, naj vzame v roke «Domoljub» od 13. t. m. ter čita dopis iz št. Jurija pod Kumom. Samemu župniku g. Ivanu Vodopivcu je bilo laži že preveč in je zato v «Domoljubu» tisto preklical. Ubogo ljudstvo, zdaj vidiš, kakšno duševno hrano ti vsiljujejo klerikalci. Zato naj vsakdo rajši naroči našo ljubo «Domovino», iz katere lahko izve v vseh zadevah čisto resnico. Razen tega je «Domovina» za vse naše ljudstvo velikega vzgojnega pomena. Ona je najzanesljivejša vodnica, ki kaže, kako naj si izobražen človek uravnja svoje življenje v glavnih smereh, da se more tako v svojih mislih popolnoma osvoboditi in osamosvojiti.

GORNJI LOGATEC. Krajevna organizacija SDS v Gornjem Logatcu bo priredila v nedeljo 30. t. m. ob 3. popoldne v Sokolskem domu velik političen shod, na katerem bo poročal ravnatelj «Jutra» g. dr. Albert Kramer iz Ljubljane. Somišljenike od blizu in daleč že danes opozarjamo na ta shod, s katerim se odvarja poletna politična sezona naše delavne stranke. — Podružnica Kme-

tijske družbe v Gornjem Logatcu si je minulo nedeljo izvolila nov odbor s tov. Jakobom Nagodetom iz Gor. vasi na čelu. Priporočamo novi metli, da bi dobro pometala, ker so gospodarske prilike od dne do dne slabše in bi morala podružnica s poukom in živim zgledom kazati do novih virov zaslužka. V naši zemlji so še ogromni nedvignjeni zakladi.

STIČNA. V Viru pri Stični je umrl 18. t. m. naš zvest pristav in naročnik «Domovine» gosp. Franc Medved, posestnik v Viru, star 78 let. Svoje otroke je vzgojil v narodnonaprednem duhu. Naj mu sveti večna luč, preostalih pa naše iskreno sožalje!

ČRNOMELJ. Črnomeljci se že dolgo časa nismo oglašili v «Domovini», tako da menda že pozabljate, da še obstojamo. Malo besedic moram izpregovoriti. Boji so skoro v vseh društvih, kar jih obstoja v Črnomlju, in to zaradi dveh osebnosti. Povrnimo se k stvarnemu delu! Volimo delavce, volimo poročevalce, saj Črnomlja je tudi nekaj. Črnomeljci, poglejmo Metličane, potem se pa sdimmo!

TALČJI VRH V BELI KRAJINI. Šolska mladina bo priredila v šoli na Talčjem vrhu na binkočno nedeljo za deco igro «Sirota Marica». Pričetek ob 3. uri popoldne. Za odrasle se bo pa igra ponovila v prvi polovici meseca junija.

ADLEŠICI V BELI KRAJINI. (Odrpito pismo v odgovor tistim župljanom, ki so pisali meni anonimno pismo.) Da ni bilo prvega sv. obhajila, ni moja krivda. Ako se vršijo druga obhajila, bi se lahko vršilo tudi prvo. Vprašajte g. župnega upravitelja; zakaj ni tako. On bi lahko otroke poklical v župnišče in jih tam pripravil na sv. obhajilo. Žalostno je, da ne veste, da jaz nimam s tem ničesar opraviti. Laž je, da mladina že od maja minulega leta nima verouka. Res je, da je g. veroučitelj še v jeseni, ko sem bil že jaz tu, poučeval verouk. Okrajno glavarstvo, županstvo, predsednik krajnega šolskega sveta in jaz smo se dosti trudili, da bi dobili veroučitelja, a da ni prišel, je krivda pri cerkvenem oblastvu, ki je stvar zavleklo. Razpisano je bilo mesto do 15. marca in tudi kmalu oddano,

a do danes ni zasedeno. Kdo je kriv? Vsakdo, komur sem pokazal pismo, se je zgražal nad tako brezznačajnostjo in predrznostjo. Imenujem vse tiste, ki so sodelovali pri pismu, navadno brezznačajneže, ker pošten in odkrit človek ni zmožen takega početja. — Nadučitelj.

NOVO MESTO. Naše prostovoljno gasilsko društvo bo priredilo 11. julija t. l. zlet Jugoslovenske gasilske zveze obenem s proslavo petdesetletnice svojega obstoja. Tovariška društva se naprošajo, da vzamejo ta dan v evidenco in da začnejo takoj delo med članstvom za čim častnejšo udeležbo, da bo manifestacija našega celokupnega gasilstva čim veličastnejša. Na pomoč!

NOVO MESTO. V soboto 1. maja so v Sokolskem domu gostovali akademiki «Jadranaši» s Knoblauchovo komedijo «Faun». Priznati se mora, da so nas prijetno iznenadili. Igra je bila res vzorno naštudirana. Vsa čast našim mladim akademikom. Želimo pa, da jih v kratkem zopet vidimo.

KOČEVJE. (Razne novice.) Po padcu Uzunovičeve vlade se je pri nas raznesla vest, da pridejo v vladu tudi klerikalci, med temi tudi g. Škulj, župnik v Dolenji vasi pri Ribnici. Zdaj pa poje žalosten: «Moj up je šel po vodi...» — Predzadnjo nedeljo se je smrtno ponesrečila 4letna hčerka g. Frana Zdraviča, župana v Dolgi vasi; podrl jo je gramozov voz. — Nedavno so vlomili tatovi v hišo g. Koscherja, nato v Stari cerkvi v 5 hišah, potem v Dolenji vasi in Ribnici. Ker so se udeleženci sprli radi delitve «dobičeka», jih je eden od njih izzal in sta baje dva že zaprta. Zlikovci so prišli šele pred kratkim iz zapora. — «Domovina» se širi tudi pri nas in v okolišu zadovoljivo.

KRANJ. Skoro neopaženo je praznoval 9. t. m. 50letnico svojega rojstva trgovec in posestnik g. Franc Berjak. Rojen je bil v Žužemberku. Nekaj časa je izvrševal trgovino v Ljubljani, pred kakimi 15 leti pa je prevzel trgovino v Kranju po pokojnem Francu Omerzi ter poročil njegovo hčerko. G. Berjak je miren, značajan mož ter jako umen gospodar. Več let je že ravnatelj Mestne hranilnice v Kranju, občinski odbornik, od-

Ivan Albrecht:

Za sina

Povest.

(Dalje.)

II.

Jasni in oblačni dnevi.

Stari Podlipec je bil svoje snahe prav iz srca vesel, ker je skrbela zanj ko da je njegova lastna hči. Kadar je le mogla, mu je s čim postregla in mu privoščila prijazno besedo.

«Tako se mi pa dobro zdi, ko je prišla Julka k nam, da ne morem povedati,» je pravil stari Podlipec ljudem. Nekateri so bili tega veseli in so mu pritrjevali, drugi so spet skomigali z rameni, češ: «Ne hvali dneva pred večerom.»

Ko se je poletje jelo umikati jeseni, je pa naenkrat završelo po vasi. Kalinova Meta je pravila:

«Oh, oh, kdo bi si bil mislil, da je mlada Podlipčevka taka!»

In stara Markulja je hitela:

«Kakšna pa, kaj?»

«Juj,» je zategnila Meta, «ali še nič ne veste? Balo je prinesla k Podlipcu, pa še kakšno balo!»

Markulja je od same radovednosti brusila brezzobe čeljusti in skoraj ni mogla zapreti ust:

«Kakšno balo praviš?»

«S seboj jo je prinesla, vam povem,» je pojasnjevala Meta. «Zdaj bo enkrat začela zibati —»

«Tisto že, pa —»

«Eh no, Andrejevo ni, kar bo ležalo v zibelki!» je svečano razglasila Meta.

Zdaj je bil ogenj v strehi. Grabili so otavo in bilo je skupaj polno žensk, ki so vse hitele k Meti, ko je pravila, kaj je prerokoval Drnakov Milan na Sveti Gori. Cuckova Jerica, Julkina najboljša prijateljica, jo je hotela ščititi:

«Tega že ne verjamem! Kaj se bo neki ustil tisti Drnakov nepridiprav! Julka še pljune ne, kamor on stopi, ne pa da bi imela kaj z njim.»

«No, no,» se je zasmehljivo ozrla Kalinova, «misliš, da je tebe klicala, kadar je bil pri njej?»

«Saj ni tvoja sestra,» je vščnila Jerica. Kalinova Meta je namreč že lezla proti štiridesetim in je živela zelo spokojno, odkar je spoznala, da se fantje ne menijo več zanj. Včasih, dokler je bila še mlada, je bila pa trava pod njenim oknom vedno pomendrana. Prelomski fantje so jo cenili toliko, da niso nikoli branili onim iz sosednjih vasi hoditi h Kalinovi vasovat. Nazadnje je tudi zibala; ko pa so jo vprašali, čigavo je, ni vedela nič prav povedati. K sreči je otrok umrl, drugače bi bil ostal brez očeta... To so vedeli vsi, zato je Jeričina opazka vzbudila vrsto porogljivih pogledov in tudi precej smeha, le Markulja je branila Meto:

«Slaba minuta nikoli ne počiva!»

«Tisto pa ne,» so se smejale ženske, a Cuckova je pristavila:

«In hudobni jeziki tudi ne!»

Meta je bila jezna in je pihala ko modras: «Zarečenega kruha se največ poje. Misliš, da se tebi ne more nič zgoditi, če si Cuckova. Za Julko pa vem, kar vem!»

Stari Podlipec je prišel tedaj pogledat, kako je z otavo, in je slišal, kaj se menijo ženske. Namršil je obrvi in godrnjaje stopil k Meti:

«Kaj praviš?»

Kalinova, ki moža ni opazila, se je prestrašila in molčala, Markulja pa, ki ni bila dosti mlajša od Podlipca, je stopila vmes in zaregljala:

«Kar cel Prelom govori, smemo tudi mi! Bog ti daj dobro, Podlipec, samo tega pa ne bi voščila ne tebi ne tvojemu sinu —»

In je ponovila vso zgodbo.

«Avš,» je zarohnel stari mož, «še eno tako naj mi zine kdo, pa ga bom pri tej priči tožil!»

«Tega madeža ne izbriše nobena sodnija,» se je namuznila Markulja, toda Podlipec je ni več poslušal. Jezno je šel dalje in razmišljal, kako in kaj bi. Njegovemu izkušenemu očesu ni ostalo skrito sir vo vedenje. Čutil je, da pri mladih dveh ni nekaj prav, odkar sta bila na božji poti. Slišal je že tudi nekaj zvoniti, vendar se za to ni dosti menil. Kdo pa naj se briga za pijanca, ki ne ve, kaj govori?! Milana je skominalo po Ogrinčevem premoženju, zato je lazil za Julko. Ko je nazadnje videl, da mu je vse izpodletelo, je začel pa takole. Jasno je, da hoče zanesti v družino prepir in se tako maščevati nad Julko. Jezi ga, ker se ni hotela navezati nanj, da bi lahko pognal njeno imetje po grlu.

V take misli zatopljen je srečal stari Podlipec sina, ki se je pripeljal na lojtrnem vozu nasproti. Zamahnil mu je, naj ustavi.

«Andrej,» je dejal, «nocoj moram še govoriti s teboj.»

bornik Narodne čitalnice in član vseh drugih naprednih društev. Želimo mu, da bi še mnogo let ostal zdrav in čil!

BEGUNJE PRI LESCAH. Naši klerikalci bodo zidali Katoliški dom. Opozarjamo naprednjake, da se ne bodo dali ujeti za kak prispevek. — Kakor se čuje, bo prišel v kratkem k nam poročat klerikalni poslanec g. Dušar Šernec, ki bi pač rad pregledal, kako velika je naša vojska. — Visoki davki nas neznosno tlačijo. Rubežni so na dnevnem redu, a naši ljudje se pogostokrat hudujejo na tiste, ki niso nič krivi. Pametni ljudje vemo, da so za težke razmere v Sloveniji krivi največ klerikalci, ki imajo večino v Narodni skupščini. Klerikalci doslej še niso pokazali zmisla za naše gospodarske težnje, pač pa nam vedno in vedno trobijo le o neki avtonomiji, o kateri ne vemo, kaj nam bi prinesla dobrega.

MOJSTRANA. Gasilsko društvo za Mojstrano si bo postavilo lasten zidan dom. Sedaj ima samo lesenega, ki pa ni primeren za naše društvo, ki ima lastno motorno brizgalno. V nedeljo so šli gasilci na Belo polje podirati občinski les, katerega bodo potem prodali ter denar porabili za dom. Tudi občani bodo radi prispevali za tako koristno društvo, kakor je ravno gasilno. — Na Vnebohod so prišli na izlet k Peričniku z lepo okrašenim tovornim avtom uslužbenci bombazevne čitalnice in predilnice iz Tržiča. Ker je bilo ta dan izredno lepo vreme, je prišlo tudi drugih izletnikov precej. — Istega dne je vprizorila šolska deca igro «Izgubljen raj», ki je zadovoljno izpadla. Ves dobiček je namenjen za šolski izlet. Ne samo otroke, temveč tudi nas vesele podobne igre. Zato kličemo vodstvu: «Le še kaj takega!»

SLATNA PRI BEGUNJAH. Zadnji «Domo-ljub» je prinesel dopis iz naše vasi, nad katerim so se upravičeno zgrajali vsi vaščani. Neki posestnik je rekel: «Dobra sta v dopisu samo začetek, kjer pravi, da je naš vodovod res potreben, in pa konec, kjer se trdi, da smo Slatničani pametni ljudje; vse drugo je laž.» — Pozivam dotičnega pisca, naj se podpiše s polnim imenom, da mu bom dal odgovor, ki ga zasluži in ki mu povzroči prav neprijetno zvonjenje brez zvonov. Prav in dobro je, če se pri požaru zvonijo, toda

pogasiti požar bo mogoče le z vodo. Da nisem podpisan prvi prosil za vodovod, imam dokaz v rokah. Žalostno je le, da takratni klerikalni mogočniki niso imeli srea za našo vas, četudi so bili prošeni za pomoč. Jaz sem to delo nadaljeval in prosil pomoči g. dr. Žerjava, ki je svojo obljubo tudi izpolnil, in sicer v toliki meri, da tega niti pričakovali nismo. Zahvalo smo dolžni edino g. dr. Žerjavu, drugi naj pa rigajo, kolikor hočejo, saj pri tem jih vodita edino nevoščljivost in sovraštvo do napredka. Če misli kak klerikalni agitator, da bomo ustavili delo pri vodovodu, če bomo morali dodati kako malenkost iz svojega, se kruto moti. Če bi bili mi mnenja, da so bolj potrebni zlati plašči, da naj imajo farovške krave najlepši hlev in da je potrebna za kaplana, ki ga nimamo, palača, potem bi mi seveda ne imeli nikdar vodovoda. Da imamo res lepo cerkev, je zasluga bivšega župnika g. Košmelja, ki živi sedaj v revščini in pomanjkanju zaradi nenaklonjenosti od strani prevzvišenega našega rojaka. In zopet smo bili naprednjaki, ki smo se spomnili zaslug g. Košmelja in mu poslali za novo leto skromno darilce s prispevki vseh faranov z izjemo g. Zevnika in par njegovih najbližjih. Mi smo in hočemo biti hvaležni svojim dobrotnikom, ker smo močje, ne pa opravljivei. Pokažite in dokažite, da res delate in ne samo spite, potem boste šele imeli pravico kritizirati. Le pozivajte, naj volimo gosp. knezoškofa, ki naj le kandidira. Franc Mežek.

BOHINJSKA SREDNJA VAS. 25letnico svojega obstoja bo proslavilo na binkošno nedeljo 23. t. m. tukajšnje prostovoljno gasilno društvo. Na dan prireditve bo najprej ob 8. zjutraj sprejem gostov z godbo na kolodvoru, nato odhod v Srednjo vas, ob 10. maša z godbo v larni cerkvi, ob 11. odhod po vasi na manifestacijski prostor pred Gasilni dom, kjer bodo govori in odlikovanja. Ob 2. popoldne bo občni zbor gasilske župe za radovljiški okraj v občinskem domu. Sledila bo velika vrtna veselica pod lipo pri gostilni Blaža Hodnika v Srednji vasi. Sodelovala bo godba. Zvečer ples. Vstopnina 5 Din za osebo.

MENGES. V nedeljo 16. t. m. se je vršil ob prav veliki udeležbi ustanovni občni zbor «Edi-

nosti» v Mengšu. Zvezo demokratske mladine je zastopal predsednik br. Šimnovec. V lepem številu sta se tega občenega zbora udeležili kamniška in ljubljanska «Edinosti». Po nagovoru predsednika pripravljalnega odbora br. Nanuta je povzel besedo br. predsednik zveze, ki je v lepih in vznešenih besedah tolmačil pomen nove mladinske postojanke v Mengšu. V lepo izbranih besedah je zatem pozdravil ustanovni zbor predsednik ljubljanske «Edinosti» br. Patik ter v imenu kamniške «Edinosti» br. M. Vedlin. Pri volitvi odbora se je večinoma izvolil dosedanji pripravljalni odbor na čelu s predsednikom bratom Nanutom. Za revizorja sta bila izvoljena predsednik krajevne organizacije SDS br. Kosec in br. Breskvar. Po občenem zboru se je vršila prav lepa animirana in neprisiljena prosta zabava ob zvokih tamburašev ljubljanske «Edinosti». Lahko rečemo, da je bil to eden najlepših zborov, kar smo jih imeli do sedaj in ki se je razvil v pravo manifestacijo demokratske misli. Mladini, ki je s tem dnevom prevzela vodstvo naše najnovejše postojanke, kličemo: «Naprej po zažrtani poti!»

HRASTNIK. V sobotnem «Slovencu» se sporoča, da je ponudil znani g. Loger cenejše posestvo krajnemu šolskemu svetu, kakor pa je že kupljeni svet od g. Roša, in vprašuje, kaj bo pač storil g. Roš kot načelnik krajnega šolskega sveta, bo li sklical sejo ali ne. Dopisnik se je lepo blamiral, kajti seja se je vršila baš dan poprej, preden je izšel «Slovenec». Mi smo pa sedaj radovedni, ali bo «Slovenec» sporočil, da se je obnašal zastopnik SLS, krojač g. Arnshek, tako žaljivo napram ravnatelju g. Gnusu, da je moral ta sejo pred koncem zapustiti. Upravitelj g. Lebar in trije klerikalci so se strnili tudi pri tej seji v eno fronto proti petim demokratom...

SREDIŠČE OB DRAVL. (Naši sejmi.) Zadnji Pankracijev sejem v Središču je pokazal zopet vso mizerijo srediških sejmov, ki hirajo od leta do leta bolj in bodo, če bo šlo to tako naprej, prav kmalu popolnoma zaspali. Zavedamo se tega, da tudi drugod danes sejmi niso več to, kar so bili, kajti tudi na sejmi se kaže izredno težek gospodarski položaj našega ljudstva. Ven-

Očetova resnost je sina iznenadila.

«Kaj pa je, oče?»

«Boš že slišal!»

«Ali se je kaj zgodilo?»

«Vse ti povem, ker te imam rad in ker te hočem rešiti, da ne napraviš kakšne neumnosti.»

Andrej je pomislil:

«Kaj neki ima danes oče, da je tak?»

«Še parkrat je vprašal, a ni mogel izvedeti nič. Zato je pognal konje in obljubil očetu, da se drevi pomenita.»

Potem je zavil stari Podlipec na vas in krenil naravnost k Pagonu.

«Ali Drnakov še kaj pride sem?» je vprašal Pagonko, ki je pripravljala malico.

«O, pride,» je menila žena, «kaj bi mu pa rad?»

«Govoriti moram ž njim!»

«Če kaj vem, leži na vrtu za stajo. Pred dobro uro so se ustavili pri nas vozniki, ki vozijo živo srebro iz Idrije, pa se ga je pri njih nalezal. Kar stopi tja, gotovo smrči pod kako hruško.»

Podlipec je res krenil tja in našel Milana tako, kakor mu je povedala Pagonka. Bil je tako zabuhel in razcapan, da ga Podlipec skoro ne bi bil spoznal.

«Alo, mrcina,» ga je dregnil s palico, «ali ne veš, da je dan ustvarjen za delo?»

Milan se je pretegnil in zarobantil v opanju, toda stari Podlipec ni odjenjal, dokler ga ni čisto predramil.

«Hudiča,» se je začudil Drnakov, ko je spoznal, kdo ga kliče, «kaj je pa vas prineslo sem?»

«Pojdi, da se nekaj zmeniva, pa le hitro!» je dejal stari Podlipec in pomagal še vedno vrtoglavemu Milanu na noge.

Stopila sta v hišo in Podlipec je naročil pijače. Potem je sprožil kar brez ovinkov:

«Zdaj mi povej, kaj veš o naši mladi!»

Milan se je počehljaj po zmrušenih lasih in s pijanim pogledom vpraševal Podlipca:

«Kako mislite, oče, kaj naj povem?»

«Ne delaj se neumnega,» je jezno zarohnel Podlipec, «sicer boš videl, da je stara kost še vedno trda!»

Iz svoje pijanosti je splašeno vprašal Milan:

«Kaj hočete od mene, samo to povejte!»

Podlipec je natočil:

«Pij!»

Milan je ubogal kakor otrok.

«Zdaj govori, kar veš o Julki,» je ukazal Podlipec.

«Jaz?»

«Ti!»

«Saj vendar nič ne vem!»

«Kaj si pa potem klestil na Sveti Gori?»

«O Julki?»

«Da! Ves Prelom že brusi jezike! Kar na dan z besedo in nič se ne potajuj!»

Tedaj se je Milan zarežal:

«A, ti? Mislite?! Zdaj šele vem! I, saj tistega nisem govoril o Julki! Kdo je pa neki to obrnil nanjo?! Jaz sem pač robil take, kakor vem, da jih ljudje radi slišijo. Človek mora vendar kaj zaslužiti!»

«Prav,» je dejal Podlipec in se ves tresel od jeze. «Potem boš napisal tako in tako, sluga bo pa v nedeljo klical pred cerkvijo.»

«Zakaj pa ne? Samo denarja nimam za preklic!»

«Plačam jaz!» je zatrdil Podlipec.

Nato sta sestavila sledeči preklic:

«Jaz, Milan Drnak, obžalujem vse, kar sem kjerkoli govoril slabega o Julki Podlipčevi, ker je bilo vse sama izmišljotina in laž. Obenem svarim vsakogar, da ne ponavlja mojih govorov in se zahvaljujem Podlipčevim, da so odstopili od tožbe.»

Ko sta po mnogem trudu sestavila ta preklic, je stari Podlipec odšel.

Doma je Julka pripravljala večerjo. Bila je neokretna in nadložna, vendar ni nehala delati.

«Dober večer, oče,» je pozdravila, ko je zagledala tasta, «samo malo sedite, vam precej dam večerjo.»

Potem malo sramežljivo:

«Veste, ne morem več tako hiteti, kakor bi rada —»

Stari je zadovoljno prikimal:

«Le nič se preveč ne ženi, da si ne pokvariš zdravja. V tvojem času mora biti ženska pametna, drugače je potem za vse življenje uničena.»

Julki je prijala tastova prijaznost.

«Kaj pa hočem,» je dejala, «saj delo samo priganja.»

«Tisto je že res,» je pripomnil Podlipec. Potem je počasi poklical:

«Julka —»

«No?»

«Ne smeš biti huda —»

«Jaz? Na koga le neki?»

«No, name —»

(Dalje prih.)

dar lahko trdimo, da tako slabih sejmov, kakor jih ima središki trg, nima menda noben kraj daleč naokoli. Skrajni čas bi torej bil, da se vsi merodajni činitelji, v prvi vrsti pa občinski odbor, začnejo resno zanimati za to izredno važno gospodarsko zadevo našega trga in misliti na to, kako zopet povzdigniti in oživiti naše sejme. Ker v tem smo si gotovo edini vsi brez razlike strank in stanov, da bi od velikih in živahnih sejmov imel naš trg velike koristi. Po našem skromnem mnenju bi bil prvi korak k povzdigi srediških sejmov storjen s tem, da bi se oživelo središko proštenje. Središki sejmi se vrše namreč vedno ob dnevih patrocinja središke kapele in se ob sejmskih dnevih služi sv. maša v kapeli. Če bi se ta služba božja obhajala slovesno, kakor v drugih krajih, bi se zanimanje za naša proštenja in obenem za sejme zopet zbudilo med ljudstvom daleč naokoli. Razen tega bi bila potrebna tudi reklama za sejme po časopisih in potom plakotov, kakor to delajo druge občine. Ako si po drugih krajih upajo celo ustanavljati nove sejme, zakaj potem ne bi bilo mogoče v Središču oživiti in povzdigniti že obstoječe. Živinskih sejmov itak nimamo. Poskus, doseči tedenske, oziroma mesečne svinjske sejme, se je ponesrečil zaradi ljubosumnosti Ormožanov. Zato je treba skrbeti, da očuvamo vsaj to, kar že imamo. Življenje je borba; v tej borbi je treba biti odločen. Upamo, da se tega zavedajo tudi merodajni činitelji v Središču in da bodo v zadevi sejmov kmalu kaj ukrenili. Hvaležni jim bodo za to vsi, zlasti pa središki obrtniki.

ŠOŠTANJ. Tokrat se moramo pa tudi mi Šoštanjčani, ki smo drugače prav skromni ljudje, malo postaviti v »Domovinu«, ki jo pri nas in v okolici enako pridno čitamo kakor povsod drugod. Slavimo kar dva jubileja. Letos namreč poteka 50 let, odkar se je šoštanjska občina osamosvojila kot tržka občina, obenem pa je pravkar poteklo tudi 15 let, odkar je bil Šoštanj povišan v mesto. Precej lepih, a tudi precej burnih časov ima Šoštanj za seboj. Bil je nekoč središče vsega narodnega in prosvetnega gibanja v Šaleški dolini. Šoštanj je domovina slovenskega pisatelja dr. Josipa Vošnjaka in očeta slovenskih hranilnic Mihe Vošnjaka. Pod županovanjem pokojnega Rajsterja je imel slovenski Šoštanj svojo najlepšo dobo in se začel razvijati v smereh vsestranskega napredka. Pa tudi še pozneje, ko je občina prešla v nemškutarske roke, je šoštanjsko slovenstvo v borbi z odpadništvom bilo vedno dovolj žilavo in delavno na vseh področjih. Daleč naokrog je včasih slovela šoštanjska narodna godba in pevski zbor Čitalnice, a gledališke in druge prireditve pri Rajsterju so bile obiskane od blizu in daleč. Premnogo zaslug si je za društveno delavnost pridobil pokojni notar Kolšek, a duša vsega obrtniškega gibanja je že od nekdanjih mojster Volk, ki še danes mladeniško čvrst navzlic svojim šestim križem deluje z isto vnemo kakor včasih za narodno in stanovsko stvar. Od prevrata dalje se Šoštanj zopet lepo razvija, posebno pa pod sedanjim županovanjem g. Frana Vrečka lepo napreduje gradbeno gibanje. Poleg privatnih stanovanjskih hiš, ki so radi narasta prebivalcev zares nujno potrebne, rastejo iz tal mogočne društvene zgradbe. Imamo že Sokolski dom, ki je zdaj središče vsega naprednega društvenega dela, gradita pa se še društveni dom pri fari in socialistični konzum. Šoštanj je torej ob svojih dveh jubilejih lahko ponosen na svoj napredek, proslavil pa ju bo v dostojni meri tekom junija ali julija.

MALA NEDELJA. Narodno kulturno društvo je dostojno proslavilo svojo 50letnico z ljudsko slavnostjo in uprizoritvijo igre »Miklova Zala«. Igra se je 13. t. m. ponovila. Prireditvi sta bili povoljno obiskani. Nekateri so prireditve omalovalovali in s svojo odsotnostjo dokazali, da ne znajo ceniti velikih žrtev, ki so jih doprinesli društvo in igralci z uprizoritvijo tako težke igre. Lep moralen uspeh in kljub vsemu še precejšnji prebitek naj bosta društvu v vzpodbudo za nadaljnje uspešno delo.

OBREŽ PRI SREDIŠČU. Prostovoljno gasilno društvo v Obrežu pri Središču bo priredilo v nedeljo 30. t. m. veselico s srečolovom in prosto zabavo v Vrbančič-Vavpotičevem gaju. Opozarjajoč na blagi namen prireditve vabimo vse naklonjeno občinstvo od blizu in daleč k mnogobrojni udeležbi.

SVEČINA. Tukaj bo nastopilo na binkoštni ponedeljek 24. t. m. ob treh popoldne pri g. Matiji Arhu tamburaško in pevsko društvo »Obmejni Zvon« iz Št. Ilja z izbranim sporedom, pri katerem bo sodelovalo iz prijaznosti tudi pevsko društvo »Sloga« iz Sv. Jurija ob Pesnici. Na sporedu so tamburaške in pevske koncertne točke, petje s spremljanjem orkestra, šaljiva pošta in drugo, zvečer pa ples. Prijateljem domače umetnosti priporočamo obisk, zlasti ker se za malo vstopnino 5 Din nudi obilen užitek.

SV. MARKO NIŽE PTUJA. V dneh 28. in 29. aprila t. l. smo ustanovili dve novi krajevni organizaciji SDS v našem klerikalnem kraju. Hudo je to zbolelo klerikalne generale, najbolj pa dopisnika v »Slovenskem Gospodarju«, ki se je zelo hudoval na druge, a je pozabil povedati, kaj nam je storila dobrega SLS. Vsi vemo natančno, da so klerikalci svoječasno zakrivali povišanje davkov in da tudi sedaj ničesar ne store za omiljenje davčnih bremen, dasiravno oni v pretežni večini zastopajo Slovenijo v Narodni skupščini. Omenjeni dopisnik se je dotaknil tudi naših cest, ki so res v slabem stanju, in to največ zaradi avtomobilov, ki se vozijo po njej. Za zajezitev Drave nam je poslanec g. Vesenjāk že večkrat obljuboval pomoč, pa je menda potem pozabil na obljubo. Le 500 Din je daroval iz lastnega žepa v to svrhu. Tudi dobro, vendar pa bi bilo boljše, če bi se pobrigal pri merodajnih činiteljih za izdatnejšo pomoč. Dopisniku pravim, da je malo pameten in da je še premalo podkovan v politiki. Pa mu ne zamerim, ker ga res mora boleti, ker mu bo vse ušlo v krajevno organizacijo SDS.

SENIK PRI SV. TOMAŽU. Da ne bo kdo rekel, da mi samo spimo, moramo sporočiti, da smo si ustanovili tamburaški zbor pod vodstvom našega vrlega pristaša in neumornega kulturnega delava g. Antona Rajha iz Senika. Ti naši mladi muzikantje so nas že parkrat krasno zabavali z izbranimi komadi v gostilni g. Alojzija Antoliča, ki toči po vsem okraju znano dobro kapljico. Fantje, le pogumno se vadite, da nas boste večkrat razveselili z milo donečo godbo. — Tukaj se je poročil 17. t. m. g. Franc Meško, posestnik v Seniku, z gđ. Lojziko Pondrkovo iz Rakovec. Mlademu paru obilo sreče želi S. B. S.

PETROVA VAS. Prostovoljno gasilno društvo v Petrovi vasi je priredilo v nedeljo v šoli igro »Gasilec Anže« in »Kmet Herod«. Vsi igralci so rešili svoje vloge prav dobro, tako da jim skoro ni bilo videti, da nastopajo šele drugič. Le tako dalje! Za binkoštni ponedeljek pa pripravljajo na vrtu g. Šprigerja veselico, katero bomo posetili v velikem številu.

BREŽICE. V romarski cerkvi v Rajhenburgu se je 12. t. m. poročil predstojnik okrajnega sodišča v Brežicah g. dr. Vojteh Hočevār z gđ. Linčko Stumbergerjevo, hčerko davčnega višjega upravitelja v p. Miroslava Stumbergerja v Brežicah. Bilo srečno!

DOBOVA PRI BREŽICAH. (Higiensko predavanje in film.) V soboto 22. t. m. ob 8. uri zvečer se bo vršilo pri nas predavanje dr. Mikiča. Snov predavanja je, »kako ostanem zdrav«. Predavatelj g. Mikič bo svoja izvajanja pojasnil z lepim trodelnim filmom. Na to zanimivo in velevažno predavanje vabimo vso okolico.

ZIDANI MOST. Cenjena »Domovina«, že zopet prosimo za prav majhen kot. Dne 16. t. m. je bil zlet krajevnih organizacij v Rimske toplice. Vsi, ki smo se zleta udeležili, smo bili res veseli, da nas je obiskal naš poslanec dr. Pivko, ki nam je tudi prav izvrstno orisal naš gospodarski in politični položaj. Prepričali smo se, da je SDS prava ljudska stranka, ki se briga za nas. Bog

živi naše poslance. Pri prihodnjih volitvah nas bo v Sloveniji mnogo večje število, ki bomo šli za SDS namesto za avtonomiste. Poslanci SDS si zares kaj upajo in ne dremlejo ter ne dajajo ljudem praznih obljub. Zaradi lepega uspeha zleta se je zlasti razburil Flisov Matevž, kateremu nikakor ne gre v glavo, da klerikalcem polagoma odzvanja.

DOLNJA LENDAVALA. Naše Dramsko društvo je priredilo 15. t. m. burko »Veleturist«. Igralci so svoje vloge dosti dobro rešili, samo šepetalec je bil tu pa tam malo preglasen. Pred burko in po burki je zapel pevski zbor domačih fantov pod vodstvom kapelnika g. Sečija dve slovenski pesmi, ki sta nam blažili srce, tako da smo imeli res lep užitek ta večer. Igralcem kakor pevcem kličemo prepko naprej.

DOLNJA LENDAVALA. V »Uradnem listu« št. 38 razpisuje veliki župan v Mariboru na lendavski ljudski šoli 2 učiteljski mesti s pripombo, da imajo prednost učitelji, oziroma učiteljice, ki so usposobljeni poučevati madžarski jezik. Lendavska ljudska šola ima 4 slovenske in 4 madžarske razrede. Stalne so že tri madžarske učne moči, a naša oblastva hočejo imeti menda še dve. Pozivamo slovensko javnost, naj odločno protestira proti takemu zapostavljanju naše narodnosti od strani prosvetnega oddelka v Mariboru. Ali so naši najboljši bojevniki prelivali svojo kri za osvobodjenje zato, da bodo slovensko deco vzgajali Madžari?

PREDANOVCI. Dne 16. t. m. se je v Križevcih poročil naš posestnik g. Ludovik Zorko z gđ. Vilmo Krčmarjevo iz Kuštanovec. Mladoporočencema želimo obilo sreče. Dne 13. junija t. l. se bo vršila pri nas velika skupna gasilska vaja, katere se bodo udeležili tudi gasilska društva iz Puževca, Semerja in Brezovec. Gasilske vaje bo vodil načelnik Strukovske gasilske župe g. Štefan Zohar. Veseli nas, da se naša gasilska društva tako vrlo gibljejo.

GRADIŠČE. Prašamo g. poštarja v Rankovcih, šteroga poznamo kakor vrloga gospoda, kak to, da dobimo »Domovino« mesto v soboto ali nedelo, komaj v torek naslednjega tedna? Zazdaj telko, drugočas mo pisali več, čí nede bogše.

BODONCI. Lani, gda je voda zalejala Mürsko Soboto, je bila tudi v naši občini velka povodenj. Učinila je tudi pri nas dosti kvara, posebno pri mlini našega mlinarja Mikola, šteremu je napravila kvara za više kak 50.000 Din. Mikola nemre svojega mlina popraviti s svojimi penezi, tako velki dug zdaj napraviti pa se pravi sebe uničiti. Mürska Sobota je velko podporo dobila od države. Tudi mi smo našo škodo zglasili g. srezkemu poglavarju, ali podpore smo nikše nej dobili. Tem potom zdaj vnovič prosimo, naj bi se g. veliki župan, šteri se je telko trüdivo za Mürsko Soboto, spomnil tudi na nas in nam nakazal kako podporo. Smo vsi mali posestniki, pa nam na naši zemlji ne zraste telko, ka bi se mogli prehraniti.

V zaporu.

Jetniški ravnatelj: »Vi se naravnost nesramno vedete.«

Jetnik: »Če vam ni prav, me pa vrzite ven!«

Izgovor.

Špela: »Ali moraš vedno šele po polnoči priti domov? Ali moraš vse gostilne oblesti?«

Matija: »Veš, ženka, samo zaradi tebe delam tako. Vedno se bojim, da bi na potu domov prišel pod tramvaj. Zato čakam, da tramvaj več ne vozi in tako sem gotov, da ti bom ohranjen še mnogo let.«

Nemogoč dogodek.

Ona: »Jaz ne potrebujem nove obleke. Tisto, ki si mi jo kupil lani, je letos še prav dobra.«

Hitrost.

A.: »Gospodična Marijana je vedno tako hitra.«

B.: »Res, saj je tudi s sedmimi meseci prišla na svet.«

„EDINOST“

Vestnik Zveze demokratske mladine v Ljubljani

Demokratski mladini

Misel združenja vse naše napredne mladine v mogočno organizacijo je tako velika, da ji moramo posvetiti vso svojo pažnjo in razumevanje. Da je ta misel srečna in zdrava, o tem nam priča njen zmagonosni polet, ki zavzema vedno večji razmah. Naše gibanje je postalo vsem, ki so z ljubeznijo in navdušenjem sledili našemu delu, milo in drago; kajti vsi ti čutijo silo naše mladinske ideje, od katere pričakuje danes nešteto naših somišljenikov zboljšanje razmer.

Čakajo nas velike naloge. Obljubimo si, da bomo složno delali dalje, obljubimo si, da se bomo zvesto držali svojega gesla: Vse za državo in narod, vse za velik in srečen narod, vse za kulturno in gmotno njegovo napredovanje. Pričnimo z vso nam razpoložljivo silo in vnemo delo minerjev jugoslovenske demokratske mladinske ideje. Naj obrodi od nas vsejano seme med narodom stoteren sad, naj vzklije z našim delom ponovno življenje vzajemnosti in ljubezen do naše domovine.

Ne ustrašimo se dela in truda, dvigajmo visoko prapor jugoslovenske demokratske mladinske ideje, da spoznajo vsi zapeljanci in mlačneži, da tako močne in lepe ideje ne more uničiti noben sovražni naval, da naš pokret ne pozna zaprek, ki bi ga zadrževale na njegovem zmagonosnem pohodu.

„Domovina“ naše glasilo

Ni dolgo tega, ko smo začeli z delom v mladinskih organizacijah. Komaj pol leta je, ko smo si na ustanovnem glavnem zboru 24. in 25. oktobra 1925. dali smernice za bodoče delo. Ustanovili smo od tistega časa nekaj novih organizacij in vedno se še ustanovljajo nove.

Danes stopamo v drugo fazo našega razvoja. Dobili smo v listu «Domovina» stalno prilogo, v kateri bomo seznanjali mladino o celotnem našem gibanju. Želeli je, da bi dopisovale tudi naše zunanje organizacije.

Slovenski del našega naroda je šele ob koncu svetovne vojne postal državni narod. Do tistega časa so v njem spale in tlele vse moči, s katerimi narodi delajo svojo zgodovino. Imeli smo ljudi, ki so se zavedali svojega poslanstva in narodove moči. Že takrat so hoteli zrevolucionirati narod, mu dati smernice, po katerih bi sam odločeval o svoji usodi. Bili so to sami mladi idealisti, ki se niso ustrašili truda, dasi so vedno tudi sami sebe izpostavljali nevarnosti. In vendar, ko je napočil veliki dan vstajenja in svobode, nas je našel docela nepripravljene. Zgubili smo najlepše dele naše zemlje na Koroškem in v Primorju. Vsi oni delavni idealisti so bili preslabi in premalo jih je bilo.

Mi Slovenci smo bili rojeni sužnji, danes pa smo svobodni in preden bi hotel kdo vzeti nam našo svobodo, jo bo pošteno plačal z glavo. Tako hočemo tudi našo mladino. Vcepiti ji pravi narodni ponos in ji dati ono veliko idejo bratstva, enakosti in svobode.

V naših organizacijah moramo propagirati tudi ljubezen do dela. Noben organiziran član ne sme ostati brez posla. Zavedati se moramo, da naj črpajo iz naših vrst delavce organizatorje vse naše podeželske napredne organizacije. Brez delovne mladine ni bodočnosti naroda in države. Tebi, mladina, je poverjena velika naloga in ne daj, da bi radi Tvojega brezdelja trpel ves narodni organizem.

Vse to naj bo v programu naše mladine, v katerega pa brezdvomno spada tudi treznost. Nismo proti temu, da se naša mladina zabava, vemo pa tudi, da samo zabava ni izobrazba.

Tebi, mladina, je dala zgodovina veliko in častno nalogo, za katero Te bodo potomci zavidali. Zgraditi moraš državo, vzgojiti narod, ki bo ponosen in se bo zavedal svojega poklica.

Danes, ko stopamo v drugo fazo našega razvoja, ko smo dobili svojo mladinsko prilogo v naši «Domovini», naj bo želja nas vseh, da kmalu napravimo zopet korak naprej in pridemo do svojega lastnega glasila. Naj velja tudi za naše organizacije geslo:

Po vsej deželi kliče glas:

«Le „Domovina“ je za nas!»

Poleg tega pa:

Ker «Domovina» je za nas,

«Edinost» v zadnjo gorsko vas!»

Naše organizacije

Ljubljana. Naše društvo je po svojem obnem zboru začelo znova z intenzivnim delom. Prvi so se znašli tamburaši ter predstavljajo danes dober zbor pod vodstvom požrtvovalnega načelnika br. Taborja. Sportna sekcija je tudi že pričela s treningi in prijateljskimi tekmami ter je nada upravičena, da bodo naše članice tudi v najkrajšem času pričele s hazeno. Le dramski odsek zaradi pomanjkanja odra ne more trenutno pokazati nikakih uspehov. Najnovejši čitalniški odsek je dobro pojmoval stavljenju mu nalogo, zaradi česar je danes v društvenih prostorih dnevno časopisje na razpolago. — Sportni odsek ljubljanske «Edinosti» je odigral v nedeljo dne 16. t. m. nogometno tekmo s S. K. Olympijo, Ljubljana ter zmagal 5:1; na praznik 13. t. m. je igral proti S. K. Krakovo B-tim ter istega porazil v razmerju 4:0. Tekom obeh tekem se je pokazalo, da ima sportni odsek ljubljanske «Edinosti» dokaj dober sportni material, ter apeliramo na merodajne faktorje Osrednjega sportnega sveta, da stremjenja tega odseka po svoji moči podpre.

Kamnik. Naša «Edinost» se prav povoljno razvija. Do sedaj smo ustanovili 4 odseke, dramskega, tamburaškega, sportnega ter ženskega. Dramski odsek je naštudiral do sedaj dve igri, ki sta bili dobro obiskani. Nogometna sekcija je pričela s treningi. Žal imamo še težkoče s sportnim prostorom. Nad vse vesel pojav je, da se je pričelo zanimanje pri vseh članicah za hazeno in je število istih za tri družine. Tekom društvenega delovanja smo imeli tudi svojo plesno šolo, ki je izredno dobro uspevala. Pohvaliti moramo veliko zanimanje med našimi starejšimi somišljeniki, ki nam vedno stoje ob strani in nas vsestransko podpirajo. Želeli bi bilo tudi, da bi posvetili svojo pažnjo zanimivim predavanjem. Upamo, da se na prosvetnem polju bolj intenzivno posvetimo temu delu v prihodnji zimi. Tamburaški zbor pridno vadi.

Jesenice. Predvsem gojimo tamburaško glasbo ter imamo v osnutku tudi sportno sekcijo. Članstvo se redno shaja v svojem društvenem lokalu k vajah in prijateljskim pomenkom.

Kranj. Imamo 4 tamburaške odseke, ki vsi dobro napredujejo. Zadnji čas smo ustanovili sportni odsek, obstoječ iz 26 članov.

DELA VSKI GLASNIK

Davek na ročno delo

Glede davka na ročno delo vlada med pri-zadetimi sloji velika nejasnost, zlasti glede pri-jave in plačevanja. Ta davek je zakonito pred-pisan in bo obstojal, dokler se zakon ne ukine. Davek na ročno delo so obvezni plačevati oni ročni delavci, ki imajo letno preko 5000 Din do-hodkov. V te dohodke so vštete mezde in ekvi-valent za naturalne prejemke, kakor prosto stanovanje, hrana, perilo, zemljišča in drugo. Kot davku podvrženi dohodki se računajo samo oni prejemki, katere dobiva delojemalec za nor-malno delo, medtem ko se plačila za čezurno delo v ta minimum ne vštejejo. Za plačevanje davka so odgovorni delodajalci, ki plačujejo da-vek neposredno davkarji. Delodajalci so upra-vičeni predpisane zneske odtegovati obdavčenim delavcem.

Ker si gospod finančni minister ni izposloval pooblastila, da sme zaradi izvršbe zakona in podrobnega postopka izdati kak pravilnik, ni nihče dolžan za ta davek prijaviti dohodkov delojemalcev davčnim oblastvom. Zaradi opu-stitve te prijave ne more biti nihče kaznovan. V tem primeru bo seveda davčno oblastvo vsaj približno ugotovilo po finančnih organih in županstvih višino zaslužka posameznih delo-jemalcev in davek predpisalo. Proti predpisu je dopusten ugovor in mora prizadeti dokazati ne-upravičenost obdavčenja.

Ako delodajalec ne odteguje delojemalcem davka, obstoja zanj nevarnost, da ga bo moral v primeru neizterljivosti sam plačati. Večja pod-jetja in oni delodajalci, ki plačujejo delavcem dnevne, tedenske ali pa mesečne mezde brez vsakih drugih dajatev, se temu davku pač ne morejo odtegniti. Ona podjetja, zlasti kmetijski obrati, ki dajejo delavcem poleg manjše mezde še prosto stanovanje, hrano ter drugo in pri katerih so ti delavci zaposleni preko normalnega delov-nega časa, izkažejo lahko velik del teh dohodkov za čezurno delo. Tudi zaslužek za akordno delo ne pride pri tem davku v poštev. Ze predpisan davek je treba ali plačati ali pa proti predpisu vložiti pritožbo.

Da je ta davek za delavce prekrut, je popol-noma jasno in treba bo napeti vse sile, da se odpravi.

—r.

Iz Zveze kulturnih društev v Ljubljani

OBČNI ZBOR ZVEZE KULTURNIH DRUŠTEV V LJUBLJANI.

Dne 3. junija t. l. bo redni letni občni zbor ZKD v Ljubljani. Na tem zboru hoče ZKD poročati o ne-umornem kulturnem delovanju svojih društev v minuli sezoni. Zaradi tega želimo imeti točno in do pličice natančno situacijsko sliko o stanju vseh včlanjenih društev. ZKD je razposlala tiskovine za statistična poročila ter društva prosila, da jih nemudoma izpol-nijo in vrnejo centrali v Ljubljano. Rok za vrnitev izpolnjenih statističnih poročil je že minul, vendar je še mnogo društev, ki nam istih še niso poslala in na katere težko čakamo. Zato prosimo: 1.) Vsa društva, ki še niso tozadevno storila svoje dolžnosti, da za-mujeno nemudoma popravijo in nam vestno sestav-ljeno statistično poročilo vrnejo z obratno pošto. 2.) Svoje podatke in poročila naj pošlje vsako društvo, ker le na ta način dobimo točno sliko, kat-ko potrebujemo v svrhu podvojitve kulturnega delovanja v prihodnjem letu. 3.) Društva naj se zavedajo po-trebne discipline ter naj brez izjeme poročila pošljejo takoj, da nam bo mogoče na občnem zboru podati točno in natančno statistiko. 4.) Društva, ki letne članarine še niso poravnala, naj nam isto nakažejo po položnici, ki smo jo statističnemu poročilu pri-ložili. 5.) Društva, ki bi statističnih poročil (tiskovin) ne prejela, naj nam o tem poročajo ter jih zahtevajo takoj pri ZKD, na kar se jim določijo dvojnik v iz-polnitev.

VELIKI PEVSKI TEČAJ ZVEZE KULTURNIH DRUŠTEV V LJUBLJANI.

ZKD v Ljubljani zasleduje med drugimi svojimi kulturnimi nalogami tudi vzvišeni cilj, dvigniti med našim narodom pevsko naobrazbo in ljubezen do petja sploh. V svrhu vzgoje naraščajočih pevovodij našim pevskim društvom na deželi priredi ZKD v Ljubljani od 4. do 6. junija t. l. velik pevski tečaj pod vodstvom znanih skladateljev in strokovnjakov.

Vsi oni, ki se zanimajo za petje, bodo imeli obilo prilike za naobrazbo, ker je spored predavanj, ki ga v naslednjem podajamo, zelo poučen. Predavali bodo: o glasbeni zgodovini (metoda po Battkeju, 4 ure) profesor E. Adamič; o fiziologiji, fonetiki in izobrazbi glasu prof. A. Gröbming (5 ur); o zgodovini srbske, hrvatske in slovenske glasbe prof. dr. J. Mantuani (3 ure); o temeljnih pojmi harmonije ravnatelj F. Juvanc (4 ure); o organizaciji pevskih zborov in praktično pevovodstvo z vajami Zorko Prelovec (4 ure).

Poleg tega priredita iz prijazne naklonjenosti na čast udeležnikov tečaja Orkestralno društvo Glasbene Matice v Ljubljani in pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v petek 4. junija t. l. ob 20. uri v dvorani kina Matice velik koncert z izbranim sporedom.

Na sporedu so pa še druge prireditve, kakor poset pevske razstave, prirejene v počaščenje tečajnikov od pevskih društev »Ljubljanski Zvon«, »Slavec« itd., nadalje obisk gledališča in razne druge zanimivosti.

Ugodnosti: 1.) Poset tečaja je za vse članstvo ZKD popolnoma brezplačen; istotako obisk koncerta ter vseh ostalih s tečajem zvezanih prireditev. 2.) Za cenejšo prehrano in po možnosti tudi za prosto prenočišče je preskrbljeno. 3.) Učiteljstvu, ki se tečaja udeleži, je dovoljen dvadnevni dopust dne 4. in 5. junija t. l. (po odloku prosvetnega oddelka velikega župana za ljubljansko oblast). 4.) Tečajniki imajo slednjič tudi pravo do polovične vožnje po železnicah.

Vsa društva obeh central Zveze kulturnih društev v Ljubljani in v Mariboru, ki svojih delegatov še niso prijavila, naj nam nemudoma sporoče: 1.) imena in stan njihovih udeležencev; 2.) pri učiteljstvu ime šole in kraja, kjer poučujejo; 3.) izjavo, da rabi udeležnik člansko izkaznico za polovično vožnjo; 4.) ali potrebuje udeležnik prosto prenočišče.

Do tečaja je le še malo časa, zato opozarjamo društva, da nam imena svojih delegatov sporoče takoj in ne odlašajo do zadnjega.

Brez predhodne prijave se k tečaju ne bo pripustil nihče.

Poziv. Dne 10. t. m. smo obhajali 50letnico rojstva našega največjega pisatelja pokojnega Ivana Cankarja. Dolžnost vseh naših društev je, da tudi ona prirede v spomin in počaščenje tega velikega sina našega naroda predavanja o istem ter na ta način seznanijo širši naš narod s pisateljem. V ta namen je spisal in založil znani kulturni delavec prof. dr. Maks Kovačič lično knjižico, iz katere morejo društva posneti vse potrebno za taka poljudna narodna predavanja. Knjižica se imenuje »Ivan Cankar, K petdesetletnici njegovega rojstva«. Stane 10 Din. Vsa naša društva, ki si želijo nabavo te knjižice, naj nam to sporoče in nam pošljejo znesek po nakaznici.

GOSPODARSTVO

Kmetijski pouk

ZIVOTNE OBLIKE PRI TELETU IN POZNEJE

Kakor nam je pri govedih gledati na njeno notranjo vrednost (mlečnost, delazmožnost, zgodnji razvoj itd.), tako moramo gledati obenem tudi na to, da je lepe vnanjosti, kajti vnanjost stoji v tesni zvezi z notranjo sposobnostjo teh živali. Zlasti pri kravah moramo gledati na živотно vnanjost, tudi zaradi tega, ker se vsa lepota bodočega zaroda močno obrača po vnanjosti krav. Kjer imajo lepe in dobre krave, imajo tudi lep in dober naraščaj. Životne oblike se podedujejo; škoda pa, da jih mi sami z našo pomanjkljivo rejo pozneje pokvarimo. Naša živina bi bila po njeni pričetni životni osnovi lahko lepša, kakor je, ako bi tej naravni osnovi pomagali do primernega razvoja. Toda pri nas se živali v svojih oblikah pozneje skaze, in to deloma s pomanjkljivo rejo (prehrano), deloma pa z nenaravno rejo »pri jasliah«. Poglejte, kako lep životek pri-
nese mlada žival s seboj na svet in kako ugodno

je ustvarjeno v zadnjem koncu. Kako dobro je razvit križ, kako širok je in raven, kako polna so bedra itd., sploh zadnji del života! Sedaj pa pogledajte, kakšen je navadno zadnji konec života pri odrasli govedi! Skoraj povsod naletimo na živali, ki so v zadnjem delu života stisnjene, špičaste, prazne, ki imajo križe noge itd. To vidimo celo v našem Bohinju, v tem planinskem kraju, kjer bi človek sodil, da morajo biti živali že zaradi paše po ondodnih bregovih in strmih legah bolj znesene in zarodne v zadnjem koncu. Tako kakor po drugih planinskih deželah! Pa je ravno narobe. V prvem koncu jih je več kakor v zadnjem. Vse to pa prihaja odtod, ker živali v prvi mladosti in v času rasti revno preživljamo in jih v hlevu preveč tiščimo. Mlade živali dobe premalo mleka in se sploh prezgodaj odstavljajo in slabo odstavljajo. Pozneje pa morajo ob pičli krmi preživeti vso mladost na verigi in pri jasliah. In tako rejo opazujemo tudi drugod po naših krajih, tako da ni nič čudnega, če so živali v zadnjem koncu tako stisnjene in slabo razvite. Brez zadostne reje ne more biti ne hitrega ne pravega razvoja. In če prebije žival vso svojo mladost priklenjena pri jasliah, potem tudi ne more biti lepo raščenež života. Skušajmo tudi pri nas ohraniti vsaj tiste telesne oblike, ki se podedujejo, ki jih prinese žival s seboj na svet, in skrbimo, da se te životne oblike ne kvarijo in ne kaze vsled naše pomanjkljive reje in skrbi!

SLABI TRAVNIKI V NJIVSKIH LEGAH.

Travnike imamo v različnih legah. Imamo jih v legah, ki so brezpogojno travniške, to se pravi, da jih ne moremo za kaj drugega porabiti; imamo jih pa tudi v takih legah, da se dajo obdelati za njive in ki ležijo tudi v takih legah kakor naše njive. Te travnike imam danes v mislih. Če so ti travniki dobri, t. j. da imajo dobro in gosto rušo, potem imajo svojo veliko vrednost za naše gospodarstvo. Take travnike moramo ohraniti in moramo z dobrim obdelovanjem in gnojenjem vplivati na to, da se košnje v vsakem pogledu še izboljšajo. Drugače pa je, če so ti travniki slabi in malovredni, če so polni plevela, zanemarjeni ali če so v bolj suhi in zaradi tega manj ugodni legi. V takem primeru je te travnike ali pomladiti in izboljšati ali pa obrniti v njive s tem namenom, da se vpelje namesto travnika toliko širše pridelovanje deteljnih in travnih mešanice. Eno ali drugo. V takem stanju jih pa ni puščati, ker je škoda, da bi nam taki prostori dajali samo polovičarske košnje.

Če je travnik v njivski legi tako opešal, da se ne da popraviti s podsetvijo travnega semena in z dobrim gnojenjem, potem nam ne kaže drugega, kakor da ga preorjemo in čez par let dobrega obdelovanja in pridelovanja gnojnih okopavin zopet na novo zasejemo s primerno mešanico travnega in deteljnega semena. Stara ruša mora v tem času segniti, zemlja sama pa se mora zrahljati in vgnojiti, da postane čim bolj rodovitna za novo in trajno posetev travniških rastlin.

V drugih primerih bo pa kazalo, da si pomagamo na drug način, namreč na ta, da izpremenimo travnik v njivo in da vpeljemo namesto dosedanjega travnika raje pridelovanje dvo- in triletnih mešanice detelje in trave. Na ta način dobimo deteljišča, ki ostanejo po 2 in 3 leta v košnji. Taka deteljišča nam dajejo vse bolj obilne in bolj tečne košnje kakor pa njivski travnik in njive nam ostanejo vse bolj čiste od plevela kakor so danes. Samo ob sebi se razume, da pridelujemo take mešanice v kolobarju, seveda s to razliko, da jih obdržimo za 2 in za 3 leta. Leto posetve se pri tem ne šteje. Za dvoletne mešanice jemljemo domačo deteljo in laško ljuliko, tudi mačji rep, za triletno mešanico pa lucerno samo ali pa v zmesi s pasjo travo in francosko pahovko. Res je, da se s takim pridelovanjem stroški za seme in delo pomnože, ali zato se pridelek krme tako izboljša in pomnoži, da je dobiček veliko večji kakor prej. Res je, da na ta način lahko pomnožimo tudi število živine in sploh dohodke iz živinoreje, in da so njive vse

bolj čiste kakor prej. Taka deteljišča kosimo po trikrat in štirikrat na leto. Vsa krma pa postane veliko bolj tečna vsled primešane detelje. Naravno je, da pomnožimo in izboljšamo s tem tudi ves pridelek gnoja, ki pripomore zopet po svoje, da se dvignejo njivski in drugi pridelki.

Prizadeti kmetovalci naj dobro premislijo, če jim ne kaže svojega slabega travništva v njivskih legah na ta način izpremeniti!

Tedenski tržni pregled

ZITO: Ker so dovozi manjši, so cene mestoma malo poskočile. Povpraševanje iz inozemstva je slabo, dočim se s strani domačih kupcev precej povprašuje po pšenici in turščici. Od inozemcev se je največ zanimala Italija za turščico in pšenico. Na novosadskih blagovni borzi so bile v zadnjem času naslednje cene: pšenica 300 do 307, turščica 133 do 137, moka <0> 480 do 485 Din za 100 kg.

ZIVINA: V tem tednu so cene živine na sejnih v Jugoslaviji mestoma nazadovale, ker je povpraševanje iz inozemstva malo popustilo. Zlasti Italijani, ki so še pred kratkim precej kupovali, so prenehali kupovati našo živino zaradi padea lire, ki pa se je sedaj zopet popravila. Na ljubljanskem živinskem sejmu v sredo so bile za kilogram žive teže naslednje cene: voli, prvovrstni 9-50 Din, drugovrstni 8-50 Din, tretjevrstni 7-50 Din, krave debele 6 do 8 Din, za klobasarje 3-50 do 5 Din, teleta 15 do 17 Din, prasci, 6 do 8 tednov stari, so se prodajali po 500 do 600 Din par, konji po 3000 do 8000 Din par po kakovosti, ter žrebeta po 800 Din komad. Kupčija je bila srednježivahna in je ostalo mnogo prignanih živali neprodanih, ker ni bilo inozemskih kupcev. Cene so popustile pri goveji živini za pol do 1 Din pri kilogramu.

Kratke vesti

— Cene denarju. Na zagrebški borzi se je došlo dne 19. t. m. v devizah: 100 avstrijskih šilingov za 800-93 do 804-93 Din, 100 nemških zlatih mark za 1352-50 do 1357-50 Din, 1 dolar za 56-58 do 56-88 Din, 100 francoskih frankov za 161-67 do 163-67 Din, 100 češkoslovaških kron za 167-93 do 168-93 Din.

— Kmetijski odbor okrajnega zastopa Slovenjgradec. Dne 16. t. m. se je vršila ob priliki občnega zbora podružnice Kmetijske družbe pod predsedstvom veleposestnika g. Rotovnika iz Legna važna in znamenita seja okrajnega zastopa Slovenjgradec. Pretresalo se je po tozadavnih poročilih državnega ekonomista g. Werniga in sreskega veterinarja g. Peršuha vprašanje ustanovitve kmetijskega odbora okrajnega zastopa. Ko je podpredsednik okrajnega zastopa k temu vprašanju zavzel svoje stališče, se je razvnela zelo živahna debata, v katero so posegli gg. dr. Pirnat, nadžupnik Jurko, ravnatelj Šentjure, ravnatelj Vrečko, župan Areh in posamezni posestniki. Sklenilo se je takoj pozvati vse občine v sodnem okraju, da imenujejo in sporočijo po dva do štiri kmetovalce, ki so pripravljeni in sposobni vršiti v občini podrobno delo za povzdigo kmetijstva. Iz teh mož se bo potem konstituiral kmetijski odbor okrajnega zastopa, ki bo osredotočil in vzel v roke vse kmetijsko pospeševalno delo v okraju. Občinska predstojništva, podpirajte to za naše kmetijstvo velevažno akcijo in vršite Vašo gospodarsko dolžnost!

Razlaga.

Melhijor, ki ni bil baš najjasnejšega razuma, je imel nekega dne nesrečo, da je tekla za njim zbesnela krava, kateri so nekaj dni poprej vzeli teleta. Ta dogodek je pripovedoval Ožbovtu, kateri je spraševal, zakaj neki je inela krava piko baš nanj, ko ji vendar ni on vzel mladiča.

Ožbovt: »To je pač jasno: prav gotovo te je imela za teleta in ti ni mislila ničesar hudega storiti!«

BELEŽKE

+ Zlagane številke ali bedasta in radičevska razvada. Puceljevo glasilo piše, da se velik del slovenskega časopisa ne more otresti neumne razvade, da skuša vplivati politično na svoje bralce s tem, da poroča namenoma napačno, koliko ljudi je bilo na tem ali na onem shodu. Zlagane ali pretirane številke naravnost škodujejo, piše nadalje, ker ljudje, ki so bili na shodu, navadno ne molče in govore dalje, kako je bilo. Reči moramo, da ima v tem «Kmeti list» popolnoma prav, toda do tega spoznanja je prišel zelo pozno. Zakaj ravno radičevski listi in med njimi tudi «Kmeti list» so v tem pogledu največ grešili. Kaj se ne spominja več «Kmeti list», kako je iz stotin na Radičevih shodih delal tisoče? Kaj ni pisal, da je bil na Radičevem shodu v ljubljanskem Narodnem domu 3000 ljudi, da si jih gre v dvorano največ 800? Ali ni pisal, da se je Radičevskega shoda v Mariboru hotelo udeleževati 20.000 ljudi, pa so jih morali zavrniti, ker zanje ni bilo prostora v dvorani mariborskega Narodnega doma? Ali ni minister Pucelj iz 1000 udeležnikov na Radičevem shodu v Metliki napravil 6000? Ali je potrebno navesti še druge zglede? «Kmeti list» jih najde v svojih poročilih dovolj, pa je za to potrebno, da se po svojih naukih ravna najprej sam.

PROSVETA

Kino in film

Kaj je kino? Kaj je film? Na ti dve vprašanji hočemo danes na kratko odgovoriti.

Kino je okrajšava za besedo kinematograf, ki je sestavljena iz dveh starogrških besedi «kinéo» in «gráfo». «Kineo» se pravi po naše «gibljenje», «gráfo» pa «pišem». Kinematograf je torej priprava, ki nam prikazuje razne vrste gibanja ljudi in živali itd. na platnu, in sicer tako, da se nam zdi, kakor da se ljudje in živali na platnu v resnici gibljejo, da hodijo, tečejo, se smejejo, jokajo, ploskajo kakor v resničnem življenju.

Vi vsi, ki to čitate, ste gotovo že videli kako kinematografsko predstavo in gotovo ste se čudili ter se izpraševali: «Smenta, kako je neki to narejeno, da so slike, kakor da bi bile žive?» Zraven pa ste si mislili: «E, kaj bi si belil glavo, saj to je zame pretežko.» Pa ni tako težko, kakor si morda mislite. Le pazljivo preberite naslednji odstavek, pa boste videli, kako enostavna stvar je v bistvu kinematograf.

To menda veste, da obdrži človekov vidni živec vtis, ki ga je enkrat sprejel, še nekaj hipov potem, ko je slika že izginila. Zgled: vzemi ugaslo žveplenko, ki še žari, in jo v temi hitro gibaj v krogu. Kaj boš videl? Žareč krog. Veš pa dobro, da v resnici to ni krog. Naslednje nam bo še bolj pojasnilo bistvo kinematografije: vzemimo predmet, recimo škatlico žveplenk, in jo položimo na mizo. Potem škatlico fotografiramo. Nato premaknemo škatlico malo proti desni in jo zopet fotografiramo. To postopanje večkrat ponovimo. Dobljene fotografije, ki pa morajo biti napravljene na celulozi, da jih more žarek iz obločnice prodrati, spojimo drugo z drugo v en trak, na katerem so slike urejene po vrsti, kakor smo jih fotografirali. Če bi ta trak potem hitro vrteli v kinematografskem aparatu, bi ne videli posameznih slik škatlic, ampak bi se nam zdelo, kakor da se škatlica premika od leve na desno. To vrtenje je tako urejeno, da sledi vsak hip druga slika pred fino brušeno posebno prirejeno lečo kinematografskega aparata in žarki iz obločnice

prodirajo skozi slike ter jih odražajo potom te leče na platnu, ki se nahaja nasproti aparatu.

Tako se lahko dajejo v kinematografih igre in tudi resnični dogodki. Za daljše stvari je seveda treba nešteto takšnih fotografij, kajti fotografirani morajo biti vsi hipi spremenjenih položajev. Vse te slike so fotografirane druga za drugo na celuloznem traku, ki se imenuje film. Ta film pride navit na kolo v aparat; film se naglo vrti, ker ga žene motor. Slika za sliko se vrti, kakor smo že gori rekli, in tako vidimo na platnu živo sliko.

Tako, sedaj veste, kaj je kinematograf in zakaj se tako imenuje, veste tudi — vsaj v velikih obrisih —, kako se dobe filmske slike in kako se te slike uporabijo, da jih vidite, kakor da bi prikazovale resnično življenje. Če povemo še, da je treba za pičle četrt ure gledanja v kinu 300 do 400 metrov filma, veste za enkrat prilično dovolj in si lahko ustvarite sodbo, kako dragi morajo biti zategadelj filmi.

p Nova knjiga. V zalogi Družbe sv. Mohorja na Prevaljah je pravkar izšel nemško-slovenski del obrtni, trgovinske, tvorniške in železniške terminologije, ki jo je napisal profesor Henrik Podkrajšek. Knjiga obsega 17 tiskovnih pol in stane v lepi opremi 60 Din. S tem delom bo ustrezno vsem, ki jim njih poklic nalaga znanje slovenskih tehniških izrazov. Zato bo s pridom služila raznim uradom, zlasti pa slovenskim obrtnim učnim zavodom. Priporočamo jo prav toplo.

ZDRAVSTVO

Kaj je vse zdravju škodljivo

Vročina in mraz, predvsem hitra izprememba iz enega v drugega, vlažen in nečist zrak, slaba hrana in napačno uživanje hrane, pretežko delo, lenoba in jeza, to vse je zelo škodljivo zdravju. Prehitro ohlajenje vročega in potečega se života po mrzli pijači, v hladnem večernem zraku ali kadar nas ujame ploha, povzroči lahko pljučnico ali druge bolezni. Ne vodo piti, kadar je naš život preveč razgret po delu ali hoji, in ne leči na hladno zemljo. Kadar je kri razvnet, izhlapeva iz nas mnogo tekočine, kar je sicer zdravo, ako ni čez mero. Ako se tedaj život hitro ohladi, prestane izhlapevanje in to povzroča bolezni. Ako čutiš po mrzli pijači ali po hitrem ohlajenju, da te v želodcu tišči in ti je neprijetno, tedaj se izogneš nevarni bolezni s tem, da se hitro ogreješ z delom. Če si premočen od dežja do kože in ako te potem obhajajo slabosti, tedaj pij za prvo silo topel čaj.

Zaradi zimskega počivanja in posedanja v zaprtih prostorih dobiš bled obraz in sploh oslabiš. Večkrat se te tudi loti mrzlica, katar v želodcu in v črevih. Zelo škoduje, ako je soba preveč zakurjena. Smrdljiva izhlapevanja v bivaliških so enako škodljiva. Zato ne obešaj okrog peči mokrega perila in drugih mokrih reči.

Ako po užitju težko prebavnih jedil ne delaš ali ne greš vsaj nekaj ur na prosto, nastajajo nerednosti v prebavljanju in tudi v kroženju krvi. Posledice so mrzlični napadi, katarji in drugo. Med težko prebavnimi jedili je n. pr. krompir. Zelo škodljivo je zlasti uživanje mesa bolnih živali. Če se shranjujejo v lončenih posodah ali loncih, ki so pocinjeni s tvarino, obstoječo večnoma iz svinca, dolgo časa mleko, sir, sirovo maslo ali drugo, vpliva njihova kislina na svinec, da se raztopi, in svinec je strup človeškemu organizmu. Ljudi zaradi tega boče in grize po črevih, telo peša, ker nobena jed ne ostane v njem. Ravno tako je škodljiva človeškemu organizmu medena posoda, ker je tudi ona navadno od znotraj prevlečena s tvarino, kateri je pri-mešanega mnogo svinca.

Pri pušenju in prežvekovanju tobaka, posebno v mladosti, izpljuješ mnogo slin, katere bi močno potreboval za prebavljanje užitih težko

prebavnih jedil. Zato ti želodec odpove. Toba-karju ne diši jed in posledica je, da ti telo peša.

Zganje je strup, po katerem peša kmet in njegov zarod. Ako se večkrat opijaniš, ti peša delovna moč tvojih možganov, živec ti odpovedo svoje delovanje, meso na tvojem životu postane mehko, koža bleda in je kakor bi bila napih-njena, želodec použitih jedil ne more več pre-mleti. Alkohol je menica, izdana na račun zdravja, kateri je treba vednega podaljševanja. Ti použiješ glavnico namesto obresti, zaradi tega je neizogiben polom telesa. Najbolj trpe pri alkoholiku seveda srce, jetra in obisti in central-ni živčni sistem. Zaradi uživanja alkohola jih mnogo neozdravljivo zbolijo tudi na duhu. Tobak silno škoduje človeštvu. Ako žvečiš tobak, ti trpe zobje in tudi ustnice postanejo razpoložene za raka. Blaznost ima večkrat svoj vzrok v zastrup-ljenju po tobaku. Nikotin je hud strup; ena kap-lja povzroči smrt psu, kuncu zadošča že en četrti kaplje.

Majniški izlet naših organi-zacij iz laškega sreza

V nedeljo 16. t. m. se je vršil majniški izlet vseh krajevnih organizacij SDS sreza Laško v Rimskih toplicah, katerega sta se udeležila po-slanec g. dr. Ljudevit Pivko in kot zastopnik po-slanca in ministra na r. g. dr. Gregorja Žerjava ravnatelj g. Jug ter preko tisoč narodnozavednih somišljenikov. Po pozdravu predsednika je posla-nec g. dr. Pivko, burno pozdravljen, podal stvarno sliko o pogubonosnem delu dosedanje vlade in o požrtvovalnem delu poslanskega kluba SDS. Ravnatelj g. Jug je poročal o splošni politični situaciji in pozival še k intenzivnejšemu delu vse pijeirje SDS. Okrožni tajnik je prečital naslednjo resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta:

1.) Somišljeniki SDS, ki so se udeležili maj-niškega izleta, po številu preko tisoč, izražajo neomajeno zaupanje vodstvu SDS, osobito pred-sedniku, narodnemu poslancu in ministru na r. g. Pribičeviću, voditelju SDS v Sloveniji, narod-nemu poslancu in ministru na r. g. dr. Žerjavu, nadalje narodnemu poslancu g. dr. Pivku kakor tudi celokupnemu poslanskemu klubu SDS.

2.) Kot najkotljivejšo točko v našem srezu smatramo vprašanje reduciranih in v bednem položaju se nahajajočih rudarjev v obratih Trbo-veljske premogokopne družbe. Prosimo in pri-čakujemo od strani kluba SDS, da se najodločneje zavzame zanje in zastavi vse sile, da se jim zopet pripomore do stalnega zaslužka.

3.) Klub poslancev SDS prosimo, da se za-vzame za čimprejšnjo rešitev pravilnika za de-lavstvo prometnih ustanov, ki že čaka končne rešitve pri generalni direkciji v Beogradu. Enako pereče je vprašanje ugodnosti voznih olajšav, katere so se odvzele za časa ministirovanja gosp. Sušnika delavcem v proviziji.

Poslušalci so z zanimanjem sledili stvarnim in temperamentnim izvajanjem govornikov in mnogi so storili sklep za še požrtvovalnejše delo v bodoče v prid državi in narodu pod zastavo SDS. Vsem onim, ki so se odzvali vabilu, se sre-ski odbor SDS najtopleje zahvaljuje.

Kake koristi imajo občine od socialnega zavarovanja

Zakon o zavarovanju delavcev od 14. maja leta 1922. je po enotnih načelih uredil zavarovanje na-meznega osebja za primer bolezni, nezdod pri delu, invalidnosti, starosti in smrti. Za enkrat se izvaja le zavarovanje za primer bolezni in obratnih nezdod, dočim je ostalo zavarovanje odloženo na nedoločen čas. Po predpisih zakona bi sicer zavarovanje za pri-mer invalidnosti in starosti ter smrti moralo stopiti v veljavo že 1. julija 1925. Finančni zakon pa je to za-konito določilo razveljavil, ne da bi istočasno določil nov termin. Zato so izgledi za skorajšnjo uvedbo sta-rostnega in invalidnega zavarovanja zelo slabi in bodo onemogli in stari delavci ter njih vdove še vedno brez pomoči, odnosno bo bremena starostne in invalidne preskrbe v znatni meri moralo še nadalje nositi bol-niško zavarovanje.

Socialno zavarovanje je velike socialne in gospo-darske važnosti. O tem ne more biti nobenega dvoma,

in je to prepričanje prodrlo v vseh državah. Z mirovnimi pogodbami, ki vsebujejo tudi nekatera socialno-politična določila, je uvedba socialnega zavarovanja postala mednarodna obveznost vsake države, ki je član Zveze narodov, torej tudi naše države. Zato je država dolžna, da socialno zavarovanje štiti in ne stori ničesar, kar bi bilo v škodo uspešnemu razvoju. Podpirati mora vsa stremjenja modernega socialnega zavarovanja.

Poleg države imajo na uspešnem razvoju zavarovanja zelo velik interes občine in tudi v ustavi predvidene sreske ter oblastne skupščine. Socialno zavarovanje v zelo visoki meri razbremenjuje občine. Ko bo uvedeno še starostno in invalidno zavarovanje, problema ubožnega skrbstva skoro ne bo več. Pa tudi bolniškemu zavarovanju morajo občine, zlasti njihovi zdravstveni zastopi posvečati največjo skrb. Brezbriznost napram bolniškemu zavarovanju pomeni zanemarjanje zdravstvenih dolžnosti v občini, ki so gotovo zelo velike. Žal, organizacija našega zavarovanja sama zanemara občine, ker jih izločuje od soudeležbe na upravi in jim s tem seveda jemlje neposredno odgovornost in lokalni interes. V tem pogledu je potrebna izpopolnitev organizacije zavarovanja. Inozemski zakoni, zlasti nemški in angleški, so občine pritegnili k bolj aktivnemu sodelovanju, in to z velikim uspehom. Naš zakon samo v § 146. nalaga občinam dolžnost, da sodelujejo pri posredovanju zavarovanja za bolezen in nezgode. Postopek pri tem posredovanju ima urediti posebna naredba ministrstva. Te še ni.

Občine imajo dvojen interes na razvoju in delovanju zavarovanja. Prvi je interes njihovega lastnega zdravstvenega delokroga, drugi pa interes njihovega materialnega gospodarstva. Pravilno pojmovanje naloge občine v zdravstvenem pogledu morejo občine prisliti, da se zanimajo za usodo svojih obolelih občanov in da pazijo, kako zavarovanje skrbi za njihovo zdravljenje, da pazijo na delo zdravnikov, na zadržanje bolnikov itd. Na drugi strani pa imajo občine brez dvoma velik interes na zatiranju simulacije in raznih drugih zlorab, zlasti da zavarovanja ne izkoriščajo osebe, ki po zakonu niso upravičene do datavev in podpor iz naslova zavarovanja. Tu pridejo predvsem v poštev svojci zavarovanih članov, ki imajo pravico do zdravljenja na račun zavarovanja le, ako nimajo lastnega zasluga in so torej v polni meri odvisni od zasluga zavarovanega člana. V tem pogledu občine zelo veliko greše. Izstavljajo potrdila, ki ne odgovarjajo dejanskim razmeram. Tako so podpor deležni bogati posestniki samo, ako je n. pr. sin slučajno zaposlen v tovarni. Občine morajo pri izdajanju raznih potrdil, na podlagi katerih naj se priznajo podpore, postopati zelo previdno in kritično ter potrdila izdati le dejansko potrebnim, to je le osebam, ki nimajo nikakega zaposlenja, tudi v domačem gospodarstvu ne, in nikakih lastnih sredstev.

Občine potrjujejo primernost prevoznih stroškov v bolnice ali na železniške postaje. Razni brezvestni lastniki prevoznih sredstev računavajo naravnost neverjetne zneske v mnemu. «da blagajna lahko plača». Občine pa «primernost» računa kratkoma potrdijo.

Simulacije in najrazličnejše druge zlorabe v denarnem efektu pomenijo, da zavarovanje vrže proč visoke zneske, in to na škodo resnih in težkih bolnikov. Z zlorabami je onemogočeno, da bi zavarovanje imelo na razpolago primerna sredstva za graditev raznih sanatorijev in bolnic. Zlasti na slednjih so občine zelo zainteresirane, ker tudi one trpe pod splošnim pomanjkanjem bolnic. Sanatorijev sploh še nimamo. Potreba po njih je pa velika. Pomislimo samo na izredno visok odstotek tuberkuloznih (jetičnih) bolnikov. Tem problemom mora moderna občina posvečati vso svojo pažnjo, in ako drugega ne, vsaj z vsestranskim podpiranjem zavarovalnih institucij slednjim omogočiti, da ne trpe pod raznimi zlorabami. V letu 1925. je ljubljanski Okrožni urad za zavarovanje delavcev na bolniško-podpornih datjavah izplačal okrog 25 milijonov dinarjev. Z mirno vestjo se po dobljenih izkušnjah more trditi, da je bilo 25 % teh izdatkov izdanih na račun raznih zlorab. V denarju je to šest milijonov dinarjev v enem samem letu. Da bi se ta denar uporabil v svrhu graditve bolnic, sanatorijev, bi imele občine in vsa naša zdravstvena politika veliko korist, tako pa je bilo s to vsoto zadoščeno le nemoralnim strastem zlorabljanja. Občine, ki pojmujejo svoje naloge, bi potom svojih zdravstvenih zastopov morale z vso prizadevnostjo zasledovati usodo našega zavarovanja in organizirati tudi v svojem lastnem področju boj proti simulacijam in zlorabam. Že samo stalni stiki z zdravniki bi pokazali lepe uspehe, dalje sodelovanje z delavskimi strokovnimi organizacijami in podjetniki.

Neposredno materialno korist imajo občine od zavarovanja zlasti v tem, da zavarovalna institucija plačuje oskrbne stroške v bolnicah, dočim so prej padli ti stroški navadno v breme občin. Ako občine primerjajo tozadevne predvoje in sedanje izdatke, morajo videti veliko razliko. Po predvojnih zakonih svojci (žene, otroci itd.) do oskrbe v bolnici na račun zavarovanja sploh niso imeli pravice. Stroške je nosila občina. Sedaj nosi stroške oskrbe v bolnicah tudi za svoje zavarovanje, in sicer za dobo štirih tednov. Dalje časa je skoro malokdo v bolnici. Za zavarovane člane pa nosi stroške urad zavarovanja do 26. od-

nošno 52 tednov. Občinam iz tega naslova ne nastajajo nikakoli izdatki.

Zavarovanje ima zelo važno vlogo tudi pri zatiranju in zdravljenju nalezljivih bolezni. Po vsem svetu nosijo tozadevne stroške države. Naš zakon o zavarovanju sicer predpisuje, da država zavarovanju tozadevne stroške povrača, toda finančni zakon je to ukinil in breme nalezljivih bolezni med delavstvom nosi potom zavarovanja delavstvo samo. Kdor pa ni zavarovan in je drugače premožen, zdravi njegovo nalezljivo bolezen ne on sam, ampak država. V tem dejstvu je gotovo skrito omalovaževanje zavarovanja in velika krivica zavarovancem.

Zavarovanje nosi izredno velika bremena. Odstotek premij je ostal isti, odnosno še nižji, kakor je bil pred vojno, dolžnosti zavarovanja pa so se znatno pomnožile. To breme bo moglo zavarovanje vzdržati le, ako bo deležno vsestranskih podpor, zlasti tudi od občin in od delavstva samega. V nasprotnem primeru bo seveda zavarovanje omagalo. Zakon bo moral biti spremenjen v smeri zvišanja premij in znižanja datavev, zlasti v pogledu oskrbe v bolnicah. To pa se bo zgodilo samo na škodo občin. To vprašanje ni malenkostno in je vredno, da se občine zavedajo, da imajo od zavarovanja korist.

DOMAČE NOVOSTI

* **Dopisnikom.** V zadnjem času dobivamo dopise, za katere dopisniki izrecno prevzemajo odgovornost pod pogojem, da se jim objavijo do besedno. V teh dopisih so navadno tudi psovke. Opozarjamo dopisnike, da se za očitke lahko nastopi dokaz resnice pred sodiščem, toda psovke se seveda ne dajo dokazati in je dopisnih zaradi psovke gotovo kaznovan. Tiskovni zakon je izredno strog in zato naj nam dopisniki le pustijo, da njihovim dopisom odtrgamo nepotrebno privlako. Prosimo torej, naj bodo naši cenjeni dopisniki v svojih dopisih kratki in stvarni, ker namen našega lista ni klevetati in žaliti, temveč stvarno kritizirati razmere, bistriti pojme in vsestransko izobraževati ljudstvo.

* **Dr. Karel Triller** † V Ljubljani je včeraj 20. t. m. na svojem stanovanju nenadoma preminul odvetnik g. dr. Karel Triller. Pokojnik, ki je bil 64 let star, je že dalje časa bolehal na živcih in srcu ter je končno podlegel svoji bolezni. Dr. Triller, dolgoletni ljubljanski podžupan, bivši deželni poslanec, član prvega narodnega predstavništva, predsednik Ljubljanske kreditne banke, član upravnega odbora Narodne banke, predsednik Jugoslovensko-češkoslovaške lige, predsednik dijaške kuhinje «Domovina» itd., ima za Slovence nedvomno velike zasluge. V predvojni dobi je bil poleg dr. Tavčarja najmarkantnejša osebnost, ki je imela v napredni politiki odločujočo vlogo. Bil je odločen narodnjak in naprednjak, zelo delaven in pošten. Svoječasno je mnogo sodeloval pri «Rodoljubu». Prav velike zasluge si je stekel zlasti tudi pri dijaški kuhinji «Domovina», kateri je znal dodati znatna sredstva. Po smrti dr. Tavčarja se je umaknil iz političnega življenja ter posvetil svoje moči gospodarskemu delu, v katerem je bil strokovnjak. Bodi zaslužnemu pokojniku ohranjen blag spomin!

* **Kongres pravnikov kraljevine SHS** se bo vršil v dneh 9., 10. in 11. septembra t. l. v Ljubljani. Razpravljalo se bo o raznih važnih pravnih vprašanjih. Po končanem dnevnem redu bodo v nedeljo 12. septembra izleti kongresistov v slovenske kraje. S strani srbskih članov se je izrekla želja, naj bi bil oficijelen izlet v mesti Maribor in Celje.

* **Lepi uspehi pri občinskih volitvah v Dalmaciji.** V nedeljo so se v vsej Dalmaciji vršile občinske volitve. Izidi kažejo, da se je SDS povsod močno okrepila. Dobila je glasove in mandate celo v takih krajih, kjer se doslej še ni pojavila. Cela vrsta občin je prešla izključno v roke samostojnih demokratov. Radičevci so dobili sicer v splošnem še znatno število mandatov in so še vedno prvi, toda so napram skupščinskim volitvam izgubili obilo glasov. Silno občutno so nazadovali radikali. Klavarno so odrezali klerikalci, ki so tu in tam komaj še ujeli kak mandat.

* **Občinske volitve v prevaljskem okraju.** Preteklo nedeljo so se vršile v nekaterih občinah prevaljskega okraja občinske volitve, ki so pokazale, da ljudstvo vedno bolj pristopa k SDS. Bile so to po večini občine, ki so jih imeli v svojih rokah socialisti. V Črni je dobila SDS 80 glasov in 4 odbornike (lani pri skupščinskih volitvah 60 glasov), socialisti 371 glasov in 17 mandatov, SLS 98 glasov in 4 odbornike (lani 174

glasov); v Mežici SDS 84 glasov (lani 62), Koru-nzevi 78, Möderndorfer 372, klerikalci 84 (lani 123); v Prevaljah: združene napredne stranke 77, socialisti 236, SLS 268 (lani 330); v Libeli-čah napredna gospodarska lista 4 mandate, klerikalci 5; v Koprivni in Št. Danielu je bila samo po ena skupna lista.

* **Zanimanje za Vodnikovo družbo** je prav razveselljivo. V zadnjem tednu je pristopilo okrog 1000 novih članov, tako da družba šteje sedaj že okrog 8000 članov, kar je vsekakor presenetljiv uspeh, ako uvažujemo, da je bila ustanovljena šele sredi meseca februarja t. l. Ker mnogo poverjenikov še ni poslalo izročenihih blokov, lahko računamo, da bo družba že v prvem letu štela nad 10.000 članov, s čimer ji je zagotovljen obstanek.

* **Izmišljena vest o umoru Mussolinija.** V Jugoslaviji se je te dni razširila vest, da je neki Čeh usmrtil italijanskega ministrskega predsednika Mussolinija. Izkazalo se je, da je vest izmišljena.

* **Prisrčne pozdrave preko gor in dolin v lepo Slovenijo** pošiljamo slovenski vojakci mitraljeske čete 15. p. p. v Sarajevu: Andrej Lipar (Spodnji Brnik), Jože Mlakar (Brezje), Anton Drobnič (Bločice), Janez Likar (Križe), Franc Pinter (Planina), Gabrijel Olip (Mojsstrana), Anton Kraje in J. Ponikvar (Bloke), Jože Zakrajšek (Sv. Duh), Andrej Mišič (Nova vas), Franc Štrukelj (Krašnja), Ivan Šega (Lipsen), Anton Znidaršič in Zani Levec (Viševo), Franjo Musec (Sevnica ob Savi), Franc Šinkovec (Rovte).

* **Od spomenika neznanega junaka na Avali pri Beogradu** pošiljam vsem bralcem in bralkam «Domovine» nebroj pozdravov, želeč jim vesele binkošne praznike. — Joško Nagode, narednik kraljeve garde v Beogradu.

* **Drugi planinski zbor** se bo vršil na binkoštni ponedeljek 24. t. m. na Bledu v Zdraviliškem domu. Začetek bo ob 10. dopoldne. Otvoril bo zbor oblastni agrarni komisar dr. Fran Spiller-Muys. Predavanja bodo vsebovala vprašanja o pašništvu, planšarstvu in sploh živinorejskih zadevah. Vabljeni so planinski gospodarji iz ljubljanske in mariborske oblasti, zlasti zastopniki planinskih srenj in sosesk ter pašniških, živinorejskih in splošnih kmetijskih zadrug. Polovična vožnja je dovoljena.

* **70letnico svojega rojstva** je praznoval v Planini pri Rakeku, čil in zdrav, g. Janez Tršar, strojar in trgovec. Jubilar je bil vedno odločen narodnjak in naprednjak ter je v tem duhu vzgojil tudi svojo družino. Še na mnoga leta!

* **Dvajsetletnica železnice Jesenice—Trst.** Na Bledu se je zbralo te dni dvajset inženjerjev, ki so pred 20 leti zgradili progo Jesenice—Bohinj, tako imenovane Turske železnice. Prvotno je bila proga zamišljena preko Trbiža in sedla Predela, s posredovanjem tedanjega poveljnika bivšega 17. pešpolka pa je bila iz strateških ozirov železnica speljana preko Jesenic—Bleda—Bohinjske Bistrice in Gorice v Trst.

* **Propagandni zlet belokranjske dece.** Metliška šolska mladina bo priredila za Binkošti propagandni zlet za povzdigo belokranjske turistik v Ljubljano. Tu bo nastopila s originalnimi igrami in narodnimi belokranjskimi pesmimi

* **Precej močan potres v Beogradu.** V sredo dopoldne malo po 11. uri so občutili v Beogradu precej močan potres, ki pa ni napravil nikake škode.

* **Vsi bivši vojaki svetovne vojne, ki stanujete v okrajih Celje, Slovenjgradec in Gornji grad,** pridite 25. julija t. l. v Smartno ob Paki, kjer se bo odkril spomenik 63 vojnim žrtvam. Ta dan bo obenem vojaški tabor, katerega priredi Zveza slovenskih vojakov iz svetovne vojne. Že sedaj javite število udeležencev zaradi preskrbe Odboru za vpostavitve spomenika v vojni padlim vojakom, Smartno ob Paki.

* **Delavska politika,** glasilo Kristanovih socialistov, bo izhajala samo dvakrat na teden.

* **Smrtna kosa.** V Mariboru je umrla vdova gospa Ana Svenškova, rojena Holzova, skrbna mati in blaga ženska. — V starosti 78 let je umrla na Viru pri Domžalah posestnik g. Franc Medved. — Umrl je v Ljubljani po kratki zavrtni boleznini inženjer Trboveljske premogokopne družbe v Rajhenburgu g. Ciril Kalin. Pokojnik je bil izredno simpatičen človek in je svoječasnno prvi promoviral na ljubljanski montanistični visoki šoli. — V Novem Vodmatu je umrl g. Miroslav Zorčič, navdušen Sokol in vrl naš somišljenik. Služboval je na ljubljanskem magistratu. — Blag jim spomin!

* **Smrtna kosa med ameriškimi rojaki.** V Calumetu je preminula v 74. letu starosti rojakinja Ana Špeharjeva. Pokojnica je bila ena izmed starih ameriških Slovencev. Na Calumet je prišla pred več kakor 40 leti. — V istem kraju je preminul rojak Tomaž Mrak v 43. letu starosti. Pokojnik zapuša v stari domovini očeta in tri sestre. — Bodi obema ohranjen blag spomin!

* **Trboveljske novice.** Okrajno glavarstvo v Laškem je izdalo ukaz, po katerem je prepovedano trgati, ruvati, prodajati in ponujati v nakup planinske cvetlice. Za prestopke je določena kazen do 1000 Din ali 14 dni zapor. — Konkurz je dvignjen nad imovino trgovca g. Janka Gabrona v Trbovljah. — Obrtno društvo Trbovlje-Hrastnik-Dol v Trbovljah je interveniralo pri davčnem oblistu v Celju, da bi se upošteval dejanski položaj, po katerem se je vsem pridobitnim krogom zaradi redukcije in znižanja plač rudarjem znižal promet za 50 odstotkov ter da se temu primerno odmerijo davki za tekoče leto. — V Francijo se bo izselilo večje število rudarjev, ker je podala delegacija Delavske zbornice, ki se je mudila v francoskih revirjih, zelo povoljno poročilo o tamošnjih razmerah. — Ker so došle TPD. večja naročila premoga, se ne bo ob sobotah več praznovalo, kakor je bilo do sedaj nekaj časa v navadi.

* **Prenapolnjenost ljubljanske bolnice.** Prejeli smo: Ponovno opozarjamo, da se zaradi stalne prenapolnjenosti zavoda morejo sprejemati v opazovalnico le najnujnejši primeri ter da v ta namen nikakor ne zadostuje samo napotnica županstva, temveč se mora doprinesiti tudi predpisano zdravniško izpričevalo.

* **Prvi roj na Talčjem vrhu.** Pišejo nam: Prvi roj je izletel na Talčjem vrhu dne 14. t. m. Malo kasni smo letos, ker je vreme precej nagajivo, dasi je paša obilna.

* **Žrtev težke nesreče v Litiji.** Sedemdesetletna gospa Marija Stabeljeva, ki je ob priliki zadnje težke nesreče v Litiji bila smrtnonevarno ranjena, je umrla v ljubljanski bolnici. Truplo ponesrečenke je bilo prepeljano v Škofjo Loko ter na tamkajšnjem pokopališču položeno k večnemu počitku. Blag ji spomin!

* **Nesreča zaradi neprevidne vožnje.** Zaradi neprevidne in nepravilne vožnje se dogajajo še vedno nesreče in nezgode. Nekateri se namreč nikakor ne morejo privaditi pravilni vožnji po desni strani. V nedeljo se je pripetil na Gosposvetski cesti v Ljubljani zopet tak primer. Skladničnik Ivan Plestenjak je vozil s kolesom pravilno po desni strani, nasproti pa mu je prišel z enovprežnim vozom hlapec Franc Zadnik, ki je zavozil v njega tako, da je bil Plestenjak hipoma s kolesom pod konjem, nato pa je prišel še pod voz. K sreči je odnesel Plestenjak le lahke teles-

ne poškodbe, dočim je voz kolo prelomil ter ima Plestenjak 1500 Din škode. Neprevidni voznik se bo moral zagovarjati pred sodiščem.

* **Nesreča.** Pri delu na železniškem mostu pri Rosalnicah se je ponesrečil progovni delavec Josip Lah. Izpodrsnilo mu je namreč na mokrih deskah, da je padel, pri čemer je dobil težko poškodbo na glavi. Prvo pomoč mu je nudil okrajni zdravnik g. Küssel iz Črnomlja. Prepeljan je bil v bolnico usmiljenih bratov v Kandijo.

* **Pogorela sta te dni v Lipnici v radovljiskem okraju hiša in gospodarsko poslopje Tonejevo.** Ker ni bilo v bližini vode za gašenje, je gasilna akcija ostala brezuspešna.

* **Rdeč dež.** Kakor javljajo iz Kotora, je na veliko začudenje tamkajšnjega prebivalstva prošlo soboto padal dež rdeče barve. Ko je zopet posijalo solnce, je bilo listje posuto s finim rdečim prahom. Najbrže je to prah, ki je došel v visoke plasti zraka ob priliki zadnjega izbruha ognjenika Santorina ali pa mogoče tudi kakoga drugega vulkana.

* **Požar pri Slovenski Bistrici.** Te dni je nastal požar na gospodarskem poslopju posestnice pri Sv. Jožefu tik nad Slovensko Bistrico. Slovenjebistriško gasilno društvo, ki je takoj stopilo v akcijo, je ogenj udušilo in obvarovalo blizu stoječa poslopja. Požiga osumljen je Martin Osek, delavec pri Sv. Jožefu, ki je bil aretiran.

* **Učence na izletu izginil.** Minulo soboto so trije višji razredi osnovne šole v Novem mestu priredili izlet na Sušak. Ko se je bilo treba vrniti, ni bilo nikjer 13letnega Joška Zupančiča, sina šolskega upravitelja v Prečni. Do ponedeljka še dečka niso izsledili. Mogoče je, da je zašel čez most na Reko, kjer so ga internirali, ker ni imel potnega lista.

* **Nesreča jezdeca.** J. Zagode iz Ostrožnega pri Celju je minuli teden jahal po cesti svojega konja. Nasproti se mu je pripeljal na kolesu Franc Strmšek, ki se ni bil popolnoma izurjen v kolesarjenju. Zaradi slabe zavore se je zaletel v konja, ki se je zapletel z nogami v kolo in padel z jezdecem vred tako nesrečno, da je slednji dobil težke telesne poškodbe in so ga morali oddati v javno bolnico.

* **Poskus samomora.** Iz Kamnika nam poročajo: Ko sem se vračal na praznik 13. t. m. iz Kamniške Bistrice čez Mekinje, sem začul pri neki vili vpitje in ko sem se ozrl, sem zapazil, kako sta neki redovnik in še en moški vlekla iz bistriškega prekopa nekega mladega, okrog 20 let starega fanta. Morda je samo blinil, da se hoče vtopiti, kar bi moral v omenjenem potoku le s silo storiti. Samomorilni kandidat je hlapec v hiši usmiljenih bratov. Kaj je bil vzrok samomorilnemu poskusu, ni znano.

* **Zastrupila se je v Hrastniku Marija Deotto,** ker ni imela službe in ne sredstev za življenje. Poklicani zdravnik ji ni mogel več pomagati.

* **Ujet ptič.** V gozdu Sv. Križu pri Ježici so orožniki aretirali nekega neznanca, ki se je izdal za Ivana Bizjaka iz Doline pri Trstu. Pri njem so našli več zlatnine in drugih predmetov, izhajajočih iz vloma pri posestniku Jožefu Rihtarju v Beričevem. V njegovi družbi se je nahajal še neki drugi moški, ki pa je ušel.

* **Nepoboljšljiv tat.** Mariborska policija še ni imela opraviti s tako trdovratnim tatom, kakor je mladi 16letni Mirko Stabej. Dečko, ki je bil že večkrat kaznovan zaradi tatvine, je bil te dni ponovno aretiran, a še po aretaciji mu pri zasliševanju ni dala tatinska žilica miru. Službojočemu uradniku je izmaknil en desetdinarski bankovec in vžigalnik z mize. Predmeta so našli pozneje pri njem v zaporu.

* **Obešenec na ljubljanskem Gradu.** Te dni je neki visokošolec, sprehajajoč se na Gradu, v Regalijevem gaju zagledal na nizkem gabru truplo elegantno oblečenega mladeniča. Misleč, da je v samomorilcu morda le še kaj življenja, je visokošolec hitro prerezal vrv, na kateri je visel obešenec, ter prijavil potem dogodek gozdnemu čuvaju Ivanu Slugi, ta pa dolenski stražnici. Kmalu nato je prišel policijski nadzornik Josip Gruden, ki je ugotovil identiteto samomorilca. Bil je to

28letni knjigovez Ivan Jager, uslužben pri državni železnici v Mariboru. Po izjavi samomorilčeve žene je bila vzrok obupnega moževega dejanja najbrž težka obdolžitev tatvine, zaradi katere je bil Jager v Mariboru aretiran, a se je njegova nedolžnost izkazala in je bil izpuščen. Obdolžitev pa je moža vendarle tako potrla, da se je pripeljal v soboto k njej ter ji prišel prigovarjati, da bi šla z njim skupno v smrt. Mož je odšel nato k svoji materi, poprej pa je še izjavil svoji ženi, da bo izvršil samomor in da bo za vzrok že izvedela iz pisma, ki ga dobi po pošti. Žena njegovih besed ni vzela resno in se mu je še smejala. Naslednjega dne pa je v resnici izvedela strašno resnico.

* **Samomor v Savi.** V nedeljo popoldne je odšla 55letna vdova Emilija Haringova iz Ljubljane v družbi svoje sestrice na sprehod proti Gmeljnom. Kakor že večkrat, je tudi ob tej priliki Haringova tožila sestrini o svoji nesreči, ki jo je zadela zaradi izgube skoro vsega premoženja. Bila je močno razburjena in opaziti je bilo, da je celo zmedena. Ko sta prišli obe sprehajalki v bližino Save, je Haringova nenadoma skočila proti bregu in se z glasnim krikom pognala v globino. Nesrečno vdovo so takoj zagnili valovi in jo tirali s seboj.

* **Vlom v poštni urad.** V poštni urad v Ortnoku so vlomili te dni tatovi in odnesli nekaj denarja. Orožništvo je zlikovce kmalu izsledilo ter enega, to je Antona Viranta, aretiralo. Ta je izdal tudi svojega tovariša Franca Gorška iz Griž, ki pa je pobegnil.

* **Zgodaj je začel.** Komaj 11letni Anton Korošec iz Sv. Večera pri Litiji je kljub svoji mladosti že velik malopridnež. Orožništvo ga je prišlo in mu dokazalo mnogo tatvin, ki jih je izvršil skozi okno ali pa je enostavno vlomil vrata.

* **Vlom.** Iz Koraškega vrha pri Sv. Tomažu nam pišejo: V preteklem tednu so vlomili neznanu strici v klet g. Alojzija Obrana in so si izposodili 40 litrov dobrega žganja. Ker so ti vlomili in tatvine žganja v tem vrha pogosti, se sumi, da so to vedno eni in isti prijatelji žgane kapljice. Daj Bog, da se posreči gg. orožnikom, ki so pridno na delu, izslediti družbo in jo spraviti tja, kjer bodo morali svoja grla močiti z vodo.

* **Dva razbojnika obsojena na smrt.** V Slavoniji je po smrti Čaruge povzročila med prebivalstvom največ strahu tolpa Ivana in Joze Gulina, ki je v zadnjih dveh letih izvršila 23 razbojništev, 1 roparski umor in 15 vlomov. Te dni se je vršila pred osiškim sodiščem obravnava proti članom te tolpe. Ivan in Joza Gulin sta bila obsojena na smrt, Szabo na 10 let ječe, dva druga obtoženca pa na 8, oziroma 7 let ječe.

* **«Brezalkoholna Produkcija», Ljubljana, Poljanski nasip 10/7,** pošlje vsakemu naročniku »Domovine« zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj; ne bo Vam žal!

52

Pogodil je.

Gozdarjev sin Jakec je bil pri izkušnji. Ko ga je profesor vprašal, kaj pomeni latinska beseda «silva» (gozd), ni vedel odgovora.

Profesor mu je pomagal in rekel: «Ti bi moral to vedeti, kajti tvoj oče je največ tam.» Jakec (veselo): «Ze vem — gostilna.»

Duhovitost.

Ožbovt je hotel biti nekoč v družbi duhovit, pa je rekel: «Poglejte tam onega človeka, ki nikakor ne more čuti grmenja.»

Gašper: «Zakaj? Ali je siromak mogoče gluhi?»

Ožbovt: «Ni gluhi, toda grmenja zaradi tega ne more čuti, ker sploh ne grmi.»

Kakovost sira.

Jaka: «Povem vam, pri trgovcu Smrdinu sem dobil sir, ki je bil tako živ, da je skočil s krožnika, ko sem ga hotel rezati.»

Matija: «To ni nič. Pri Smrdanu imajo sir, kateremu je treba samo zažvižgati, pa prileti na mizo.»

Prva pisateljska nagrada „Domovine“

Da, to je bilo in je še preko glave posla ob pregledovanju pisateljskih prispevkov, ki smo jih na naš razpis pisateljskih nagrad prejeli od lanskega oktobra do konca februarja t. l. Nabrala se je cela gomila rokopisov in vse je bilo treba pregledati in oceniti ter pri tem razbrati tudi težko čitljive sestavke, saj vemo iz dobrih izkušenj, da se pogostoma ravno v slabi pisavi skriva najboljša vsebina. Toda koliko truda to povzroča, o tem bi se lahko prepričal samo oni, ki bi si sam ogledal podrobno delo v našem uredništvu.

Nagrade za manjše spise so bile razdeljene ob Novem letu, prvo nagrado pa smo prihranili za poznejši čas. Iz zaloge vposlanih prispevkov smo objavili že celo vrsto pravljic in krajših povesti, vse drugo pa še pride na vrsto. Zaradi tega naj torej vsi oni, ki so prispevke vposlali, ne bodo nestrpni. Vsak bo prišel na svoj račun.

Med daljšimi povestmi, ki smo jih pregledali, prisojamo danes prvo pisateljsko nagrado za obsežno zgodovinsko povest:

«Na potih usode».

ki jo je spisal M. Silvester. (M. Silvester je pisateljsko ime, ki pa je našim čitateljem že dobro znano po lanskim podlistkih, ki so v «Domovini» izhajali pod naslovom «To in ono iz kostanjeviškega samostana» ter so vzbujali največje zanimanje.)

Prva nagrada iznaša, kakor znano, 300 dinarjev ter 5 knjig. Povest «Na potih usode» bo začela v «Domovini» izhajati, čim se zaključita sedanjí dve povesti.

Pripominjamo, da bodo sčasoma objavljene tudi ostale daljše povesti, za katere prejmejo vpošiljalci primeren pisateljski honorar. «Domovini» torej ne bo najmanj dve leti zmanjkalo vseskozi zanimivega branja.

Za ugankarje 25 dobitkov

Menda se vsakdo rad malo pozabava z ugankami. Zato jih danes po dolgem času zopet prinašamo, in sicer tri, ki ne bodo nikomur pretežke; spretnim ugankarjem bodo še prelahke. Ugibat jih pa bodo šli gotovo vsi naši naročniki in naročnice, ako takoj izdamo, da smo za ugankarje razpisali 25 dobitkov, ki jih bodo deležni oni srečniki, katere bo zadel žreb iz množice onih, ki bodo pravilno razvezali ugankarske vozle.

Rešitve vseh treh ugank je treba poslati do 15. junija, ko se bo vršilo žrebanje. Pri žrebanju pridejo v poštev samo naročniki in naročnice našega lista ter njihovi svoji, ki pa morajo poleg rešitve ugank pripomniti, da so svoji tega ali onega naročnika ali naročnice.

Dobitki so naslednji: prvi pet različnih knjig, nadaljnji štirje po dve različni knjigi, a ostalih dvajset po eno knjigo. Kakšne knjige se bodo dale, se bo določilo pozneje.

Razvozlati je treba naslednje tri uganke:

UGANKA.

		a	a	e	i
	j	k	k	k	i
n	n	o	o	o	o
	o	p	r	s	s
	t	t	v	z	

V vodoravnih vrstah ugani: 1.) Kaj napravi žanjica? 2.) Utežna mera v množini. 3.) Zaslužen slovenski politik. 4.) Prebivališče našega kralja. 5.) Srbsko-hrvatski narodni ples. — Ko vse te besede sestaviš iz črk, ki so ti na razpolago, mora zadnja navpična vrsta dati priimek drugega znaneega zaslužnega politika.

ŠTEVILČNA UGANKA.

1	2	3	4	5	6
6	5	2	7	5	8
9	3	1	2	5	10
10	2	5	9	11	5
7	12	2	5	13	14

V vodoravnih vrstah ugani: 1.) Mesto na avstrijskem Štajerskem. 2.) Svetišče. 3.) Veliko mesto v Jugoslaviji. 4.) Slovenska božja pot. 5.) Staroslovanski bog.

UGANKA.

R.. na mokrem živí.

M.. na polju cveti.

ŽENSKI VESTNIK

Nekaj receptov za prirejalce veselí

Prirejalci veselí običajno rabijo za svoje prireditve razne likerje, torte, pecivo in druga okrepčila, ki stanejo drag denar. Večina takih jedil in okrepčil pa se lahko napravi doma z manjšimi stroški, a zaradi tega blago ne bo nič slabše. Evo nekaj takih receptov:

Jajčji konjak. Skuhaj tri četrtinke litra mleka s četrtinko kilograma sladkorja in koščkom vanilije. Nato pusti, da se ohladi. Posebej zmešaj pet rumenjakov z eno četrtinko kilograma sladkornega prahu, da bo penaste; potem počasi primešaj ohlajeno mleko. Končno dodaj tri osminke litra konjaka in eno osminko litra finega špirita. Lahko vzameš tudi več finega špirita, pa zato manj konjaka. Ako hočeš napraviti večjo količino jajčjega konjaka, vzemi dvakrat, trikrat ali večkrat toliko gori omenjenih sestavin.

Kavni liker. Zakuhaj v treh četrtinkah litra vrele vode 14 dekagramov pravkar pražene ter zmlete fine kave in en strok na koščke zrezane vanilije. Potem dobro pokrij in pusti počasi vreti, da pade kava na dno. Nato odstavi, da se očisti in ohladi. Medtem kuhaj en kilogram sladkorja v treh četrtinkah litra vode ter pri kuhanju z žlico pobiraj z vode pene, ki so nesnažne. Nato odcedi kavo, prilij ji očisto in hladno sladkorno tekočino ter en liter finega špirita. Oboje zmešaj in pusti stati v steklenici par dni, da se dobro očisti. Končno precedi vso tekočino čez barhentovo krpico ali gost prtíček, ter napolni steklenice, ki jih moraš dobro zamašiti.

Borovnični liker. Zmešaj v prsteni skledi en liter svežih borovnic, vlij nanje četrtinko litra prevrete in ohlajene vode ter pusti stati en dan. Potem ožmi borovnice skozi platnen prtíček, sok pusti zopet stati en dan ter ga nato precedi. V snežnem kotličku pa kuhaj tri četrtinke kilograma sladkorja, 5 gramov klinčkov, 5 gramov celega cimeta in en strok vanilije v pol litra vode. Ko se je sladkor očistil in ohladil, ga precedi k borovnicam, prilij 1 liter dobre slivovke. Vse deni v veliko steklenico, dobro zamaši in postavi za par dni na solnce. Nato precedi skozi barhent ali flanelo, napolni steklenice ter jih dobro zamaši.

Rum. Tudi ruma ne znajo napraviti povsod, zato ne bo odveč, če navedemo njegov recept. Vzemi četrtinko kilograma sladkorja, eno osminko litra vode, dodaj limonovih lupin, na koščke zrezane vanilije, kuhaj in med počasnim vretjem pobiraj z žlico pene, da bo tekočina čista. Ko voda povre in se sladkor zarumeni, ga zalij hitro z malo količino mrzle vode, odstavi od ognja in pusti, da se sladkor znova stopi in shladi. Ohlajeni tekočini prilij tri četrtinke litra vode, pol litra finega špirita in tri dekagrame rumove esence. Vse to zmešaj in imaš prav izvrsten rum.

Dunajski kruh. Mešaj, da dobro naraste, šest rumenjakov, in 14 dekagramov sladkorja; dodaj od šestih beljakov trd sneg in s snegom vred prav lahno primešaj 14 dekagramov moke in pest rozin. Deni v pomazan podolgast model ter počasi peci največ eno uro.

Orehova torta. Mešaj osem rumenjakov, 21 dekagramov sladkorja, malo vanilije, klinčkov in cimeta ter primešaj temu trd sneg od osmih beljakov ter z njim 21 dekagramov drobno zrezanih orehov ter 7 dekagramov z rumom namočenih drobtin. Zmes deni v pomazan model ter počasi peci. Ohlajeno torto prereži v vodoravni legi v dve polovici ter jo po vrhu in vmes pomaži z marmelado.

Preprosta torta. Šest celih jajc in 25 dekagramov sladkorja z limonovo lupino tolči v snežnem kotličku 20 minut, potem odloži metlico ter s kuhalnico rahlo zamešaj 20 dekagramov fine presejane moke. Deni testo v pomazan tortni model in peci torto v srednji vročini največ eno uro. Pečeno in ohlajeno prereži, namaži z marmelado in posuj s sladkorjem.

Drobno pecivo. Mešaj, da dobro naraste, 21 dekagramov sirovega masla, prideni polagoma dve jajci, en rumenjak, sok in lupino polovice limone ter 21 dekagramov sladkorja. Ko je vse prav nalahno zmešano, primešaj še 42 dekagramov moke in en pecivni prašek. Deni testo na desko, ga zvaljaj za pol prsta na debelo, zreži z majhnimi vzorci ali pa naredi iz njega kroglice orehove velikosti. Zloži jih na pločevino in napravi v vsak kos v sredo luknjo s kuhališčnim rečjem. Potem jih pomaži s raztepenim jajcem, potresi z debelo stolčenim sladkorjem in speci bledorumenjo.

Shranjevanje jajc

Ker kokoši pozimi ne nesejo jajc, zato jih je treba shraniti tedaj, ko jih je obilno, na pr. meseca maja, avgusta ali septembra. Najboljše je hraniti jajca v septembru, ker so zaradi žitne hrane takrat najboljše in za hranjenje najspodobnejša.

Najhitreje se spridijo jajca, če se puste ležati nesnažna. Treba jih je vsakokrat izmiti ali vsaj obrisati. Starih jajc nikoli ne shranjuj, ampak le sveža.

Tudi snažna jajca se spridijo, ako so dalje časa na zraku. Že v jajcu samem se nahajajo glive, zaradi katerih se jajca pokvarijo, a tudi skozi lupino prihajajo glive vanje. Proti glivam, ki se nahajajo že prej v jajcu, ni nobenega pripomočka, pač pa se lahko zabrani pristop gliv skozi lupino. Zato položi jajca v suh pesek, otrobe, zrnje, žaganje ali pepel.

Dobro se ohranijo jajca v suhih, zračnih in bolj hladnih prostorih, zlasti ako jih imaš tako položena, da se ne dotikajo. Najnavadnejši in najstarejši način shranjevanja je pa ta, da se polože v apneno vodo, kateri se prida nekoliko soli, in sicer drugo tesno poleg drugega, s špičastim koncem navzdol. Vendar ne smejo dolgo biti v apnu, ker se lupine prerade stro ali pa dobe jajca neprijeten duh in okus po apnu.

Za kuhinjo

Kuhani raki. V mesecih brez «r», to je v maju, juniju, juliju in avgustu so raki najboljši. Zatrjuje pa se, da najbolj teknejo v juniju. Pripraviljaš jih na različne načine. Na primer: Kuhaj v velikem loncu mnogo vode s koščki čebule, s petršiljem, kumino, poprovimi zrnji in soljo; ko voda močno vre, vrzi vanjo osnažene rake (s svežo vodo in krtačo dobro oprane) in jih pusti ob močni vročini dobro vreti, tako da so po nekaj minutah lepo rdeči. Smeš pa naenkrat samo par rakov vreči v lonec in moraš pustiti vodo močno zavreti, preden vržeš nove vanjo, ker se sicer voda preveč ohladi in raki potem predolgo časa trpijo. Vodi lahko prideneš malo jesiha. Ko so raki kuhani, jih odcediš in jih pustiš malo časa pokrite; potem jih naložiš s škarkjami navzgor preko servijete na skledo in jih opremiš s petršiljem.

Pražene ohrovtove glavice. Prereži tri drobne trde ohrovtove glavice čez pol, operi jih ter deni v kozico na mast, v kateri si precvrila malo drobno zrezane čebule in zelenega petršilja, potresi

jih malo s soljo in poprom ter praži nekaj minut. Potem prilij malo juhe, pokrij in praži jih toliko časa, da so popolnoma mehke.

Praktični nasveti

Dobro vodo za izpiranje ust narediš na naslednji način: Dve žlici olja iz poprove mete in žlico kolinske vode zmešaj v pol litra navadne kuhane vode. To tekočino hrani v dobro zaprti steklenici. Kadar si hočeš umiti usta, vlij nekaj kapljic te ustne vode v kozarec čiste vode, zmešaj in si izperi usta.

Ptičjak Šimen iz Borovelj

Šimen je bil po svojem poklicu puškar. Izdeloval je celine, t. j. one železne puškine dele, ki vežejo leseno kopito s cevjo in nosijo peteline.

Glavno orodje, ki ga potrebujejo boroveljski puškarji, je poleg kladiva vendarle pila; Zato imenujejo v Borovljah puškarje v domačem narečju «pilije»; po onem delu puškinem pa, katerega puškarji kot strokovni delavci izdelujejo, razločujemo med puškarji več strokovnih vrst. Tisti, ki izdelujejo lesena kopita, so «kopitarji» ali «šiftarji». Naš Šimen je bil torej, ker je izdeloval celine, «celinar».

Vendar pa mu nikdo, kdor ga je poznal — in poznali so ga daleč na okoli — ni rekel «celinar» Šimen, ampak le «ptičjak» Šimen.

V tistih časih, ko je živel ptičjak Šimen, še ni bilo od oblastev prepovedano ptice loviti in jih gojiti doma v kletkah ali «frvovžih».

Celinar Šimen je torej lahko svobodno lovil ptice. Ker pa je ta posel opravljal zelo pogosto, ker so nadalje to vedeli ljudje po celih Borovljah, pa tudi v sosednjih vaseh, in ker je imel v svoji sobi, ki mu je obenem služila tudi kot delavnica, na vseh štirih stenah obešeno vse polno najrazličnejših kletk s pticami pevkami vseh vrst, kar jih je tedaj bilo znanih v Spodnjem Rožu, ni čudno, da so ga povsod imenovali «ptičjaka».

Pa zelo bi se motil, kdor bi mislil, da je ptičjak Šimen lovil ptice z namenom, da bi jih prodajal v Celovec ali premožnejšim ljudem v Borovljah. Prodajati vlovljene ptice za denar, bi bil on smatral za sramoto in greh. V svojem življenju ni prodal niti ene; kvečjemu je temu bi onemu prijatelju na njegovo posebno prošnjo podaril kakega slavca, ki je posebno lepo pel, ali pa kako taščico, ki se je odlikovala z izredno živo rumenordečo barvo na podvratku ali na prsih.

Sredi prejšnjega stoletja, ko je Šimen živel, izdeloval celine in lovil ptice, puškarija v Borovljah še ni bila tako visoko razvita kakor je danes. V Borovljah so tedaj izdelovali pretežno le vojaške puške. Novih vojaških pušk država ni v mirnih časih potrebovala mnogo; lovskih pušk pa so v oni dobi še prav malo naročevali. Zato so imeli boroveljski puškarji tedaj mnogokrat zelo malo dela in vsa boroveljska puškarija je bila še nekako v povojih.

Ko se je Šimen učil za celinarja, ga je pošiljal njegov mojster vsako soboto v Goričane in v Kožentavro; tam so prevzemali avstrijski častniki in orožni mojstri razne puškine dele, ki so jih izdelovali puškarji v Borovljah za državo. Tako je Šimen šel vsako soboto popoldne z nekaj celini v žepu skozi gozd, ki leži med Dobravo in Goričanami.

V Dobravi je bilo tedaj najmanj stokrat toliko ptic, kakor jih je dandanes; gozd, obsegajoč ponajveč borovja, pa tudi nekaj sinrekovja in mecesnovja, se je tedaj še nepretrgoma razprostiral od Podljubelja in Podgore do Pesnika, od Borovelj pa do Goričan.

Mojstrova, žena Šimnovega mojstra, pa je pošiljala kaj rada Šimna na kmete, največ po mleko, pa tudi po druge potrebščine in voliske oridelke. «na Loko po moko, na Ko-

čuho po muho, v Šmarjeto po Meto,» kakor so se tedaj stari ljudje šaljivo izražali.

Tako je Šimen kot puškarski vajenec preživel več časa v gozdih, na travnikih in na polju, sploh pod milim nebom, kakor pa doma v delavnici svojega mojstra, pri katerem se je učil za celinarja.

Torej se ni bilo čuditi, da je poznal že zgodaj vse vrste ptic, ki so prepevale po gozdovih, koder je on hodil tako rekoč vsak dan. Ker pa je imel nepokvarjeno srce in je rad gledal in nabiral vsakovrstne gozdne cvetlice in pri tem z nekim posebnim veseljem rad prepeval pesmi «Kako rožice cveto in ptičice pojo,» je prav umevno, da je rasla od dne do dne njegova ljubezen do narave in do vsega, kar ona goji in rodi.

Ptice pa je lovil Šimen prav za prav že v onih mladostnih letih, ko je še hodil v enorazredno ljudsko šolo v župnišče. Seveda še ni bil kot deček izvežban in izurjen ptičjak, ampak nespreten in neroden. In kakor nespreten in neroden lovec pač ustrelil kakega neprevidnega zajčka, težko pa previdnega srnjaka ali premeteno in zvito lisico, tako je tudi Šimen kot desetleten deček lovil le one ptičice, ki niso posebno previdni, bolj počasni, in take, ki naravnost nespametno gredo v nastavljeno jim past.

Vendar pa se mora priznati, da je že tedaj marsikaj v tem oziru znal, česar njegovih sovrstniki niti od daleč niso bili zmožni.

Ob Produ, ob struji in potoku, ki prihaja-joč iz Brodi v Karavankah teče mimo Borovelj in Dobrave v Dravo, si je narezal s svojim rdečim «klepijem», ki si ga je znal že kolikor toliko dobro nabrusiti sam, srednje-debelih bezgovih vej. Doma v drvarnici pa si je poiskal dve dobro ped dolgi pravokotni deščici. Na vsakem oglu prve večje deščice je zavrtal z ročnim svedercem po eno luknjico, v vsako luknjico pa je vtaknil in močno pritrdil pol pedi dolg, dobro uglajen tanek cvek. Potem je pomeril, kako dolga in široka je deščica, odnosno kako daleč je oddaljen cvek od cveka ter je narezal iz bezgovih vej temu primerno dolge kose, vsakega na obeh straneh tik pred koncem zgoraj in spodaj obrezal toliko, da ga je lahko nataknil na dva cveka. Tako je z bezgovimi palicami po dva in dva cveka zvezal, istočasno spredaj in zadaj, potem pa na levi in desni strani, in tako menjaje se do vrha enako dolgih cvekov. Drugo, manjšo deščico je ob robu prevrtal dvakrat, skozi luknjo potegnil dve vrvici in z njima deščico privezal na zgornjo, povprečno bezgovo vejico. Tako je bila «kajžica» izgotovljena.

Ne še. S tako kajžico bi še ne mogel ujeti nobene sinice. Sredi v kajžico je še pritrdil cvek, ki pa je moral biti tako kratek, da se ga strešica, kadar je ležala vodoravno, pokrivalo kajžico, ni dotikala; kajti če bi bil ta cvek predolg, bi strešica ne mogla kajžice popolnoma pokriti in bi sinica, tudi če bi bila kajžico podrla, še vedno mogla uiti iz nje. Zdaj si je moral torej šolar Šimen vrezati še en cvek, katerega je moral na ravno omenjeni cvek nastaviti tako, da je z njim podprl poševno privzdignjeno strešico.

Če se mu je vse to delo po dolgem trudu posrečilo, je bil naš mladi ptičjak kaj vesel. V mislih si je že predstavljal kako bo z lastno kajžico lovil sinice.

V jesenskem času, ko je Šimen začel sinice loviti s svojo kajžico, so bile buče že zrele. Vedel je, da gredo sinicam bučna semena posebno v slast, pa tudi to je že opazil, da sinice rade tekajo okoli ajdovice.

Ponosno vzame kajžico pod pazduho, vtakne v žep nekaj bučnih zrn in spleza po lestvici, ki jo je bil že prej prislonek na nizko jablano na koncu vrta. Med roglate veje je bil že prej naložil nekaj ajdovice; nanjo dene zdaj svojo kajžico, jo odpre in nastavi. Iz žepa vzame bučno zrno in ga da med oni cvek, ki je stal na sredi kajžice, pritrdjen na

njena tla, in med onega, ki je podpiral strešico, da je stala poševno, tako da je bila kajžica odprta.

Tako je Šimen nastavljal kajžico sinicam, potem pa je odšel. Bil je nemiren in nestrpno je čakal za deblom debele hruške, kdaj prilete s sosednjega vrta sinice.

Sinic se je priklatilo navadno več skupaj. Pomešane so bile tudi z drugimi pticami. Kak stržek ali palček, kaka manjvredna penica, modre sinice in meniški — za vse te ptice Šimnu ni bilo mar. Gledal je samo na sinice in čakal, kdaj skoči katera v kajžico, jo podre in se vjame.

Sinici je bučno zrno nad vse. S svojim močnim kljunom izključe iz njega prav lahko njegovo jedro. Če zagleda sinica bučno zrno v kajžici kako je vključeno med spodnjim navpičnim in zgornjim poševnim cvekom, podpirajočim strešico, tedaj ne traja dolgo. Ne-previdna in požrešna ptica skoči v kajžico in kavsa s kljunom bučno zrno, da bi ga odnesla, a kakor hitro izruje zrno, spodrsne zgornji cvek, ki podpira strešico, katera pade vsled lastne teže ter pokrije kajžico in — sinica je vjeta.

Tako je lovil mladi ptičjak Šimen sinice s kajžico. Pa tudi z limanicami jih je znal že tedaj loviti. To je bilo prav lahko.

Limanice, dve ali tri, je vtaknil in pritrdil, kamor je že bilo na vrtu. Na vsako limanico je prilepil po eno bučno zrno. Sinica, hoteč pozobati bučno zrno, je sedla na limanico in se ujela.

Da bi jih pa hitreje speljal na limanice, je postavil v njih blizino kletko z že vjeto sinico. To je bil vabnik. Sinica v kletki, začuvši proste svoje tovariše, jih je začela klicati in vabiti. Te so priletele, radovedno obiskovale kletko z ujetim ptičem, pri tem opazile bučna zrna na limanica, posedale nanje in se tako ujele.

Ujetih sinic Šimen ni dejal v kletke; pustil jih je prosto v sobi letati ali pa jih je imel v oknu, kamor jim je postavil majhno smrečico, da so se počutile kot v zelenem gozdu.

Nekoč se ujame v kajžico, ki jo je bil nastavljal sinicam, rdečerepi gogorelec. Ni ga bil Šimen posebno vesel. A vendar ga vzame in spusti v okno med sinice. Toda sinice so se neusmiljeno začele zaletavati v novega so-stanovalca in bi reveža gotovo umorile, da ga jim ni Šimen pravočasno odvzel. To sovražnost sinic do drugih malih ptic, ki je šla včasih celo tako daleč, da so jim skušale izključiti možgane, je mladi ptičjak večkrat opazil; zato, in ker so že njega samega kljuvale v palec ali kazalec, če je katero ujeto nesel v roki domov, da je tekla kri, so se mu sinice kmalu zamerile in s časom jih je nehaj zasledovati s kajžico in limanicami.

Rad bi bil že tedaj ujel kako taščico. Taščice so lovili z nastavami, s «šlagelci» ali mrežami. A mladi Šimen ni imel ne «šlagelca», ne mreže, sam narediti pa si jih seveda ni znal, kajti to so razumeli samo odrasli ljudje in pa izurjeni ptičjaki.

V tistih časih pa so taščicam «šlagelce» in mreže nastavljali ptičjaki ne le doma na vrtilih, ampak tudi po gozdovih, v grmovju, v Leščju na Doleh ali v grmovju ob Produ na Koblu.

Šimen se je rad potikal po grmovju, bodisi da si je rezal bezgove veje, bodisi da je zalezoval in poslušal različne ptice pevke, taščice, črnoglavke, kose in slavce. Pri tem pa je ponovno naletel na kak «šlagelc», ki je bil nastavljen na razbrskani zemlji pod košatim grmom, ali na kako mrežo, katero mu je, dasi deloma z listjem umetno pokrito, razodeval rumeni, migajoči mol, ki naj bi privabil taščico, da ga kljune, s tem sproži mrežico in se tako ujame.

Dostikrat je Šimen skušal narediti si «šlagelc», prosil je tudi že tega ali onega starega ptičjaka, da bi mu vsaj za en dan posodil mrežo, da pojde z njo loviti taščice v Resnik

pod Šarbo, a vse zama. In tako si je mislil, da greh ne bo prevelik. Pod Krumpļevim bregom na Dobravi naleti nekoč na »šlagelc«, v katerega se je bila ravno ujela taščica. Z trenutek se spomni, koliko si je prizadeval, da bi napravil sam svoj »šlagelc«. Začne gristi nohte in prste, ozre se parkrat okoli sebe, če niso morebiti stric Krumpelj na hribu, potem pa vzame taščico in »šlagelc«.

Drugi dan je bil že pod Šarbo. V kletki je bil vzel taščico kot vabnika, da mu privabi druge, zraven pa je imel nastavljen »šlagelc«. Imel je srečo, ujel je taščico, s katero se je veselo vrnil domov.

Imel je torej dve taščici in »šlagelc«. Toda vest mu ni dala miru in povedal je vse doma odkritosrčno. Staremu Krumplju je moral vrniti »šlagelc« in taščico, a drugo taščico si je obdržal; njegov oče pa so uvideli, da vse nič ne pomaga, in dali so mu narediti nov »šlagelc«, s katerim je lahko lovil taščice, kadar se mu je zljubilo.

Za ujete taščice je skrbel z vso skrbnostjo. Gledal je, da je kletka bila vedno čedna, voda vedno sveža, in da so taščice dobile, kar so jedle najrajši: mole, nasekljana jetra, košček v mleko pomočene pogače. Zato pa so te milovidne ptičice, ki so se kaj hitro privadile novim razmeram, svojemu mlademu gospodarju zgodaj ob jutranji zarji prepevale najmilejše napeve ali »viže«, pa tudi zvečer, da ni vedel, kdaj je zaspal.

Šimen pa se je tudi komaj zavedal, kako je to prišlo, da je tako hitro bilo šole konec. Tako rekoč čez noč se je začel učiti za celinarja. Tedaj pa je prišel v dotiko s starejšimi ptičjaki in ni trajalo dolgo, pa je znal loviti z najrazličnejšimi lovilnimi sredstvi najraznovrstnejše, tudi najbolj previdne in najbolj premetene ptice.

Kakor je bil navdušen ptičjak, tako je bil priden delavec. Po štirih letih je bil na kvartno nedeljo pri puškarski zadrugi proglaščen za pomočnika; kot takšen je delal še dvajset let pri svojem mojstru. Ker je ves svoj prosti čas prebil v naravi in gostilne niti poznal ni, si je v teh letih toliko prihranil, da si je mogel kupiti majhno leseno hišo, ki je stala na koncu Kobla blizu zadnje fužine.

Tu mu je velika soba služila za stanovanje in za delavnico. Ker je bil sam svoj gospod, je lahko nastavljal pticam, kadar in kjer je hotel. Kakor stene v majhni kapelici, pokrite s svetimi slikami in podobami, tako so na vseh štirih stenah njegove sobe visele večje in manjše kletke z najboljšimi pevci.

S temi se je, kadar je počival in bil sam doma, kaj rad pogovarjal.

Med kletkami so bile tri, ki so imele mehke strešice. Stopil je pred nje ter dejal: »Seveda, ti gornji koliber, ti slavec in ti črnoglavka, vi še ponoči radi prepevate, skačete sem ter tja in me razveseljujete, če se zbudim. Zato sem vam moral napraviti mehke strešice, da si ne poškodujete svojih glav.« In gornjemu kolibru se je laskal: »Pa naj pravijo, kar hočejo, ti si vendar najboljši pevec in najplemenitejša ptica. Tvoja pesem je najbolj doneča in ti znaš največ viž in najboljše napeve.« In tudi k črnoglavki se je obrnil pa jo pohvalil rekoč: »Tebe, črnoglavka, bi ne dal dalje niti za zlato ne. Pa sem tudi dolgo hodil v Dernbah, preden si se navadila na nastavljeni bezgov grozd in sedla na mojo limanico.« K slavcu pa je dejal: »Pod mlincem te res nisem mogel ujeti; Zabreznico pa je šlo hitro. Malo nepreviden si res, sam si se mi izdal s svojim petjem in skočil v moj »šlagelc«. Toda to ti moram priznati, da še nisem slišal slavca, ki bi tako lepo na koncu vsake viže znal »digati« kakor ti.« In zopet je pogledal na vse tri znamenite pevce in jih potolažil rekoč: »Res je, da sem vam vzel svobodo, zelene gozdove in ljubo solnce. Zato pa se vam ni treba bati hude zime. Pri meni imate, kar želi vaš želodec. Vrh Žingarce poidem, da vam dobim

najdebelejša mravljinca jajca, molov imam za vas v loncu za pečjo za celo zimo, pa tudi mleka dobite in stlačenega semenjaka. Tebi pa, gornji koliber, posujem vsak dan tla v kletki s svežim peskom, da se ti na krempeljcih ne nabere nesnaga in da boš laže skakljal čez špritlco.«

Ti trije so bili ptičjaku Šimnu najdražji in najmilejši pevci. Zalezoval in lovil pa je tudi druge boljše in slabše pevce.

Neko posebno lovilno orodje so tedaj imeli ptičjaki in to je bil precep. Dober meter dolga, srednje debela palica z izrezanim žlebičem, nad žlebičem pa debela žica, ki jo s pritiskom prsta na koncu pritisneš v žlebič ali dvigneš nad njega.

S tem orodjem je hodil ptičjak Šimen najrajši v Lešče, na Mali Vogel ali na Ribjak. Tam si je napravil iz borovih in smrekovih vej zeleno utico. V njo skrit je začel piskati na posebno izdelano koščeno piskavico, ki je zvenela daleč na okoli in klicala in vabila ptice pevke uro daleč. Skozi goste veje svoje utice je Šimen pomolil svoj precep, prihajajoči ptiči so radovedno sedali na njega, in sicer na žico, ki je bila nad žlebičem. Kadar se mu je zdelo, je Šimen pritisnil ob konce žice, ta je padla v žlebič in tako so ptiči obviseli s svojimi krempeljci ob precepu. Sinice, čičke, liščke je Šimen na ta način lovil; vendar mu precep ni posebno ugajal, ker so si ujeli ptiči lahko polomili krempelce, če ptičjak ni znal spretno in pravilno stopati.

Kakor nekdanj taščica in »šlagelc«, tako je nekoč lišček zapeljal Šimna v greh. Bilo je to tisto nedeljo, ko so v Borovljah otvarjali vaški spomenik. Bila je to velika slavnost.

S kmetov je prišlo tedaj vse v Borovlje, iz Celovca mnogo odlične gospode. Na Dobravi pri Nejevčevem križu so streljali s kanoni, na trgu je bila slavnostna maša. Ptičjak Šimen pa je tisti čas zjutraj šel z majhno kletko, v kateri je bil kot vabnik starejši lišček, mimo Žumrija v Resniku pod Šarbo lovit liščke. Ravno so v Borovljah zvonili zvonovi in na Dobravi grmeli topovi; Šimen stopi v Žumrijevo hišo, da se tam vsaj pokriža z »žegnano« vodo, ko je bilo pri maši ravno povzdigovanje. V hiši ni bilo doma nobenega. Hišo so pač pozabili zakleniti. Šimen se poškropi z blagoslovljeno vodo, ki je bila v posebni posodici za durmi, se pokriža in »požebra« en očenaš. Tam na steni pa je v kletki veselo skakljal in za Šimna čudovito lepo prepeval — lišček. Zdelo se je Šimnu, da njegov lišček v primeri s tem sploh ni nikak pevec. Že je hotel oditi. Pa čudno, ni šlo. Nehote je gledal na liščka v kletki na steni in poslušal njegovo čarobno petje. Stopil je bližje na klop pod kletko... Čez nekaj minut je nekam čudno razburjen šel naprej pod Šarbo. Sam si ni znal povedati, kako je vse to bilo. In vendar je natančno vedel: Oba liščka je zamenjal. Svojega je bil vzel iz svoje kletke in ga je bil spustil v tujo, iz tuje pa je bil vzel tujega liščka in ga spustil v svojo kletko.

V Borovljah sta tedaj slavnostna govornika govorila o slavni preteklosti boroveljskih puškarjev, godba je zaigrala cesarsko himno, častitljiva zastava boroveljskih strelcev, ki jo jim je bila podarila Marija Terezija, se je lesketala v solncu, odkrili so spomenik, v krogu obdan od boroveljskih lepotic, zopet zvonili z zvonovi in grmeli s topovi: Ptičjak Šimen pa je stal pod Šarbo blizu Pumpave z limanicami, lovil liščke, bil je žalosten in ni ujel nobenega. Vrnil se je. Pri Žumrijevih še vedno ni bilo nikogar doma. Šimen se je oddahnil. Hitro je popravil, kar je bil zagrešil, in šel je vesel domov, četudi brez plena, pa tudi brez greha.

Da je naš Šimen poznal tudi zanjke in z njimi lovil ptice, pač ni treba omeniti. Pri tem pa je trdil nekaj, kar bi se marsikomu ne zdelo verjetno, da je namreč izmed ptičev, ki

jih je z zanjkami lovil, znani pretepač vrabec najbolj prebrisan.

Večje ptiče, ki jih zalezujejo zavoljo njihovega okusnega mesa, kakor smolnice ali brinovke, drozde, cararje, jerebice, jerebe, sljuke in šoje, je lovil s progljami. Iz večjih prožnih konjskih lasanic (žim) je napravil zanke in jih pritrdil na precepljen kolček, letega je prčvrstil v tla v grmovju ali na kravjih stezah; celo progljo pa je obdal z vejevjem, da je ptica morala pomolet glavno skozi zanko, če je hotela do hrane in vabe.

Pa v čast ptičjaku Šimnu moramo reči, da mu lovljenje teh ptic ni prišlo. On je lovil ptice, da ga razveseljujejo s svojim petjem, ne pa da bi jih pokončaval. In četudi je bil gornji koliber ljubček njegovega srca, vendar je ljubil vse ptice, enako pa tudi vse, kar je pod mlilim nebom. Prva kokoška ga je ravno tako razveselila, kakor prva kukavica. In če je v milim nebom. Prva kokoška ga je ravno tako bolelo, kakor če je videl odhajati lastavke ali pastirčice.

Tega je že mnogo let, kar je moral ptičjak Šimen zapustiti svoje ptice. Na njegovem grobu raste bršljan, škranček žvrgoli v pomladanskih dneh nad boroveljskim poljem in tudi nad njegovim grobom; tam pa, kjer je stala nekdanj njegova lesena hišica, kjer so prepevali najboljši pevci naših gozdov v Šimnovih kletkah, tam stoje sedaj velike tovarne z visokimi dimniki. Le to še povejmo ptičjaku Šimnu v spomin, da je vračajoč se domov ob jesenskih večerih izpod Šarbe skozi Dobravo na Kobel, vedno rad zapel svojo staro pesem:

«Sem šov, sem šov po Dobrovi
so pele ptice v borovlj.
Le pojte, pojte, ptičice,
razganjajte megličice,
da bo sijalo solnce
pred durmi njene kamrice!»

Dr. Fr. M.

Neobičajne slaščice

«Vsakdo ima svoj okus», pravi prislovica. Res je to. Toda okusi so včasih prav neobičajni; kajti dobe se ljudje, ki jedo kredo, smodnik, petrolej, oblance, šivanke, žeblice, prst in podobno, kar nikakor ne more prijetno ščegetati po grlu in dobro vplivati v želodec.

V neki bolnici so operirali moža, ki je tožil, da ga teži v želodcu. Dolgo časa so ga preiskovali, dokler se niso prepričali, da mora imeti v želodcu trd predmet. Operacija želodca je bila neobhodno potrebna. Najprej so našli v moževem želodcu nekaj češpljevih koščic. Takoj pa se je izkazalo, da je potrebna še druga, nato pa tretja, četrta in peta operacija. Ko so pregledovali dobljene »neuzitnine«, so našli 228 češpljevih, 98 grozdnih in 28 češnjevih koščic, razen tega pa še 12 kosov orehovih lupin in kamenčkov. In če bi ne bil ta čudni požeruh po peti operaciji umrl, bi bržkone našli v njegovem želodcu še večjo zalogo.

Včasih čujemo o primerih, da je ta ali oni požrl šivanko, ki je potovala skozi telo in se končno zopet prikazala na dan. Seveda pogoltnjena šivanka lahko povzroči smrt. Neka šivilja je imela učenko, ki je šivanke vedno vtikala v predpasnik nad prsmi. Nekoč ji je padla šivanka v juho, dekletu jo je požrlo in plačalo svojo neprevidnost s smrtjo. Nasprotno pa je znan primer, ko je nekdo pogoltnil dve igli zaporedoma z izrecnim namenom, da bi si na ta način končal življenje, a je po več letih še vedno čil in zdrav.

So ljudje, ki žvečijo usnje, gumi, smolo in podobno. Vzrok temu je, kakor pri otrocih, ki si grizejo nohte, slaba navada, ki se polagoma izpremeni v nepremagljivo strast. Pred nekaj leti je nekdo stavil, da poje pravkar ubitega gada. Použil ga je, ne da bi zdravje kaj trpelo. Gadji strup je običajno nevaren samo krvi.

Soteščan.

Binkošti

Izbrala za praznike vigred je maj,
izvir posrebrila pod skalo,
pričarala cvetkam je vonj in sijaj
ter žito je klasje pognalo.

Na meji med njivami bezeg cveti,
čebele hitijo na delo,
v dolini na travnikih košnja zori
in kosec že vriska veselo.

Oče, sin in osel

(Šaljiva srbska pravljica.)

Neki mož, idoč iz mesta proti domu, je jahal osla. Njegov sin, deček 10 do 15 let, je hodil poleg njega peš. Srečal ju je neki človek in rekel: «To ni brav, brat, da ti jahaš, a dete gre peš: tvoje noge so močnejše od njegovih!»

Tedaj je stopil oče z osla ter nanj posadil svojega sina.

Malo naprej ju je srečal drug človek ter dejal: «To ni lepo, deček, da ti jahaš, a oče gre peš: tvoje noge so mlajše!»

Tedaj je tudi oče sedel na osla in srečal ju je tretji človek, ki je rekel: «Kakšna je ta neumnost: dva osla na eni slabi živali! Prav bi bilo, da bi vzel človek palico in pognal oba dol!»

Tedaj sta oba razjahala in hodila peš: oče na eni strani, sin na drugi, a osel v sredi.

Srečal jih je četrti človek ter menil: «Vsi trije ste kaj čudni tovariši! Kaj ni dovolj, da gresta dva peš? Ali ne bi bilo pametnejše, ako bi eden jahal?»

Tedaj je rekel oče sinu: «Midva sva že oba jahala na oslu, sedaj pa bi bilo menda dobro, da jaše osel na nama.» Nato sta vrgla

Na vasi pripravljajo se lipa za cvet
in češnje postajajo rdeče,
s prirodo raduje ves mlad se svet,
prepeva in vriska od sreče.

Drevesa kot mladi ponosno stoje,
ovita z zelenjem in venci,
in spevi krilatcev čarobno done,
skrivnostno šumijo studenci.

osla na zemljo, pa mu je eden zvezal sprednji, drugi pa zadnji nogi, nakar sta ga vzela na kol in ga tako nesla.

Ko so se ljudje, ki so ju srečavali in dohitevali, še bolj smejali in čudili, je oče nenadoma vrgel osla na zemljo, ga začel razvezavati in se hudoval: «Neumnejši od tega osla je vsak človek, ki hoče vsemu svetu ugoditi. Jaz hočem napraviti s svojim oslom, kakor bo mene volja, in naj ljudje govorijo, kar jim je drago.»

Nato je oče sedel na osla, a sin je hodil poleg njega peš. Tako sta se vrnila domov.

Po Vuku S. Karadžiću.

Siromak postal čez noč
. graščak

(Pravljica.)

Pred več sto leti je živel tam v deveti deželi oče, ki je imel tri sinove. Na smrtni postelji je izrekel poslednjo voljo: «Moja prva dva sinova imejta vsak polovico posestva, najmlajši pa —» Preden je mogel izgovoriti, je zatisnil oči za vedno.

Starejša dva brata sta po očetovi smrti zelo grdo ravnala z mlajšim bratom; niti jesti

mu nista dajala. Sama sta sedela za mizo, mlajšega niti klicala nista.

Nekega dne je prišel star berač v hišo in ju prosil miloščine. Osorno sta ga zavrnila brata, rekoč, da še sama nimata kaj jesti.

Najmlajšemu bratu, ki je čepel tiho v zapetu, se je zasmilil tuji mož, odnosno berač. Rekel mu je: «Ljubi mož, ne prosite ju, saj še meni ne dasta ničesar, čeprav sem njihuj rodni brat.»

Berač se je obrnil k njemu in mu rekel: «Ti, fantič, pojdi z mano po svetu, saj so po svetu še dobri ljudje, katerim se bova smilila.»

Mladič se ni nič obotavljal, temveč je stopil iz zapetja in rekel bratoma: «Zbogom!» Nato je odšel z beračem.

Spotoma sta prišla do krasnega gradu, kjer sta prosila za prenočišče in večerjo. Dobil sta oboje.

Pri večerji je vprašal berač, ali ima graščak hčer, da bi jo dal temu mladeniču za ženo.

Povedal mu je, da ima grajski gospod eno jako zalo hčerko, a da mora priti takšen zet, ki bi naredil, da bi v eni noči zrastle okoli gradu vinska trta, na kateri bi viselo grozdje po brajdah, da bi pili vino od tistega grozda na svatbi.

Stari berač je šel nato h grofu in ga vprašal, ali ostane mož beseda.

«Kakor sem dejal, tako bo: oni mladenič, ki bo to naredil, dobi hčerko za ženo.»

Starec se je priklonil in odšel v družinsko sobo, kjer so pripravljali njemu in mladeniču posteljo.

Ko je drugo jutro graščak vstal, je takoj opazil, da so vsa okna preprežena z zelenjem; hotel je odpreti okno, toda ni mogel, tako je obrasla vinska trta ves grad. Velikanski grozdi so viseli na trti.

Kmalu nato so se pri grofu odprla vrata in starec z mladeničem je stopil v sobo.

«Gospod grof,» je izpregovoril berač, «ako ste še mož beseda, evo mladeniča, ki dobi vašo hčerko v zakon.»

Grof je poklical hčerko in ji pokazal mladeniča. Hčerka je bila zadovoljna z njim.

«Kdaj pa odideta in kje napravimo svatbo?» je vprašal grof.

«Kaj vam treba vedeti,» je odvrnil berač. «Imeli ne bomo niti gostije niti svatbe; takoj odpotujemo in sicer peš. Ako ji mislite dati kaj za doto, le dajte ji, ali tudi tega ni treba. Vsega bosta imela obilo.»

«Vsaj toliko mi povejte,» je menil grof, «kam greste, da bom mogel včasih k njima na obisk.»

«Dajte nam vašo hčerko, da se odpravimo, drugo boste že zvedeli,» je odvrnil berač.

Preden so se poslovili, je dobil mladenič še krasno viteško opravo od grofa.

Ko so prišli iz gradu, je stopil berač k mladeniču in mu zašepetal v uho: «Karkoli te bo vprašala nevesta, odgovori: To je božje, pa najino.»

Potem je stopal starec dalje, mladenič in nevesta njegova pa za njim.

Spotoma je ugledala nevesta veliko čredo ovac, volov in krav ter vprašala ženina: «Či-gave so one črede?»

Mladenič je odgovoril, kakor je starec nasvetoval.

Prišli so mimo velikih gozdov ter travnikov in grofica je spraševala, čigavo je to, a mladenič je odvrnil: «To je božje pa najino.»

Malo kasneje so prišli mimo velikanskega gradu, okoli katerega so se razprostirali lepi vrtovi.

«Čigav je ta grad in čigavi so ti vrtovi okrog njega?» je vprašala nevesta.

«To je vse božje pa najino,» je odgovoril mladenič.

Berač je zavil naravnost v ta grad. Posli so hodili v grad in iz gradu, vse je bilo v redu po hlevih in dvorih, samo gospodarja in gospodinje ni bilo nikjer.

Zdaj se je obrnil berač proti obema in jima govoril: «Vse to bogastvo in imetje je vajino. Bodita si dobra, pa vama pojde vse lepo izpod rok. Naročim vama pa in dobro si zapomnita: Nikdar naj ne gre od tega gradu berač, da ne bi dobil, česar zahteva, sicer bo konec bogastva in sreče, ter bosta postala berača, kakršen sem jaz!»

Ko je to berač izgovoril, se je poslovil in odšel.

Novi grajski gospodar je dal postaviti okrog gradu straže, da bi dobro pazile na vsakega berača, ki bi prišel mimo gradu, ter ga ustavile in dovedle pred graščaka ali graščakinjo.

Leto dni je poteklo, ne da bi prišel kakšen berač mimo. Minilo je drugo leto, a tudi v drugem letu ni bilo nobenega.

Grajski gospodar je spoznal, da so tolike straže nepotrebne, zato jih je razpustil.

«Saj se bo berač sam zgledal v gradu, če bo šel mimo, in dobil bo, kar bo zahteval,» si je mislil mladi graščak.

Že je teklo tretje leto, a še se ni oglasil nikak berač v gradu.

Nekoč popoldne je sedela mlada grajska gospa s svojo hčerko v naročju na vrtu. Nenadoma je ugledala doli pod gradom starega berača. Stopila je urno k vrtni ograji in ga poklicala, ali berač se ni zmenil za klicanje, nego je stopal počasi dalje.

Grajska gospa je poslala deklo za njim, rekoč, naj ji privede berača v grad.

Berač se je res vrnil in gospa mu je rekla, da dobi, česar koli zahteva.

«Dajte mi svojo zalo hčerko,» je zahteval stari berač, «da jo spečemo v razbeljeni peči.»

Mlada gospa se je silno prestrašila. Poklicali so graščaka, ki je nagovarjal berača na vse načine, naj zahteva, česar koli si želi, vse drugo mu da od srca rad, samo tega naj ne zahteva.

Ali berač ni odstopil od svoje zahteve.

Ko niso vse prošnje ničesar izdale, je zapovedal grajski gospod, naj se zakuri peč in ko se razbeli, naj vržejo vanjo malo hčerko.

Nezavestno graščakinjo so odnesli v posteljo, a tudi graščak ni hotel gledati, kako mu bo umiralo najdražje bitje na svetu.

V tem se je razbelila peč in berač je prijel drobno dete ter ga vrgel v ogenj, potem pa zaprl pečna vrata.

Malo pozneje je velel berač, naj vzamejo deklico iz peči. A glej čudo: Deklica je stala v kotu peči čisto nepoškodovana.

Takoj je hitel eden služabnikov povedat grajskemu gospodu in gospe, da hčerka še živi in da se ji ni zgodilo nič žalega.

Deklica pa je bila zdaj še trikrat lepša kakor prej.

Grajski gospod in gospa sta se tega sporočila silno razveselila. Ko sta stopila v sobo, jima je prihitela nasproti nedolžna hčerka.

Stari berač je sedaj izpregovoril: «Zdaj vidim, da sta res poslušna in da se ravna po tem, kar sem vama naročil. Jaz sem namreč tisti, ki sem vaju privedel v ta grad. Odslej se vama ni treba več ravnati po mojem naročilu. Delaita, kakor sama vesta in znata,

da bo prav. Jaz, ki stojim pred vama, nisem nihče drug kakor sam Kristus.»

Po teh besedah je Kristus izginil.

Mladi graščak in graščakinja sta živela odslej srečno in zadovoljno mnogo let.

Zapisal Anton Škodlar.

Moč zvona

(Starodavna pravljica.)

Preprosto ljudstvo se je že od nekaj balo mrličev in je verovalo obenem v čudežno moč zvonjenja. Zvoniti je moralo ob neurju, da so zvonovi odganjali čarovnice, in ob požarih je bilo «plat» zvona, znamenje, da je potrebna pomoč. Krtarjev striček pa je poznal še drugo čudovito moč zvonjenja. Nekoč nam je pravil naslednjo pripovedko:

«Bilo je zvečer na binkoštno soboto. Vsi fantje iz okolice smo se zbrali v vaškem zvoniku, kjer smo sklenili počakati polnočno uro, da bomo zvonili dan. Kosati smo se hoteli s fanti sosednje fare ter jih prehiteti z zvonjenjem. Za plačilo se nas bodo ognili temni oblaki s svojimi čarovnicami.

Napravili smo si v zvoniku iz desk klopi in posedli okrog zvonov. Nekateri so sedli tudi na lino ter zrlili doli na pokopališče, ki se je razprostiralo okrog cerkve. Čas smo si krajšali s pripovedkami o strahovih in z drugimi zanimivostmi.

Kmalu po enajsti uri me je Vrečarjev Lojze, ki je sedel na lini in gledal z zvonika, opozoril na senco, premikajočo se na pokopališču.

«Ali vidiš?» me je dregnil s komolcem. «Kaj naj to pomeni?»

Pogledal sem skozi lino in videl žensko, praznično oblečeno, ki je sezuvala bele nogavice. Zravnila jih je in položila na grob, na kar je odšla s pokopališča.

Obletela je naju zona, vendar sva se opogumila, meneč, da si je nekdo dovolil poredno šalo. Zaradi tega sva se dogovorila, skriti nogavice.

Šla sva z zvonika ter izvedla dogovor. Vzela sva jih s sabo in jih položila pod desko blizu line. Povedala sva tovarišem, kaj sva storila, toda ti niso nič kaj pohvalili najinega dejanja, čeravno so bili sami navihanci ter jim je bila največja zabava zbijanje šal.

«Z mrtvimi se ne smemo norčevati,» naju je posvaril Fortunatov Metod.

«Saj ni bil mrtvec,» sva se izgovarjala. «Nekdo naju je hotel potegniti.»

«Tega se ne upa storiti nihče tukaj ob uri duhov.»

«Kak porednež iz sosednje fare...»

«Ni verjetno. Norčevala sta se iz duha.» Tako smo se prerekali in besedičili; nekaj se jih je razvnelo ter naju pričelo obkladati z robatimi pridevki. Nenadoma pa je utihnil najhujši, kazoč nizdol na pokopališče.

Ob grobu pod zvonikom je stala žena z upognjenim hrbtom: Iskala je nogavice. Zdaj je veljalo prepričati se, ali je ženska ali prikazen. Lojze se je opogumil ter je globoko zakašljal.

Dozdevna žena se je vzravnila ter je pogledala v zvonik. Kot bi mignil, je pričela rasti vedno višje in višje proti lini, katero je že lahko dosegla z rokami. Zvijali smo se v strahu kot otroci. Sam ne vem, kako sem se spomnil nogavic ter jih vrgel skozi lino. Lojze pa je v usodnem trenutku udaril na zvon, ki je zapel z nenavadno votlim glasom. Učinek je bil nepopisen. Prikazen se je pričela manjšati; kako je izginila, pa nismo videli, ker smo se prej poskrili po kotih v zvoniku. Ko smo prišli nekoliko k sapi zaradi prestane groze, smo pričeli zvoniti dan.

Tako je končal Krtarjev striček svojo pripovedko, katero je zaključil z nastopnim stavkom:

«Ko smo zjutraj pred mašo prišli iz zvonika, nas je čakal pred cerkvijo župnik, sivo-lasi starček, katerega je bila sama ljubezen in dobrota. Resno nam je požugal in vprašal, kaj smo počenjali. Ker smo molčali, je rekel: «Vse mi je znano, kaj ste storili ubogi žni. Povzročili ste ji grozovite muke, zakaj med sedmimi mlinskimi kamni se je morala premleti na svet in bi bila zdrobila v prah zlikovca, ki ji je skril nogavice, da ni pravčasno udaril na zvon, ki je to preprečil.»

Soteščan.

Leni Grga, čudežna piščalka in palica, ki sama tepe

(Ruska pravljica.)

Živel je človek, ki je imel edinega sina, a še ta je bil malo neumen ali kakor pravijo ljudje: manjkalo mu je eno kolesce. Imel je bilo bedaku Grga. Bil je silno len in oče mu je pogostokrat dejal: «Sinko, sinko, tebe bo tepla palica beraška, ker nočeš delati. Pa je Grga vsakokrat odgovoril: «Ne bo me tepla, ker jo bom zlomil.»

Grga je dorasel v mladeniča, vendar se ni bil spametoval. Vsako naročilo, ki mu ga je dal oče, je izvršil narobe. Nekega dne mu je rekel: «Sinko, velik si že, in zadnji čas je, da se lotiš dela. Danes boš pazil na našo kokljo, da je ne bo vzel kragulj.»

Oče mu je dal kokljo s piščanci v varstvo in je šel v goz. Kmalu zatem je prišla lisica, zgrabila kokljo ter jo odnesla. «Naj jo le nese,» si je mislil Grga, «saj to ni kragulj, na katerega imam paziti.» Prišel je še dihur in poklal vsa piščeta.

Ko se je vrnil oče iz gozda domov ter videl nezgodo, se je razjezil: «Kako si neki pazil?»

«Dobro, oče, kragulja ni bilo niti blizu,» je odgovoril Grga

«Ti si bedak, jutri boš pa pazil na pure in gosi. Pustiti pa ne smeš nikogar blizu.»

Drugo jutro je šel oče na polje in Grga je pazil na živali, izročene mu v varstvo. Pure z golimi vratovi so se zatekle v koprive in tam druga za drugo poginile. Grga jih je gledal in ko jih je videl z odprtimi kljuni, je mislil, da spijo. Gosi so se med tem pridno pasle. Pa je prišla h Grgi mačka in on je dvignil palico ter jo ubil, češ, ukaz imam, da ne smem pustiti nikogar k živalim. Kmalu je prišel domači pes in tudi tega je pobil s palico. V tem hipu je pritekla lisica in zgrabila tri največje gosi. Grga je ves razburjen tekkel zanj, a medtem je dihur raztrgal ostale gosi, ker ni bilo psa, da bi ga odgnal.

Ko je prispel oče domov, je ves prestrašen videl, kakšno škodo mu je napravil nesrečni sin. Ozmerjal ga je in mu zopet dejal, da ga bo tepla še palica beraška, ako se ne bo izpametoval. Končno mu je rekel: «Zrasel si, sinko, zato hodi rajši v svet gledat, kako si boš kruh služil, kajti če boš ostal pri meni, bom še jaz prišel na beraško palico.»

Grga se je ravnal po nasvetu in se je odpravil v svet. Mislil si je: «Bo že šlo, kakor bo šlo.» Prišel je do nekega kmeta, ki ga je vzel za pastirja. Izročil mu je v varstvo ovce ter mu dal piščalko, češ: «Kadar boš hotel živali sklicati skupaj, zapiskaj in takoj te bodo ubogale. Samo ne smeš predolgo pisati, ker bi začele plesati.»

Na paši si je Grga zamislil, da bi bilo le dobro, če bi naučil ovce tudi plesati. Zato jim je neprestano sviral. Nekoč je prišel nad njegovo čredo volk, ki mu je poklal polovico črede. Ko je Grga prignal čredo domov, se je zgrozil gospodar: «Kako si pasel ovce?»

«E, živali me niso hotele poslušati ter so se razkropile, tako da jih je padlo nekaj v prepad, kjer so se ubile,» se je zagovarjal Grga.

Gospodar mu je verjel, ker ni vedel, da je bil pri čredi volk.

Ko je Grga videl, da gospodar ni jezen, si je mislil: «Aha, sedaj se bo pa dalo še kaj napraviti.» Ko je drugega dne gнал čredo na pašo, so ga med potjo srečali trgovci, ki so ga povpraševali, ali bi jim hotel prodati nekaj ovac. Grga je bil s ponudbo zadovoljen, prodal jim je polovico črede in spravil denar. Nato je eno ovco ubil, jo razmesaril ter začel bežati proti domu kričeč: «Divje zveri so mi raztrgale polovico ovac.»

Gospodar je šel gledat in ko je videl raztrgano ovco, je verjel Grginemu pripovedovanju. Grga je nato rekel gospodarju: «Jaz ne morem biti več pri vas, ker vas zasleduje nesreča. Prosim vas, da mi daste kot plačo ono piščalko, ker sem vam tako zvesto pazil na čredo.»

Gospodar mu je dal piščalko in Grga se je poslovil. Podal se je na pot in prišel kmalu do neke graščine, kjer je prosil za službo. Graščak ga je vprašal, ali zna pasti svinje.

In ko je Grga na vprašanje potrdil, ga je graščak vzel za svinjskega pastirja ter mu izročil palico, ki sama vrača živali. Toda svinje so postajale vsak dan bolj mršave,

zakaj pri Grgi se niso mogle pasti, temveč so morale plesati okrog njega ali pa jih je brez vzroka dal tepsti s čudežno palico. Pa mu je zapovedal gospodar: «Odslej boš gonil svinje na boljši travnik in jih moraš vsakokrat po paši napojiti v jarku poleg travnika, da se bodo odebelile.»

Nekega dne so prišli mimo trgovci ter se začeli pogajati z Grgo, ali bi jim hotel prodati svinje. Grga je bil zadovoljen in si je samo izgovoril od vsake svinje rep. Izročil je trgovcem svinje, katerim je odrezal repe, katere je potem nataknil na paličice ter zabodel v blato omenjenega jarka, tako da je bilo vsakega repa videti samo košček. Nato je stekel domov ter dejal gospodarju, da so se svinje tako odebelile, da so se zaradi svoje teže pogrezle globoko v jarek in ni videti od njih ničesar drugega kakor koščke repov.

Graščak je šel gledat in ko je videl repe, je verjel Grgi. Prijel je za prvi rep, da bi potegnil svinjo iz jarka, toda v roki mu je ostal samo rep. Končno je vprašal graščak Grgo, kaj mu da za plačilo, pa mu je Grga dejal: «Dajte mi ono palico.» Graščak mu je dal palico, ter mu še dejal, da nabije vsakogar, ki jo prime za tanjši konec. Grga je mislil: «Mogoče je to ona beraška palica, o kateri mi je oče tolikokrat govoril.»

Nato je prišel Grga do neke grofije, kjer so mu ponudili službo kravjega pastirja. Ko je pasel grofove krave, jim je vedno le sviral na piščalko in še spustil nanje palico, da so živali močno shujšale. Prišli so nekoč mimo trgovci, katerim je krave prodal pod pogojem, da mu najbolj mršavo pomagajo zavleči na vrh visokega hrasta. Trgovci so to storili. Grga je spravil denar ter šel domov, češ: «Gospod grof, na paši se mi je zgodila velika nesreča. Prišel je Jug z devetimi sinovi in tako močno pihal, da bi bil kmalu odnesel vse krave. Poleg njega je prihrula še Burja s svojo šepasto hčerko s tako silo, da je odnesla vse krave nekam v zrak. Samo ena mršava je ostala v košatem hrastu.»

Grof je šel gledat na lice mesta in ko je videl kravo v hrastu, ga je obšla groza in sklenil je, da pastir ne bo več gнал živine past, temveč jo bo hranil doma. Nekaj časa je šel Grgi ta posel dobro od rok. Nekoč pa so bile živali divje in se ga tako nabrcale, da je komaj še mogel dihati. Pa je Grga iz jeze zapiskal na piščalko in ves hlev je začel plesati, kakor bi znorel. Nato je spustil še palico na najbolj divjega bika. Grof je zaslišal šum in ropot, pa je priteknil v hlev in zgrabil palico po nesreči baš za tanjši konec, tako da je začela udrihati po njem. Pastir je prijel palico, ki se je takoj pomirila.

Grof je spričo tega sklenil dati pastirju drugo opravilo. Zapovedal je, naj gre sekati drva.

Tako je hodil Grga sedaj vsak dan v gozd. Nekoč je šel grof za njim in je videl, da ni sploh ničesar nasekal, pa mu je zato dejal, da bo odslej cepil drva doma. Grga je bil zadovoljen in je tako razbijal, da je bil naenkrat ves poten in da je moral končno sleči še košuljo, ker bi sicer ne mogel dalje delati.

Ko je tako razbijal, so se mu približali trije črni možje, ki so se začeli Grgi smejati, ker je skoro ves gol cepil drva. Grga pa je poprosil za pomoč in jim je naročil naslednje: «Ko bom zasekal v les in se bo napravila špranja, vtaknite vanjo prste in pošteno potegnite.» Črni možje so to storili, a Grga je izmaknil sekiro, tako da je črnim možem stisnilo prste. Začeli so čudno kričati in Grga je spoznal, da so to sami vragovi. Začel je pisati na svojo čudežno piščalko in vragovi so zaplesali z debelo klado, da se je tresla zemlja. Grga je pogledal okrog sebe in videl, da plešejo tudi grof in njegova žena in vsa služinčad. No, pa je imel Grga tudi dobro srce, zato je nehaj svirati. Nato je

vzel palico ter jo poslal nad vragove, ki jih je tako pretepala, da so skakali visoko v zrak. Naposled se je eden vragov odtrgal in ves prestrašen zbežal. Palica pa je tolkla dalje in dalje, dokler se ostala vruga nista odtrgala in ušla.

Grof in njegova žena sta začela razmišljati, na kakšen zvijačen način bi se odkrila nevarnega Grge. Sklenila sta, da ga povabita na sprehod daleč v okolico, tako da jih bo baš na visokem mostu zatekla noč. Na dotičnem mostu bodo potem prenočili in kadar bo Grga zaspal, ga bosta vrgla v vodo. Grof je dejal: «Jaz bom spal na levi strani in ti zraven na kraju. Kadar bo on zaspal, bom jaz tebe samo malo sunil, kar bo pomenilo, da ga greva hitro prijet in vreč v vodo.»

Toda Grga je bil previden. Ko sta grof in žena zaspala, je natihoma prenesel grofovo ženo na svoje mesto, a sam je legel na prostor, kjer je spala grofica. Zdajci se je mož prebudil in sunil v Grgo, misleč, da je to njegova žena, ter dejal: «Zdaj ga pa le dajva.» Grga, katerega grof v temi ni spoznal, in grof sta hitro prišla ženo ter jo vrgla v vodo. Nato sta se vrnila nazaj na svoji ležišči.

Ko je nastopil dan, je šele videl grof, da je utopil lastno ženo. Da bi nesrečnega Grge spravil od hiše, mu je dal veliko svoto denarja ter mu rekel, naj odide in se ne vrne več.

Kmalu se je raznesla po celi kraljevini govorica, kakšen lopov je Grga. Bedasti Grga ni mogel nikjer več dobiti službe. Zato se je odločil, da bo šel beračit v drugo kraljevino. Oblekel se je v staro zakrpano obleko ter se podal na pot s piščalko in palico. Prišel je v deveto deželo in srečal nekega šepastega človeka. Grga ga je natančneje pogledal ter mu je rekel: «Ti si zdrav, zakaj šepaš?»

«Dragi boter, delati se mi ne ljubi. Pri nas imamo sploh beraško državo, kajti polovica države prosjači. Imamo starega in do brega kralja, ki se za to ne briga.»

«Če je tako,» si je mislil Grga, «bo pa tudi meni neslo beračenje.»

Nekoč je prišel Grga tudi k staremu kralju ter ga milo zaprosil za dar.

«Ti si nisi bil pri meni,» je rekel kralj, «zato ti bom dal najlepši dar.»

Grga je vzel lepo darilo in se potem vsak mesec znova oglašil pri kralju, od katerega je vsakokrat dobil darilo, vrhu tega pa mu je še vsakokrat nekaj ukradel. Najbolj se je razumel na kokoši, a tudi puram ni prizanesel.

Nekoč se mu je posrečilo ukrasti kokljo s piščeti. Hotel jo je nesti svojemu očetu, pa je dal kokljo v torbico, piščeta v žep in zbežal. Ko je bil daleč proč od kraljevega gradu, je legel in zaspal. Medtem pa mu je koklja s piščeti utekla in zbežala nazaj v grad. Ko se je zbudil, se je hitro vrnil nazaj h gradu, kjer je dotekel kokljo. Začel je grabiti piščeta, toda na glasno kokodakanje koklje je prihitela straža. ujela Grgo in ga zaprla v ječo.

Nenadoma je kralj umrl in na njegovo mesto je prišel njegov sin, ki je takoj zapovedal, naj pridejo vsi kraljevi slepci in drugi pohabljeni prosjaki v njegov grad, kjer jih bo kralj ozdravil, da bodo zopet lahko delali. In res so se zbrali v gradu vsi pohabljeni, a tudi popolnoma zdravi berači, ki so samo hlinili pohabljenost. Kralj je izpustil med te siromake tudi prosjaka Orgo. Nato je vse skupaj pogostil ter jim dal lepo prenočišče. Drugega jutra jih je vedel na veliko polje pred gradom in je dejal: «Čujte, mnogo vas je, toda jaz vas bom ozdravil, da vam ne bo treba več beračiti in da boste lahko sami služili kruh. Jutri pridite zopet semkaj, jaz bom vse pregledal in kateri od vas bo najdebelejši, tega bom dal ubiti in z njegovo mastjo namazati vse druge, ki bodo zaradi tega ozdraveli.»

Berači so se začeli tipati in vsakomur se je zdelo, da je najdebelejši. Zato so jo drug za drugim odkurili na vse strani. Drugega dne ni bilo na grajsko polje nobenega prosjaka. Ko so stražniki to javili kralju, je ta takoj zapovedal, naj gredo konjeniki za njimi ter jih poiščejo. Konjeniki so zapoved izpolnili in polovili samo nekoliko bromih in slepih, kajti vsi drugi so ušli. Te so privedli v grad pred kralja. Kralj je uvidel, da so ti siromaki res potrebni podpore, zato jim je dal lepa prebivališča, kjer so na kraljeve stroške mogli udobno živeti. Med onimi berači, ki so ušli, je bil tudi Orga, ki je najbolj bežal, ker je bil najdebelejši. Orga se gotovo še sedaj potika po svetu in slepari ljudi, če je še živ.

Belokranjsko narodno blago

NAGAJIVKA.

Antoni.

Anton, trdi lon,
pri križu zvoni.
Bolj ko cema,
bolj je tema;
bolj ko mehča,
bolj ga žehča.

Opomnja: Pri Križu = na Graški gori stoji cerkev sv. Križa. Pravljica pripoveduje, da je videl graščak, ki je bival tam v bližini v svojem gradiču, kako so se pasle ovce kleče po gori. Na dotičnem mestu je dal zidati cerkev; cema = cuka; žehča = žgačka.

LOVLJENJE.

V Beli Krajini se poslužujejo otroci pri lovljenju n. pr. naslednjih besedil:

I.	II.	III.
Abel	Ting,	Ala,
tabel,	laling,	bala,
zmija	kavaring,	barbarija,
vija	žmukler,	kupi,
na kremenci,	dukler,	lupi,
enci,	per,	Terezija,
penci,	na naš dan	dukovan,
štec!	ajdi van!	dukovan,
		divji jelen,
		hodi van!

Opomnja: Zmija = kača; vija = se vlje; na kremenci = na kremenčku; žmukler = skopuh; hodi van = pojdi ven; divji jelen = rogač. Nekatere besede na svedu ne pomenijo ničesar.

PESMICA O ROMANU.

Romar gre čez Semič, Kot
tja na Žeželj, skuz po pot.
Kamor pride,
v kašče, zide,
hiše, dvore,
i če zmore
v zidanice,
prosi, krade skuz po pot.
Nej bo smola ali lim,
vse gre vele v torbo z njim.

Opomnja: Skuz = vedno; nej = naj; vele = precej.

ŽABICA IN MUHA.

Preljuba sosed,
ste videli deda?
Mhm, oja,
mhm, oja,
oj videla sem ga!

Na pragu sedel je,
pa hruškice jel je.
Mhm, oja,
mhm, oja,
oj videla sem ga!

Imel je hlačke do kolena
in pušlec iz pelena.
Mhm, oja,
mhm, oja,
oj videla sem ga!

Imel je cokle nove,
oj nove — topolove.
Mhm, oja,
mhm, oja,
oj videla sem ga!

Imel je kapo iz gobe,
jo vsako jutro robe.
Mhm, oja,
mhm, oja,
oj videla sem ga!

Imel je robačo iz mreže,
jo vsako jutro reže.
Mhm, oja,
mhm, oja,
oj videla sem ga!
Imel je još hrgačo
i ubil je svako kačo.
Mhm, oja,
mhm, oja,
oj videla sem ga!

Opomnja: Pelen = pelin; robe = robi; robača = srajca, ki so jo nosili pod telovnikom in je bila nad bregešami (hlačami); segala je do kolen; svako = vsako; hrgača = gorjača.

Albin Čebular.

Trije bratje in skop bogatin

Zelo v goratih krajih je živel oče, ki je imel tri sinove. Po njegovi smrti je dobil vsak sin precejšen del njegovega imetja. Starejša dva brata sta bila varčna, a mlajši pa je bil velik zapravljivec. Raztrosil je skoraj ves denar, starejša dva sta pa le gledala, kako bi si še kaj več pridobila.

Zato je šel starejši brat služiti skopega bogatina. Pogodila sta se takoj, da plača oni, ki se prvi pokaže jeznega, drugemu tri mernike denarja.

Takoj prvi dan je poslal gospodar hlapca v gozd drva sekati, a živeža mu ni dal s seboj. Ukazal mu je obenem, da mora pripeljati poln voz domov.

Lačen in žejen je sekal hlapec ves božji dan drva v gozdu in ko je nasekal dovolj, je naložil drva na voz in jih peljal domov.

«Gospod ga je vprašal, ali je kaj jezen. «Kako ne bi bil jezen,» je odgovoril hlapec nepremišljeno, ko sem pa moral ves dan tako trdo delati in še lačen biti!»

Zaradi teh besed je moral hlapec gospodarju odšteti tri mernike denarja in gospodar ga je zapodil iz službe.

Žalosten je prišel starejši brat domov in povedal bratoma dogodek.

Sedaj se je odpravil srednji brat k istemu gospodarju in se tudi pogodil z njim, da izgubi oni, ki se prvi ujezi, tri mernike denarja.

Gospodar ga je poslal kakor prvega v gozd, naj do večera naseka poln voz drv.

Ves dan je sekal hlapec, da mu je lil pot z obraza in ko je nasekal dovolj, je naložil drva in jih peljal domov.

Gospodar ga je vprašal, ali je kaj jezen, a hlapec je odgovoril, da prav nič.

Nekega dne ga je poslal zopet v gozd, ali namesto volov mu je velel vpereči dva bika. Že na poti v gozd sta mu bika nagajala tako, da je ves upehan prišel na lice mesta. Ko je nasekal dovolj drv, jih je naložil in peljal domov. Ni peljal dolgo, ko se mu bika splašita. Odrhala sta se in divjala proti domu.

Hlapec je moral pustiti voz na cesti in iti sam domov. Doma je povedal gospodarju, kaj se je zgodilo, in ko je ravno pripovedoval v največji jezi, kako sta mu bika nagajala, ga je ustavil gospodar, rekoč: «No, ali si pa morda kaj jezen zaradi tega?»

«Kdo ne bi bil jezen!» je odgovoril hlapec in moral odšteti takoj tri mernike denarja.

Žalosten kakor starejši brat se je vrnil tudi ta domov.

Mlajši bratec, prebrisana glavica, ki je že davno pognal ves denar, se jima je posmehoval in se odpravil k onemu skopemu gospodarju, s katerim se je pogodil tako, da mu bo odšteli tri mernike denarja, če bo napram njemu izjavil, da je jezen. Nasprotno pa bo moral izročiti gospodar, če se bo pokazal jeznega, hlapcu tri mernike svojega denarja in še šest mernikov denarja, ki jih je dobil od obeh bratov.

Drugo jutro ga je poslal gospodar v gozd. S seboj mu da zapečateno torbo z jedjo in pijačo, rekoč, da je ne sme odpreti.

Ta je šel v gozd, izpregel, da se vola paseta, sam pa legel v senco pod drevo in trdno zaspal. Ko ga je lačen želodec prebudil, je odprl torbo, se dobro najedel in napil ter zagnal torbo na tla, potem pa zopet zaspal in spal do mraka.

Ko se je zmračilo, se je vzdignil in peljal počasi s praznim vozom domov. Spotoma je še sekro skrhal ob skali, da ni bila več za rabo.

Ko je prišel domov, ga je vprašal gospodar, koliko je nasekal in kje so drevesa. Hlapec je odgovoril, da jih ni mogoče ne prinesiti ne pripeljati. «Le pogledajte sekro, kako je skrhan,» je rekel hlapec.

Tretji dan mu je velel gospodar, naj vpreže dva bika v voz in naj gre po drva v gozd.

Hlapec je storil tako. Toda, ko je prišel v gozd, je ubil oba bika in ju naložil na voz, potem pa šel domov, rekoč, da bika sama ne moreta speljati in da je prišel še po enega vola. Potem se je vrnil v gozd, vpregel vola v voz in peljal ubita bika domov. Spotoma je zvrnil voz in bika na neka posekana drevesa in hitel klicat gospodarja, rekoč, koliko je pripeljal. Gospodar se je zelo prestrašil in razjezil, ko je ugledal lepa bika ubita.

«No, očka, ali ste kaj jezni?» ga je vprašal urno zviti hlapec.

«E, kaj bi bil jezen,» je odgovoril gospodar, «dobro se mi pa vendar ne zdi.»

Četrty dan je ukazal hlapcu, naj pospravi hitro ves gnoj iz hleva. Hlapec je šel ročno na delo, toda ni pospravljajl gnoja, temveč je nabadal živali drugo za drugo na vile in jih spravljajl iz hleva. Potem je šel klicat gospodarja, naj pride pogledat, ali je opravil vse dobro.

Silno se je prestrašil gospodar, videč rejeno živino pobito. Hlapec pa ga je dobrovoljno vprašal: «No, očka, ali ste morda kaj jezni?»

«E, kaj bi bil jezen, dobro se mi pa le ne zdi!»

Peti dan mu je zapovedal, naj žene svinje k zelniku past, toda škode ne sme napraviti nobene.

Hlapec je gnal svinje na pašo. Spotoma sta ga srečala dva mesarja in ga vprašala, kam žene živali. On jima je odgovoril, da na sejem v bližnji trg.

Vprašala sta ga, po čem jih da, in pogodili so se zanje. Hlapec si je izgovoril poleg plačila tudi vse svinjske repe. Mesarja sta bila zadovoljna in mladenič si je vzel repe. Mesarja sta nato odrinila, hlapec pa je šel na zelnik in vtaknil vse svinjske repe v zemljo. Potem je hitel domov in poklical gospodarja, češ, da so se vse svinje pogreznile v zemljo; naj mu gre takoj pomagat, ako jih je še mogoče rešiti.

Prestrašen je stekel gospodar z navihanim hlapcem na zelnik, brzo zgrabil za rep, ki je molel iz zemlje, in potegnil zanj. Toda v tem hipu je padel, kakor je bil dolg in širok.

Zdaj je uvidel gospodar, da mu je navihani hlapec zopet eno zagodel, ali pomagati si ni mogel.

Hlapec ga je vprašal: «Menda vendar niste jezni zaradi tega?»

«E, kaj bi bil jezen, prav se mi pa le ne zdi!»

Na večer je poklical gospodar hlapca in mu rekel: «Jutri grem na sejem v mesto in ko se bom zvečer v mraku vračal domov, mi moraš pred hišo s svetiljko v roki tako posvetiti, da bom videl dve uri daleč. Ako tega ne storiš, zapade tvoj denar.»

Pod noč, ko se je vračal gospodar iz mesta domov, je zapalil hlapec hišo, kozolec in hlev, vzel svetiljko, stopil pred hišo in čakal gospodarja.

Gospodar je že od daleč zapazil požar in takoj slutil, da mu je navihani hlapec napravil neumnost.

Toda kako se je prestrašil, ko je prišel bliže in videl vsa poslopja v plamenu.

Hlapec pa, stoječ sredi ceste s svetiljko v rokah, je vprašal:

«No, očka, ali sem vam dobro posvetil? Upam, da sem storil tako, kakor ste mi zapovedali. Ali je vam po volji?»

Gospodar je gledal žalosten, kako ogenj uničuje vse njegovo imetje, in je preklinjal hudobnega svojega hlapca. Ta ga je vprašal: «Ali ste kaj jezni, očka?»

«Kako ne bi bil jezen,» je odgovoril gospodar, ko si mi pogubil vse, kar sem imel, da sem sedaj največji siromak na svetu!»

Hlapec je pobral gospodarjev denar in se odpravil še tisti večer domov.

Gospodarju je pustil le toliko denarja, da si je mogel zgraditi novo hišico.

Zapisal Anton Škodlar.

Nezaslužno plačilo

(Živalska pravljica.)

Lisica se je privlekla nekega dne vsa krvava in opraskana do volčjega brloga, pred katerim se je ustavila ter poslušala, ali je volk doma. Volk je namreč slovel kot dober zdravnik daleč naokrog. Zdravil je vse živali in je pokazoval jako dobre uspehe posebno z operacijami. Lisica je potrkala prav rahlo na vrata in gospod zdravnik je prišel svoji obiskovalki sam odpirat.

«Dober dan!» ga je pozdravila lisica. «Oh, ljubi Bog, kakšna pa si, sestra!» jo je ogovoril volk. «Kaj se ti je vendar zgodilo?»

«Veš, bratec,» je nadaljevala lisica, «grozno sem bila nesrečna. Naj ti razložim vso svojo zgodbo in nesrečo. Včeraj je prišel k meni kmet Florijan iz Lepe vasi in me naprosil, da sem mu šla delat iz petelinov kupune, kar je moj posel že mnoga leta. Imel jih je deset, ki so že popolnoma dorasli in bili precej rejeni. Pri devetih se mi je operacija izvrstno obnesla, pri desetem pa se mi je zgodila nesreča. Petelina mi pri operaciji ni nikdo držal, zato me je do krvavega opraskal in mi končno sredi operacije ušel. Jaz sem pa tekla za njim. Kakih trideset korakov od hiše je siromak omedlel. Jaz in pa kmet sva potem hodila krog njega in polivala s hladno vodo, pa bilo je vse najino prizadevanje zastonj. Gospodar me je takoj poprosil, naj stečem po tebe, mogoče mu boš ti mogel pomagati.»

Volk je temu lisičinemu pripovedovanju verjel in se takoj odpravil iskat bolnega petelina.

Toda zadeva s petelinom je bila v resnici drugačna. Lisica je ukradla kmetu petelina z dvorišča, nakar jo je kmet začel obsipavati s svinčcem in reva je res morala pustiti petelina, da si je rešila življenje. Bila je njena velika sreča, da je kmet ni smrtno zadel. Bila pa je lisica hudobna in je namenoma nalogala volka, da bi tudi ta bil deležen svinčnih dobrot.

Volk je res našel petelina na označenem mestu, kjer ga je pustila lisica.

Ko se mu je približal in ga mislil pregledati, je že dobil od kmeta tako vroč pozdrav, da ga je pri srcu zbolelo. Sedel je, da si malo oddahne, toda kmet in njegov hlapec sta pritekla z debelimi koli in sta začela udrihati po volku tako, da se je vsipala dlaka od njega.

Volk je spočetka mislil, da sta se le šalila z njim. Ko pa je videl, da gre za resnico, je zbral vse svoje telesne moči ter jo udrl proti onemu kraju, odkoder je prišel.

Kmet in hlapec ga še nekaj časa spremljata z batinami. Potem pa se je volku vendarle posrečilo, da jima je ušel.

Lisica je vse to gledala iz bližnje goščave in se tej volčji dogodbi hudo smejala. Končno se je zopet približala, nakar ji je volk začel tožiti: «Ti presneta smola! To je plačilo sveta! Mislil sem storiti kmetu dobro, pa mi je zato posvetil. Najprej je dvakrat tako kihnil, da je mene pri srcu zbolelo. Pri vsakem kihnu mu je švignil iz nosa ogenj z dimom. Ta dim in ogenj sta bila tako slabega duha, da sem padel takoj v omedlevalo. Potem sem si mislil malo odpočiti, pa sta prihitela dva nehvaležnika z debelimi koli in sta mi še nadevala precej toplih preko reber. Za menoj pa sta potem vpila, da se je razlegalo daleč po okolici. Hlapec je venomer kričal: «Čakaj, vrag, pred eno uro si imel oblečeno

rjavo suknjo, a zdaj si se preoblekel v črno. Misliš, da te ne poznam!»

«Gotovo te ni poznal,» je menila lisica, «ko bi vedel, kdo si, bi te gotovo počastil in končno še pogostil! Jutri na vse zgodaj pojdem h kmetu in mu razložim vso stvar. Gotovo mu bo žal.»

«Jaz ne grem s teboj,» je ugovarjal volk, «vrag ga naj vzame. Strašno me boli pri srcu! Čudno je to človeško kihanje!»

Volk se je podal nato v postelj. Ko ga je lisica drugega dne zopet obiskala, je bil gospod zdravnik v svoji postelji že mrtev. Lisici se je pri prvem pogledu storilo jako mlo. Vedela je, da je bila ona kriva njegove smrti. Vest jo je tako pekla, da bi se bila skoro obesila, pa k sreči ni našla v bližini vrvi. Potem ji je vest zopet polegla in mislila si je: Prav za prav je dobro, da je zdravnik mrtev, bo vsaj poginilo več bolnih živali, ki jih bom imela jaz za pečenko. Rekla je končno, ko so zagrebli volka: «To je plačilo sveta, to je nezaslužno plačilo!»

Matija Belec Bolfanski.

Dve igrici

SVEČA, KI SE PRIŽGE SAMA.

Vzemi kakšnih 30 dekagramov voska, nekaj v prah zdrobljenega žvepla in nekaj enako zdrobljenega živega apna ter vse to zmešaj in prideni še nekoliko orehovega olja. Iz te zmesi napraviš svečo, skozi katero mora biti stenj. Ako vržeš to svečo v vodo, se bo prižgala sama in začela goreti.

V VODI GOREČE JAJCE.

Vzemi jajce, napravi na vsakem koncu z iglo luknjico ter izpihni vso vsebino. Lupino prav dobro posuši na solncu. Ko je suha, jo napolni z naslednjo mešanico: z žveplom, solitrom in nepogašenim apnom, katero si poprej dobro premešaj; od vsakega je treba vzeti enak del. Napolnjeno jajce zamaši z apnom, da bo videti kakor celo.

Ako vržeš tako jajce v vodo, se bo kmalu prikazal plamen. Ta poskus napravi v temi in če že jajce ne bo gorelo, bo gotovo žarelo.

Grbasti Tonček

(Po ljudskem pripovedovanju.)

Ob robu gozda je stala že dvajset let kočja starega ogljarja Lovrenca, ki je v mladosti preromal obilo sveta, končno pa se naselil na Krasu, kjer si je ob robu gozda iz drv zgradil siromašno bajto. Poročil se je in dobri Bog mu je podaril šest otrok, pet dečkov in eno deklico. Vsi dečki so bili zdravi in močni razen najmlajšega, Tončka.

Tonček je imel na hrbtu veliko grbo. Bil je v svojih petnajstih letih majhen kakor škrt. Lice je bilo grdo, oči so bile vedno široko in vprašujoče odprte. Njegovi bratje ga niso marali in kadar je kdo mogel, ga je pretepal. Tonček, ki je vsak dan gnal kravo in dve kozi na pašo, se je tam marsikdaj bridko zjokal. Edina njegova tolažba je bila dvanajstletna sestra Marica. Kljub njegovi grdi postavi ga je imela rada, ker je poznala Tončkovo dobro srce.

Nekega dne je šel Tonček zopet s svojo skromno čredico na pašo. Sedel je na mehko zeleno travo in gledal s hrepenenjem nekam v daljavo. Naenkrat ga je nekdo potegnil za uho tako močno, da je Tonček na glas zavikal. Ko se je obrnil, ni bilo nikogar v bližini. Počasi so tekale Tončku solze po suhih, bledih licih. Vedel je, da je bil to eden njegovih bratov. Ne dolgo na to ga je nekdo z nogu sunil tako močno v grbo, da se je siromak prevrnil. Ko se je ozrl, je videl za seboj brata Gašperja, ki se je široko režal. Tonček je vstal in stopil k bratu ter z mehkim glasom vprašal:

«Gašper, kaj sem ti storil, da me vedno tepeš in zasmehuješ? Ali morem jaz za to, da nisem tako zrasel kakor ti?»

Gašper se je še glasneje zakrohotal, da je Tončka stresel mraz. Nato ga je še sunil s pestjo v rebra in dejal:

«Ti hinavski svetnik, delaš se vedno za dobrega, a si vendar hudoben kakor njihče drugi.»

S temi besedami je odšel. Tonček je padel na kolena in se bridko zjokal. Sklenil je roke in pričel na glas moliti:

«Oj dobri Bog, kaj sem storil bratom, da me ne marajo? Pusti, da umrjem. Če pa je Tvoja volja, da živim, pa me usliši in daj, da bi me moji bratje ljubili, kakor jih jaz ljubim.»

Pomirjen je vstal Tonček in si je z rokavor: suknje obrisal zadnje sledove solz. In glej čudo! Kakor da je zrastle iz tal, je stala pred njim krasna žena v beli svilnati obleki, z zlatimi razpletenimi lasmi, posuta z biseri. Tonček se je tako prestrašil, da ni mogel ziniti besede. Lepa žena je stopila k njemu, ga prijel za roko in mu z mehkim glasom dejala:

«Tonček, revček, ali veš, kdo sem?»

Tonček jo pogleda in odmaje z glavo.

«Vila sem,» nadaljuje lepa žena, «varovalka vseh zapuščenih otrok. Vem, Tonček, revček, da te nihče ne mara. Ali poslušaj, jaz ti pomagam!»

Tončku se je kar vrtelo v glavi, ko je slišal te sladke besede. Trdo se je oklenil njene mehke roke in boječe zašepetal:

«Ti si vila? Joj, pomagaj mi, pomagaj!»

Vila mu rahlo poboža lica in odvrne:

«Kaj si želiš, Tonček, revček?»

Tonček ne premišljuje dolgo in pravi s prosečim glasom:

«Draga vila, daj, da mi izgine grba in da postanem lep kakor moji bratje.»

Vila se mu ljubko nasmehne, zmaje z glavo in odgovori z resnim glasom:

«Tonček, revček, nič pametnega si nisi želel. Toda naj bo! Prva tvoja želja naj se izpolni.»

Položi mu roko na grbo in jo potem nalahno poboža z lasmi. Preden se je Tonček zavedel, kaj se z njim godi, je vila izginila. Tončku pa so se kar same od sebe zaprle oči; nenadoma je postal tako truden in zaspan, da je legel v mehko travo in zaspal. Ko se je zbudil, je stalo solnce že visoko nad njegovo glavo. Počasi se je domislil vsega, kar se je zgodilo zjutraj. Hitro je potipal z roko svoj hrbet, a glej grbe ni bilo več. Vstal je in zapazil, da je močan in velik kakor njegovi bratje. Hitro se je napotil proti domu. A doma ga ni nihče spoznal, nihče ni hotel verjeti, da je ta lepi mladenič grbasti Tonček. In zapodili so ga.

Ko je Tonček videl, da je vse zaman, se je žalosten vrnil na pašo in prosil Boga, da se mu vila še enkrat prikaže. Bog ga je uslišal in bliskoma je stala vila zopet pred njim in gledala v hrepeneče Tončkove oči.

«Tonček, revček, saj sem ti dejala, da si nisi nič pametnega želel. Kaj si želiš sedaj, Tonček, revček?»

Tonček ne premišljuje dolgo in pravi s prosečim glasom:

«Draga vila, daj, da postanem tako bogat, da grem lahko v svet, proč od doma.»

Vila se mu ljubko nasmeje, zmaje z glavo in odgovori z resnim glasom:

«Tonček, revček, nič pametnega si nisi želel. Ali naj bo! Druga tvoja želja se naj izpolni.»

Vila se je zavrtela, da so zlati lasje kar zašumeli okoli nje in je izginila. Ko se Tonček ozre, ugleda kupe denarja na travi. Hiti pobirati, da se odpravi na pot v širni svet.

Pride do bližnjega mesta. Truden in lačen stopi v gostilno, sede za mizo in naroči dobrih jedi. Ljudje so se začeli začudeno spogledovati, češ, odkod tako mlademu fantu tolikega denarja? Tonček, ki je bil ves zamišljen v

svoje jedi, ni videl in slišal nič. Naenkrat ga pa nekdo prime za rokav in ostro reče:

«Hej, fantiček, zdaj pa le z menoj. Gotovo si kradel! No, le počakaj.»

Ves preplašen se ozre Tonček v strogi obraz stražnika. Nič ni vedel, kaj se z njim godi in pomalem se je šele zavedel, ko ga je nekdo sirovo sunil v temno luknjo, v ječo. Dušiti ga začne grenka žalost, ko naenkrat začuti lahno božanje po svoji glavi. Truden vzdigne oči in zagleda znanko vilo. Na glas ilteč se zgrudi pred njo na kolena.

«Tonček, revček, saj sem ti dejala, da si nisi nič pametnega želel. Še eno željo ti izpolnim. Kaj si želiš, Tonček, revček?»

Zdaj pa je Tonček dolgo premišljujeval in naposled s trudnim glasom zašepetal:

«Draga vila, daj, da umrjem in pridem v tvoje kraljestvo.»

Vila ga je pogledala s tako mehkim pogledom, da se Tonček kar ni mogel načuditi. Čez snežnobela lica vile so se potočile velike biserne solze. Molče je objela Tončka, ga tesno privila k sebi in ga poljubila na čelo. Čez par hipov pa je mirno dejala:

«Tonček, revček, sedaj si si pametno želel.»

Prijela ga je za roko in mu pravila o svojem kraljestvu, kjer je veliko srečnih in zadovoljnih. Njene besede so bile Tončku kakor pesem usnavanka. Truden je naslonil glavo v njeno naročje in zaspal.

Drugo jutro so našli stražarji Tončka mrtvega v ječi, s srečnim smehljajem na bledeh ustnicah.

Franka Lavrenčičeva.

Lov na tigra v Indiji

Indija je domovina najlepših, pa tudi najkrvoločnejših zverin, ki se skrivajo v ondutih džunglah (goščavah) in neprestano povzročajo strah in trepet prebivalcem bližnjih vasi. Boj med ljudmi in temi zverinami se vodi brez prestanka in zahteva neštevilne človeške žrtve.

Enega izmed takih bojov se je udeležil ameriški profesor Rock, ki se je mudil v Indiji v svrhu, da najde seme nekega zelo redkega in dragocenega drevesa.

V času se je okrog naselbine, kjer se je mudil omenjeni profesor, klatil velikanski tiger, ki je imel posebno naslado nad človeškim mesom. Že več mesecev je ta zver napadala naselbino in ugrabljala prebivalce, ki so delali na polju ali pa se drugače nahajali izven vasi. Večina njenih žrtev so bile ženske in otroci. Nihče se več ni upal zapustiti vasi, ako ni imel s seboj močnega oboroženega spremstva.

Vsak poizkus domačinov, da bi ujeli ali ubili svojega strahovalca, se jim je ponesrečil. Nekoč se je pač ujel z nogo v neko zanko, toda tiger si je odgrizel kremplje na nogi in se na ta način izmotal. Od tedaj pa se je vedel izredno pazljivo in oprezno.

Omenjeni profesor si je najel četo domačinov, ki so mu služili kot vodniki in nosači, prodril v goščavo, kjer je tudi našel zalogo semena dotičnega drevesa. Ko se je, zadovoljen s svojim uspehom, odločil za povratek in s svojo četo napravil nekoliko stopinj po izsušeni strugi neke reke, je zaslišal prestrašen vzklík svojih spremljevalcev. Pokazali so mu sledove velikih šap v pesku, katere je njihovo bistro oko takoj spoznalo za sledove opasnega tigra.

Zverina je namreč izvohala to skupino ljudi, ki so spremljali profesorja in jim je sledila. Toliko je bila pametna, da je vedela, da ni varno napasti tako velike gruč; zato se je pazno plazila za njim in potrpežljivo čakala, da bi kateri izmed njih malo zaostal, na katerega bi se brez skrbi navalila in si ga privoščila. Ni se ji to posrečilo in profesor

se je vrnil z nepoškodovanim spremstvom v vas.

Gran od lakote in srda je pričel preiskovati obrobje vasi. Njegov nos je kmalu zaduhel sredi riževega polja malo kočico, ki je bila nekoliko oddaljena od skupine hiš. Gladni krvoločnež je parkrat skrivoma obkrožil hišo, previdno prevohal vse razpoke v bambusovih stenah in končno prišel do zaključka, da jih v koči ni toliko, da bi bili kos njegovim jakim čeljustim in krempljem. Z mozeg pretresujočim rjojenjem se je zakadil v vrata kočice, jih predril in stal pred družino, obstoječo iz treh žensk, malega dečka in dojenčka.

Ženske so v smrtnem strahu v trenutku spoznale vso nevarnost, ki preti njim in njihovim malim otrokom. Ker niso videle nikake druge rešitve, so se z nadčloveškim pogumom zagnale proti zverini in začel se je neenak, brezupen boj na življenje in smrt. Razkačeni tiger je pričel biti in hlastati na levo in desno. V naslednjem trenutku sta že ležali dve ženski, ki jima je pregrizel vratove, mrtvi na tleh pod njegovimi nogami, dočim se je mati dojenčka še borila, dokler tudi ona ni padla na tla.

Zver je nato mirno počepnila, zgrabila v svoje šape mrtvo truplo dojenčka ter ga pričela mesariti.

Deček, ki se je z drugimi vred nahajal v koči, a ga zver k sreči ni opazila, je porabil zmešnjavo, ki je trajala med borbo, se skrivoma izmuznil na prosto, stekel proti vasi, katero je v trenutku spravil na noge s svojim poročilom. Toda preden so oboroženi prispeli do kočice, je zver že izginila. Trupli dveh žensk je napol požrla, ostanek dojenčka pa odnesla s seboj.

Profesorja, ki se je s puško v roki pridružil zasledovalcem, je prizor nepopisno pretresel: «Zasledujmo zverino brez odlašanja!» je vzklíknil.

«Ne,» je odvrnil eden tamkajšnjih domačinov. «Zver bomo uničili, toda ne s tem, da jo bomo zasledovali!» Profesorju je nato razložil, kaj je bil povod, da se je zver prilazila tako blizu vasi: da jo je namreč on s svojo četo, kateri je sledila, privabil do semkaj. Obrnil se je k zbranim domačinom, jim dal nekoliko kratkih navodil, nato pa nadaljeval:

«Tiger se bo sedaj, ko se mu je ta drzen napad posrečil, skril nekje v grmovje v bližini naše vasi in bo neprenehoma prežal na nas. Toda ujeli ga bomo. Zver bo kmalu zopet postala gladna in ker ve, kje je pustila ostanke svoje hrane, se bo kmalu vrnila semkaj, da v tej koči dokonča svoj obed. Tukaj ga bomo dobili.»

Nato je modri domačin uredil vse potrebno, da je spremenil kočico v past za krvoločno zverino. V zemljo so zabili močne kole in spletli umetno zanko, tako da bi se morala žival, kadar zopet prestopi mala vrata, dotakniti skrivne vrvice, izprožiti malo kljukico in zapreti s tem sama za seboj vrata. Ostanke nesrečnih žensk so zbrali in jih postavili v najoddaljenejši kot kočice, pred njimi pa postavili ograjo, tako da bo tiger sicer lahko videl meso, toda doseči ga ne bo mogel.

Vendar tigra dotično noč ni bilo. Očividno je zadostno utešil svojo lakoto in je mirno prebavljajoč zaspal kje v gozdu. Domačini so se prihodnjega dne skrbno izogibali kočice, da bi ne vzbudili kakega suma v zverini. Ko je pretekla naslednja noč in so se zasledovalci v zgodnjih jutranjih urah približali koči, je bil tiger ujet.

Strašna zver je rjula in se zaletavala v stene. Domačini niso čakali na profesorja, da pride s svojo puško, ampak so skozi odprtine med koli tigra toliko časa zbadali s sulicami, da se je onemogel zgrudil na tla in poginil.

Ob Binkoštih

Na binkoštni praznik so se nad glavami zbranih apostolov pojavili goreči jeziki. S tem je bilo apostolskim možem dano, da so razumeli vse jezike. In razpršili so se v vse kraje sveta širiti nauke svojega Učitelja.

Binkošti so praznik svetega Duha, božje modrosti. Njemu se priporočajo starši, da bi razsvetlil um njihovim otrokom.

Kakor pri nas stoji stvari, bi bilo prav na mestu, če bi tudi vsi tisti, ki jim je pri srcu blagor države, na binkoštni praznik posvetili nekaj molitve v ta namen, da bi sveti Duh razsvetlil pamet vsem tistim, ki so na krmilu vlade.

In še nečesa nas učijo binkoštni prazniki. Kakor so nekoč apostolski možje, ne strašče se truda in žrtvovanja, začeli širiti krščansko vero, tako naj tudi vsak, ki iz srca ljubi lepo Jugoslavijo, odpira nezavednim zasleplencem oči in naj se ne straši očitkov ali preganjanja od strani farizejev in krivih prerokov.

Katoliška je naša vera, a jugoslovenska bodi naša zavest.

V tem naj slovensko ljudstvo okrepijo binkoštni prazniki, ki jih želimo srečne in vesele vsem zvestim čitateljem in čitateljicam «Domovine».

Na goro pojdemo!

(Romarski vtisi z Limbarške gore.)

Tudi ob letošnjih binkoštnih praznikih hočem bralcem in bralkam «Domovine» napisati dogodek, v katerem se imenuje Limbarška gora.

Naslednje se je dogodilo v letu 1918., torej ob času vojnega gorja in trpljenja našega naroda.

Posrečilo se mi je, da sem baš v binkoštnem tednu dobil tritedenski dopust. Vsakdo, ki je bil v takem položaju kakor jaz, bo razumel, da sem se z največjim veseljem vozil iz goratega Tirolskega proti naši ljubljeni kranjski deželi.

Moja vožnja proti domu ni bila baš najprijetnejša; vozil sem se v družbi najrazličnejših pripadnikov avstrijskih narodov. Še zadovoljen sem moral biti, da sem dobil sedež; seveda smo bili tako skupaj stlačeni kakor užigalice v škatljici. Poleg mene so sedeli Čehi. Kar strmel sem, ko so moji novi znanci kar očitno govorili o svojem Mesaryku in svoji bodoči republiki. Nam nasproti so sedeli Madžari. Kar nič nam ni bilo povšeči te družbe.

Po enem dnevu smo se pripeljali na Jesenice. Kakor bi mi porinil nož v srce, ravno tako se mi je zdelo, ko je sprevoznik zaklical v nemškem jeziku «Assling».

Z nočjo vred sem dospel v Ljubljano. Od tam pa sem se dalje peljal s kamniškimi «brzovlakom» do Domžal. Po poldrugourni hoji od Domžal sem prišel v domačo vas Prapreče.

Naša vas je od Dunajske ceste oddaljena komaj deset minut; raztrešena je po malem hribovju, s katerega je najlepši razgled na cesto in v Lukovico.

Binkoštna nedelja je bila. S svojim sedaj pokojnim očetom sva ležala koncem hiše in gledala romarje, ki so se vozili, voz za vo-

zom, na Limbarško goro, vmes pa so šli pešci v večjih ali manjših gruclah. Ko sva tako ležala z očetom, sta prišla k nama stara znanca Flajšmanov oče in Pozničev Andrejče. Pa smo se domenili: Na goro pojdemo!

Krasno jutro je bilo na binkoštni ponedeljek, ko sem stopal s svojima znancema na Limbarško goro.

S kakim veseljem sem hodil poprejšnja leta v dobi zlatega miru na našo prijazno goro, v letu 1918. se me je radost izogibala. Kako naj bi bil tudi vesel spričo tako žalostnega časa!

Ko smo šli po lepi gozdni poti na goro, sem slišal naslednji pogovor:

«Mamica, kje so pa naš atek?»

«Francek, kar lepo moli v cerkvi k sv. Valentinu! Naš atek so v vojni in se vojskujejo z Italijani. Moli lepo, ti rečem, tebe bo Bog raje uslišal kakor mene, ker si še nedolžen!»

Mlada žena je pogladila svojega malega sinčka po kodrastih laseh in je zaplakala...

Mi smo pustili zadaj ta dva romarja ter dohiteli upognjenega očanca in mlado žensko v črni oblieki.

«Oče,» je dejala ženska, «ali se še spominjate, kako smo šli pred štirimi leti skupaj z vašim sinom, mojim možem Jakom na goro? Takrat je bil on ženin, jaz pa nevesta... A kje je on danes?»

«Potolaži se, Zefka! Bolje se godi njemu kakor nam. Sami to mi je hudo, ker ne vem za njegov grob. Oh, da smo mogli učakati te žalostne čase! Ubogi Jaka, kje počivaš gori v daljni Galiciji?»

Razumljivo je, da so me taki pogovori še bolj potrli...

Prišli smo na goro. Ko sem hodil okrog cerkve, sem se sešel s tovarišem Cenetom.

«No, no, Tone, ali si tudi ti na dopustu? Kaj se pa držiš tako žalostno, kakor bi metlo jemal na upanje?»

S tovarišem Cenetom sva odšla v neko lopo, kjer so točili vino, in pri pijači je začel Cene:

«Tone, nič ne bodi žalosten, vse mine. To ti rečem, to našo Avstrijo bodo razbili in mi Jugoslovenci bomo sami imeli svojo državo z brati Hrvati in Srbi. Veš, meni še na misel ne pride, da bi me vojna pobrala. Še bomo živeli in hodili na Limbarško goro!»

Prijatelj Cene in vino sta me spravila v dobro voljo.

Po slovesnem cerkvenem opravilu so fantje kakor običajno začeli ubrano potrkavati romarjem v slavo.

Na gorski planoti sem se še za hip ustavil in užival lep razgled po divni naši kranjski deželi. Zamislil sem se: Lepa si, uboga naša rodna dežela! Težko se bom zopet ločil od tebe ter odšel tja gori v gorate Tirole v isti strašni kraj, kjer ima smrt bogato košnjo. V srcu mi je vstajalo upanje: Bom preživel te viharne čase in se vrnil.

No, upanje me ni varalo. V letu 1919. na binkoštni ponedeljek sem bil zopet na Limbarški gori. Kako vesela sprememba! Samo leto dni je poteklo, pa smo imeli že svojo lastno državo, jaz pa poleg še mojo ženo, ki je bila takrat ravno moja nevesta.

Razgledoval sem se po lepi naši domovini. Vse lepša se mi je zdela kakor kdaj poprej.

Vi izletniki-romarji, ki boste šli ob binkoštnih praznikih na našo Limbarško goro, naučite se krasnega razgleda! Moji vojni tovariši, spomnite se ob tem krasnem razgledu tudi na naše tovariše, ki spe večno spanje daleč, daleč proč od mile naše rodne zemlje...

Anton Stražar.

Binkoštna rosa

(Šaljiva dogodbica.)

Stara Romarica je vedela mnogo pripovedk. Kakor apostol je včasih sedela med svojimi vnuki in pripovedovala zgodbe iz davne preteklosti. Često se je zbrala okrog nje na vrtu kopica otrok, pa tudi odrasli so prisledli ter jo poslušali.

Lepega majevega večera je čakala zgovorno starko domala vsa vaška mladina. Privabila jo je obljubljena povest o binkoštni rosi, s katero se mora na binkoštno nedeljo umiti pred jutranjim solncem človek, ki hoče dboiti lep obraz. Potegniti mora z roko po mokri travi ter se pogladiti po licu med izgovarjanjem besed: «Umij me, o presladka rosica, da bom lep kot zarja pomladnega jutra, kakor cvetka na vrtni gredici, kakor krilatec v zelenem logu». Pri tem mora seveda nepremično gledati proti nebu, odkoder mu pride čarodejna lepota.

Hodnikova Dorica si je zapomnila te besede ter jih je shranila v svojem srcu. V svojem 18. letu si je zaželela lepote, da bi jo občudovala vsa okolica, saj je tudi hči premožnega kmeta, ki bo štel bogato doto, ako hčerka najde pripravno ognjišče.

Obšla jo je zelena nevoščljivost. Zakaj je povedala starka to povest vsej vaški mladini in ne le njej, ki je edino vredna postati najlepša med krasoticami svojega kraja! Zdaj bo lahko vsaka poskusila s skrivnostnim sredstvom in tako bo raslo število njenih tekmovalk.

Hoteč zabrisati vtise starkine pripovedke se je pridružila Ulčarjevi Jerici in Baljevi Ljudmili. Vprav ti dve sta ji posebno nevarni, ker sta tudi hčerki imovitih očetov.

«No, ali se bomo umile z binkoštno roso?» je začela Jerica.

«Jaz že ne,» je Dorica odvrnila prezirljivo. «Take otročarije...»

«Morda pa je le nekaj resnice,» je podarila Ljudmila. «Ženica je povedala že marsikatero resnično.»

«Vse do besede je izmišljeno,» je ugovarjala Dorica nejevoljno. «Starka se sama gotovo ne bo umila. In če bi tudi ves obraz napojila z binkoštno roso — stavim, da bi se ji ne pomladila nobena poteza.»

«Ali misliš, Dorica?» Jerica in Ljudmila sta odnehali in sprejeli njeno izvajanje.

«O, mislim, mislim! Moj oče so že nekaj poskusili, pa ne verujejo takih čenč. Pravijo, da bo praznoverje polagoma izginilo.»

«Pri nas pa vse verjamemo,» je priznala Jerica. «Očeta vedno straši in mati slišijo spomine vselej, kadar umrje kaka znana oseba.»

«Ježeš,» se je stresla Ljudmila. «Tudi pri nas poznamo mōro in čarovnice. Že delj časa nimamo sreče nri živini.»

«Vsi ste za luno celo vrsto let,» ju je zbudila Dorica. «Pri nas smo take reči že preživeli.»

To je zadostovalo, da sta Jerica in Ljudmila opustili pomlajevanje z binkoštno roso v veliko radost Dorici, ki je nestrpnost čakala blagoslova binkoštnega jutra. Vso noč ni mogla zaspati, tako močna je bila njena želja po lepoti.

Niso še pričele bledeti zvezde binkoštnega jutra, ko je vstala z živo vero v bajko stare Romarice. Oblekla se je le za silo ter je šla na vrt, kjer je rasla najlepša travica, nabirat čudežno rosico. Zelo na široko je grabila z rokami, s katerimi se je, govoreč čudodelne besede, umila po obrazu. Dolgo in zaupno je zrla proti nebu in njena usta so spoštljivo izgovarjala: «Umij me, o presladka rosica, da bom lepa kot zarja pomladnega jutra, kakor cvetka na vrtni gredici, kakor krilatec v zelenem logu». Nato se je podala v posteljo ter je zaspala v najlepšem upanju.

Prebudila se je, ko je solnce prvič pogledalo izza gore. Zdelo se je sama sebi vsa prenovljena, v dokaz jo je ščegetalo po obrazu in radovednost jo je siloma vlekla pred zrcalo v glavno sobo.

«Kakšna pa si?» jo je nagovoril oče, ki se je pravkar prebudil.

«Lepa, kajne?» se je pohvalila.

«S čim si se pa namazala?» jo je pozdravila mati.

«Z binkoštno rosico.»

«Izgledaš kakor ciganka,» jo je pokaral oče. «Dekle, ali si znorelo?»

«Takšna ne boš hodila okoli,» se je hudovala mati.

«Kakšna pa sem?» Dorica je stopila pred ogledalo ter se je skoro sesedla od strahu. Vsa rdeča je bila po obrazu, povsod so se poznali odtisi njenih prstov.

«Kje pa si nabirala rosico?» jo je oče porogljivo vprašal.

«Na vrtu za čebelnjakom po najlepši travi...»

«Aha! Vidiš, prav tam sta sinoči razlila tesarja barvo za zaznamovanje hlobov.»

«O joj!» je Dorica viknila osramočena ter je šla hitro umivat obraz. Seveda so o dogodku vsi trije previdno molčali.

S o t e š č a n.

Čin županovega kravarja

Trpotčev očka so bili za avstrijskih časov župan. Kadar so prišli v bližnje mestece, se niso mogli dosti načuditi mestnim uradnikom, ki niso nič drugega govorili kakor samo o svojih činih, v katere so bili uvrščeni po predpisih, ki jih je izdala dunajska vlada. Malo pred Veliko nočjo so celo čuli, kako se morajo pri velikonočni procesiji razvrstiti po «rangih», da ne bo nobene zamere ne na desno, ne na levo.

Pa so imeli tudi Trpotčev oče debele za ušesi in so si na tistem dejali: «Če so že vsi, škrici razvrščeni po rangih, zakaj bi pa še svojega dvornega svetnika, kravarja Jureta ne uvrstili v čin, ki mu kot zvestemu in uslužnemu duhu hiše pripada.»

«Jure Furžel ni bil nič podoben navadnim kravarjem, temveč je hodil okrog jako samozavestno in dostojanstveno. Njegov docela obrat mežnarski obraz je pa dajal njegovi samozavesti kot neomejenemu poglavarju in komandantu županovih rogatih četveronožcev poseben sijaj.

Že na Veliko soboto so staknili očka Trpotec nekje staro salonsko suknjo in potolčen cilindar ter so veleli Furžlu, naj to ropotijo pomeji na svojem životu. In res je vse pristojalo kravarju kakor prilito. Mati županja so potem to vse skupaj zlikali in dali Juretu, da se obleče za velikonočno procesijo. Kajpada je bil Jure vesel in zadovoljen.

Že v zgodnjih jutranjih urah so hiteli ljudje v mestece, da se udeležijo te cerkvene

svečanosti. Ko je jelo vreti iz cerkve ljudstvo in se razvrščati v procesijo, tedaj se je pehal skozi množico tudi očka Trpotec in rinil pred seboj svojega «hofrata». Prišedši v potu svojega obraza do razvrščenih mestnih veljakov, so navzočim uniformiranim uradnikom nemo pokimali ter se postavili s svojim «dvornim svetnikom» v prvo vrsto, kar seveda navzočim gospodom nikakor ni bilo po volji.

«Kdo pa je ta gospod, ki gre na desni od župana?» so se tiho spraševali uradniki. Toda nihče ni vedel odgovoriti. Domnevali pa so, da mora to biti kak visok gospod, sicer bi si gospod župan ne dovolil, ga poriniti kar v prvo vrsto. Ko je pa eden izmed navzočih uradnikov ujel besedo «hofrat», s katero je župan v tistem pogovoru mimogrede imenoval svojega kravarja, je šla ta novica bliskoma nazaj in preden se je procesija vrnila zopet k cerkvi, so že vedeli vsi višji in nižji uradniki ter dobršen del njihovih žen, da je tisti tuji gospod «hofrat» (dvorni svetnik).

Da bi videli, kako se je znal Jure Furžel tudi nositi. Noben pravi dvorni svetnik ne bi znal nos bolj pokonci vihati in zaničljivo gledati, kakor je to znal Jure.

Po končanih cerkvenih obredih so odšli dostojanstveniki k lipi in se tam zopet razvrstili po činih v vroči želji, da jih predstavi gospod župan novodošlemu dvornemu svetniku. To željo so tudi izrazili pravkar došlemu županu.

«Prav rad ustrezem vaši želji, gospodje,» so dejali očka Trpotec in se obrnili k Juretu: «Dovolite, gospod dvorni svetnik, da si vzamem čast in vam predstavim tu navzoče gospode.»

Stopivši k prvemu uradniku, ki je bil nekak vodja ostalih, so priklonivši se, dejali: «Moj gospod dvorni svetnik Jure Furžel, tu pa gospod doktor Šteman...»

Juretu pa je bilo teh komedij že dovolj, zato je vzrotil: «Prmejš, očka Trpotec, ka ga pa špilate z mani? Jaz sem «hofrat» sam za vas, pa za nobenega druž'ga. Me znate rad imet' in me piš' te če č'te.»

Šel je Jure Furžel in pustil na cedilu gospoda župana.

Kdo naj opiše vihanje nosov in jezo užaljenih germanskih uradnikov! Pihaje od jeze je dejal omenjeni vodja uradnikov: «Gospod župan, na nedopusten in kazniv način ste si dovolili roboto šalo, za katero boste dajali odgovor pred sodiščem.»

«Pa kako to, gospod doktor? Kdo me je pa prosil, naj predstavim mojega «hofrata»? Mar sem vam ga jaz vsiljeval? Kar ste hoteli, to se je tudi zgodilo,» je odgovoril župan hudomušno.

«Bo pa vaš kravar dajal zadoščenje, ker se je žaljivo izrazil,» je nadaljeval doktor.

«Tudi tu ste v zmoti, gospodje. Furžel ni rekel, da ga dajte..., ampak, da ga lahko, če hočete. To vam je, po mojem mnenju, dal popolnoma na razpolago,» je odvrnil župan Trpotec.

Užaljeni gospodje so končno morali vzeti vso «potegavščino» s šaljive plati in se še danes spominjajo na «hofrata» Furžla, ki je zastopal v procesiji najvišji čin.

M. Silvester.

Bližina smrti

Ob Dnjestrju v Vzhodni Galiciji. Štejemo leto 1915., prvo leto svetovnega klanja. Sredi meseca maja v borni kmetski vasici. V tistem času je delil Dnjestr s svojim strmim rečnim obrežjem Ruse na levem bregu od Avstrijcev na desnem bregu.

Avstro-ogrsko vojska je brezuspešno skušala doseči prehod čez Dnjester. Rusi so storili vse, da bi namen preprečili. In se jim je to tudi večinoma posrečilo.

V že omenjenem krajevnem okolišju je imela takrat 15. pehotna divizija svojo bojno črto. Sestavni del tega operativnega zbora je bila po tedanjem bojnem redu poleg drugih havbična divizija, ki ji je pripadal pisec.

Ob vasici, katere ime sem že pozabil, smo imeli svoje položaje. Vas je štela 11 polpodrtih bajt z gospodarskimi poslopji. Tiha naselbina siromašnih, a morda srečnih in zadovoljnih malih kmetov, od katerih je zahtevala vojna težko žrtev: evakuirali so jih, ločili od ljubljene domačije, od domačega ognjišča, od Dnjestra, ki valovi koj tam za livadami in njivami, in so jih pognali v zaledje, da se jim reši vsaj golo življenje.

Levo od vasice, ne daleč stran, ima struga Dnjestra skoro pravokoten zavoj proti jugu, 5 do 6 km potem proti zapadu, nato morda za poldrugi kilometer zopet proti severu. Ta izpostavljeni jezik so Rusi prostovoljno izpraznili. Z izpraznitvijo pa so se okoristili Avstrijci, ki so kolikortoliko varni pred ruskim topniškim ognjem popravili tamošnji most. Posledice so Rusi kmalu občutili v močnejšem pritisku na njihovo fronto v tem kraju. Da oslabe ta pritisk in spravijo Avstrijce v zadrego, so pričeli Rusi z obstreljevanjem mostu. To obstreljevanje — iz daljave od 8 do 10 km — je bilo velezanimivo zaradi točnosti ciljanja. Dasi so Rusi res dobro merili, vendar mostu niso porušili.

* * *

22. junij 1915. Enajst dolgih let je šlo od takrat v večnost, toda spomin je svež, kakor da sem doživel nenavadne in morda neverjetno hitro se vrsteče kritične dogodke šele včeraj. Toda čujmo jih!

Deževni noči od 21. na 22. junija je sledil krasen solnčen dan. Do 9. ure dopoldne je bila tišina. Čuti ni bilo niti enega strela. Toda že je bilo vpostavljeno staro nesoglasje. Izmenjali so se strel iz pušk, njim so sledili topovi in stara pesem se je nadaljevala.

Rusi so vzeli ta dan prav posebno na riko omenjeni most. Vzdravljeni neprijetno iz svojega čuvstvenega razpoloženja, nejevoljni nase in na vse, sem dal osedlati svojega konja in jezdit proti obstreljevanemu mostu.

Na cilju sem stopil s konja, ki sem ga pustil, da se je pasel po volji. Da bi mi ušel, se nisem bal; vso nekdanjo iskrost in porednost so mu vzeli Karpati.

Sam sem šel dalje in se namestil kaka 2 km stran tik ob robu obrežja reke. Legel sem v malo globelj z razgledom na most. Pod mano 80 do 100 m globok, strm prepad v Dnjester, levo in desno močen grm.

Rusi so merili na most. Izstrelki so padali večinoma v vodo, eksplodirali in po eksplozijah se je pršila ogromna množina vode s pljuskom visoko v zrak ter v milijonih kapljic daleč naokoli. Detonacije skoro ni bilo čuti.

Ruski topničarji so streljali brezuspešno, a odnehali niso.

Končno krajši odmor. Most je oživel. Pešci, jezdec, vozovi — drvenje kakor na mravljišču. Ruski topniški opazovalec je to nedvomno opazil. Zaslišal sem izstrel, znan žvižg in koj nato eksplozijo nove granate. Na srečo zopet poleg mosta. Za hip in most se bo izpraznil. Sredi mosta sem videl poljsko kuhinjo s priprago dveh konj, 10 do 20 korakov zadaj nekaj mož in konja s kareto; morali so čez, ker nazaj ni bilo več mogoče. Nov strel! Srce mi je zatrepetalo. Oblak vode je zagrnil most. Ko sem se pomiril od napetosti, sem opazil, da je del stranic mosta izginil. Videl sem voznika s poljsko kuhinjo, kako zapušča most v divjem galopu. A kje je kareta s konjem, kje so spremljevalci? Ni jih več; čez most niso prišli; na njegovi sredi jih je srečala bleda žena — smrt in jih povabila s seboj v valove.

Dosti mi je bilo opazovanja. Hotel sem vroč, kaiti smrt je bila v bližini. Prav, da so

Rusi medtem prenehali z obstreljevanjem. Ko bi le še moj konj prestal rezgetati! Kaj mu je neki, sem pomislil za hip, ne da bi se dalje brugal zanj. Ležal sem nepremično, ničesar nisem hotel videti, ničesar slišati. Naenkrat sem zaslišal sumljiv šum izza moje glave. Nisem se zganil. Šum se je ponovil, končno sem se ozrl proti svoji volji; instinktivno sem slutil nevarnost. Kaj sem videl? Proti meni se je plazila ostudna kača; le kakih 40 do 50 cm je bila še oddaljena od moje glave. Kaj je bilo storiti v kočljivi situaciji? Pod menoj strm, smrtonosen prepad v Dnjestr, tik ob straneh močna grma, v edino možnem izhodu navzgor kača. Z bliskovito hitrostjo sem premislil vse, se pognal kvišku in se oprijel spotoma grma na desni. Vse je bilo izvršeno v trenutku; kači sem ušel za las. Ali je mene smrt mar zgrešila?

Poiskal sem konjička in se pognal proti vasici.

* * *

Istega dne po menaži sva s praporščakom P., Ljubljancem, ki je prišel komaj pred nekaj dnevi od nadomestnega kadra, ležala v senci košatega drevesa. P. in jaz sva edina Slovence pri diviziji. P. mi je pripovedoval novice iz domovine, slikal duševno potrtnost, ki je zavladovala med slovensko čutečimi rojaki spricho bratomornega klanja in spricho preganjanja, ki se je pričelo doma. Zagotavljal mi je, da hoče ostati popolnoma pasiven na fronti, previdno se je dotikal možnosti za prehod tja preko...

Kakih 20 korakov stran od naju v smeri proti položajem topov so se namestili štirje častniški slugi; tudi njim se je zahotelo sence toplega popoldneva. Zbijali so šale ter kadili oficirske cigare in cigarete.

Na obeh frontah je bila zopet tista čudna tišina, ki ni obetala ničesar dobrega. P. je skušal zadremati, enako jaz, a zaman.

Naenkrat odjek topovskega strela, sproženega nekje onstran Dnjestra. Zganila sva se sunkoma kakor elektrizirana. Podzvestno sva čutila, da je strel usmerjen približno proti nama. Ta čut je tako zanesljiv, a hkrati tako silen, da obvlada trenutno popolnoma človeški jaz.

Medtem je dospela granata na svoj namenjeni ali nenamenjeni cilj, v skupino slug, najinih sosedov. Čul sem oglušujoči pok, videl tovariša P., kako se je pokrival s plaščem čez glavo, videl plast zemlje, ki se je razkropila v zrak in naokoli sem do naju. In na licu mesta sem zazrl telo vojaka, ki je padal, pognan kvišku, ponovno na tla. Vse to je bil učinek trenutka; videl sem ga, občutil, a nisem ga zapopadel. Prehiter, prestrašen je bil ta učinek.

P. in jaz sva bila za trenotek na kraju nesreče. Nisva se bala morebitnih ponovnih strel, ker sva smatrala, da je prišel strel po naključju semkaj. V tem je prihitel na mesto tudi divizijski poveljnik, za njim zdravnik; tudi ona dva sta sprejela najino naziranje o naključju zadetka. Morda bolj radi tolažbe...

In na kraju nesreče? En mož mrtev, dva smrtnonevarno ranjena s polomljenimi udi, eden živ in zdrav. Poslednji jo je ubral, ko se je zavedel, da mu je življenje še pokorno, kar so ga noge nesle v stan svojega častnika. Mogoče se je bal, da smrt še ni odšla mimo.

* * *

Zvečer je bilo. Sprehajal sem se med vasico in položaji. Mrak je legal polagoma na zemljo. Obzorje proti zapadu medlo-rdeče. Žarki zahajajoče solnečne oble so dosegali le še krove poslopij in krone dreves. Češnje, sočne, so se lesketale v zadnjem svitu večernega solca in klicale: «Človek, pridi, ele smo!»

Vaščani so morali biti posebni ljubitelji češenj. Imeli so številne nasade. Pa ne samo ljubitelji, tudi dobri vzgojitelji so morali biti, kajti sama lepa drevesa so bila okoli njihovih hiš in po vrtovih.

Čeprav pa so bile češnje mikavne, so bile podnevi vendarle strogo prepovedan sad. Ne morda zato, ker so bila tuja lastnina. Prepoved je imela globlje vzroke. Krone dreves in sploh vsi višji objekti so bili v obzoru sovražnika in dva vojaka, ki sta tvegala za sladki sad življenje, sta ga res hudo plačala: eden z življenjem, drugi s težko rano. Nič čudnega: onstran Dnjestra smo imeli proti sebi baje Čerkeze, znane strelce.

Noč je legla na zemljo, tajinstvena noč fronte. Čuli so se strel iz infanterijskih pušk — iz strahu ali potrebe, kdo ve? Njihova številnost je padala in se zopet ojačevala, tu in tam se je oglasila strojna puška. Topovi so molčali.

Sedel sem in pozneje legel na trato. Jako truden sem bil, ali ni se mi še dalo v bližnji skedenj na nočišče. Zrl sem v nebo ter se čudil utripanju in utrinkom zvezd v vsemirju. Kaj pomenijo ti utripi?

Preko mene tja v nesigurnost so žvižgale puškine kroglice. Na drevesu prav blizu sem opazil senco. Bil je vojak na češnji. Tudi krone drugih dreves so oživele. Sedaj je bilo varno.

Bil sem na tem, da se podam končno v kraljestvo sanj. Potreben sem bil počitka bolj kot kedaj. Dogodki tega dne so bili za živce težka, prenaporna preizkušnja.

Hotel sem pravkar stopiti v svoj stan, ko sem začul bolesten vzklík, nato odjek nekega padca na zemljo. Slutil sem nesrečo in prav sem imel. Vojak, kojega senco sem uzel s trate v češnjevi kroni, je končal življenje. Telo je ležalo pred nami in žepi obleke so bili polni češenj. Sad, ki je ostal neužit... Vojaki so govorili še dolgo potem o utrinku zvezde, ki da se je videl tedaj, ko je padel smrtnoranjeni tovariš z drevesa.

To so bili dogodki usodnega dne. Doživel in, hvala Bogu, tudi preživel sem jih. Smrt je bila takrat v bližini, čutil sem njen ledeni dih, a bilo je tako sojeno, da sem ji ušel.

J. K.

Pobarvani petelin

(Resnična dogodbica.)

Kakor marsikje na deželi tako se tudi Žvirčani, tam nekje ob državni meji, niso mogli nikdar med seboj razumeti. S solzami v očeh so tožili stari ljudje, da sta se sloga in mir poslovila in zapustila prijazno vasico. Tam gori na hribu še danes zaznamujejo mesto, kjer sta se med potjo ustavila ter se ozrla nazaj na dolinico in klicala: «Z Bogom za vedno!»

Rana njune ločitve v Žvirčah še danes ni zaceljena. Najbolj boleča zeva med Gladežem in Povirkom. To sta sosedata, ki sta si največkrat v laseh. Zdaj se razvname zaradi kake poti ali meje, včasih nastane prepir zaradi živine, največkrat pa se skregajo zaradi kokoši. Gladeževi «jarčke» hodijo namreč že od nekdanj s petelinom na Povirkovo dvorišče. Povirkove pa vrhu tega razkopavajo Gladežev vrt in kradejo žito z njive ter izpod kozolca.

Zavoljo tega so Gladeževi zahtevali odškodnino — nekaj jajec za večje praznike, ki jih pa Povirk ni hotel dati. Niti tega ni dovolil, da bi sosedova Marta in Cilka raziskali njegovo gospodarsko poslopje. Trdili sta, da njune kokoši tamkaj nesejo jajca, ki jih pobere Povirkovka. Tako sumničenje je dalo povod za vsakdanji prepir, katerega so jezične Gladeževke lahko pričele vsako uro, bodisi podnevi ali ponoči.

Znosile pa se niso le nad sosedom, marveč tudi nad kokošmi. Povirkovka je našla večkrat svojo kuro privezano za plot in na nje nem vratu listič s šaljivo opazko.

Kokoš je žival, kateri ne izda ne lepa ne grda beseda. Komaj jo zapodiš, že ti pride nazaj brskati po prepovedanih krajih. Ako ji zagradiš, ti preskoči plot in uide pred nosom.

Tako je delal Povirkov petelin in zahajal na Gladežovo dvorišče. Cilka in Marta sta ga gledali kot belega ščurka, ugibajoč, kako bi maščevali njegovo drznost. Obe naenkrat sta se spomnili, da jima je od velike noči ostalo nekaj rdeče in modre barve za barvanje pisank in z njo sta sklenili namazati Povirkovega petelina. Sklep se jima je imenitno posrečil: ponosno se je dvignil pobarvani petelin čez plot na domačo ograjo ter se je pobahal z glasnim «kikiriki».

Povirk je takoj ugledal čudno spako v trobarvni obleki in slišal roganje Gladeževe Cilke in Marte, gledajočih izza plota.

«Ali vidiš?» se je smejala Marta ob svoji sestri. «Pri Povirku imajo pava!»

«Pa res,» se je Cilka nalašč čudila. «In najlepšega so izbrali.»

«Vam bom že pokazal,» se je Povirk oglašil na dvorišču.

«Ni treba, saj ga vidiva,» mu je Marta zasolila. «Gotovo ste ga kupili za pleme!»

«To je vajino delo. Zapomni si, da vaju bo še drago stalo to barvanje.»

«Kako pa! Le plačajte nama za olepšavo,» je zahtevala Cilka. «Zdaj imate vsaj nekaj lepega pri hiši...»

«Obdržita sami tako lepoto.» Povirk je šel z dvorišča, razžaljen zaradi petelina in njunih dolgih jezikov. Kolikokrat bi ju bil že rad zavezal, pa ni imel priložnosti, danes pa sta mu jo ponudili, da jo prime z obema rokama. Hitro se je preoblekel in odšel na sodišče.

Dekleti sta ga spremljali v duhu z živahnimi dovtipi in v najboljšem razpoloženju. Niti od daleč nista slutili, da sta izvršili kaznivo dejanje, zato sta se prestrašili, ko sta dobili od sodišča obvestilo, da sta obtoženi in povabljeni na zagovor.

Povirkovo prerokovanje se je izpolnilo. Cilka in Marta sta bili obsojeni na denarno kazen, ki je za dolgo časa pregnala njune muhe. Petelin pa je moral poginiti pod nožem svoje gospodinje in pogostiti svoje domače na binkošno nedeljo. Žvirčan.

Napad

(Šaljiva dogodbica.)

Na Selišču so bile razpisane občinske volitve. Tri stranke so nastopile ter si, pobijajoč druga drugo, napovedovale častno zmago. Na tihem se seveda niso preveč nadejale uspeha; najmanj se je veselil izida domači kaplan, strasten politik in neutrujen agitator.

Pozno nekega pomladnega večera se je vračal z agitacije. Ves dan si je izmišljeval razne reči, lagal in pretiraval; torej ni čudno, da se mu je na večer vzbudila slaba vest. Nedaleč od vasi, kjer je imel sestanek, je zapazil ob cesti temno senco in v svoji domišljiji je videl, da se maje in premika. V tej prikazni je zaslučil nasprotnika, ki čaka nanj in ga hoče napasti.

Današnji duhovniki nimajo več one nadnaravne moči, ki so jo imeli, kakor čujemo v pripovedkah, njihovi predniki nekdanj v starih časih. Tako je baje nekdanj seliškega župnika presenetil v gozdu napadalec ter mu zaklical: «Stoj!» Župnik pa mu je zapretil z besedami: «Zapovem ti, da se ne ganeš z mesta, dokler ti ne dovolim.» Potepuh je obstal kot štor ter se ni mogel premakniti. Ko je župnik prišel domov, je naročil hlapcu, naj gre v gozd in pozove človeka, stoječega ob poti, da sme oditi.

Naš duhovni agitator ni bil obdarjen s tolikim blagoslovom, zato je takoj ob pojavu prikazni mislil na umik. Domišljija mu je naslikala brezsrčnega zločinca s kolom v roki, ki ga preganja zaradi njegove vere in prepričanja. Na vsak način se mu mora umakniti in ker mu po cesti ne more uteči, je treba zaviti na stran. Z upanjem na rešitev je planil na obcestno njivo, ker se je izpodtaknil ob vrhici, ki mu jo je nedvomno nastavil napadalec. Obenem ga je udaril po glavi s preklo. Udarce je bil sicer lahek, a vendar se ga je grozovito prestrašil. Pobral se je in poskusil teči; kmalu se je zopet zapredel v zanjko, iz katere je komaj izvlekel nogo, nakar ga je ponovno oplazila preklja po levi rami.

Duhovnik je mislil kričati, a se je bal. Njegovih čevljev se je oprijemala mehka prst, postali so težki, da jih je komaj vlekel za seboj. Vrh tega se je še zamotaval v zanjke in lovil udarce, ne da bi mogel videti nasprotnika v nočni temi. K sreči je zmanjkalo njive; gospod se je oddahnil na travniku, kamor mu preganjalec najbrž ni maral slediti, vedoč, da bo žrtev podvojila korake.

Drugo jutro se je raznesla vest o zavrtnem napadu na kaplana, idočega od večernega sestanka. Nekateri so vest sprejeli s sočutjem, drugi pa so hladno zmigovali z rameni. Obširno so o napadu poročale »Večerne Novice«, kamor je kaplan pošiljal svoje dopise.

Zadeva je bila v časopisu naslikana v tako krčevitih barvah, da je pričela zanimati varnostne organe. Orožniki so pozvali kaplana, naj jim pokaže kraj napada. Podali so se na lice mesta, kjer se je baje pojavila premikajoča se senca. Pa glej, prav tukaj je stal ob cesti grm človeške velikosti, ki se je premikal v kaplanovi domišljiji. Na njivi, obsejani s koruzo, so našli kaplanove stopinje. Zašel je ponoči med prejo, navito po prekljah za strašilo vranam, ovijala se je nog in tako je podiral preklje, ki so padale nanj. Drugih stopinj pa na njivi ni bilo opaziti.

Ugotovitev zmotnega napada je vaščane pomirila, vseh ni bila seveda kaplanu in njegovim privrženecem, ki so krivdo že naprtli nasprotnikom, a so jim jo morali odvzeti ter jo vtakniti v žep med splošnim posmehovanjem.

S.

Zaznamovani zvonik

(Šaljiva dogodbica.)

Pred cerkvijo v Vejevju se je vršilo slovesno zborovanje. Šlo je za preureditev farne cerkve in zborovalci se niso mogli zediniti, koliko zvonikov naj ima nova zgradba. Moški so soglašali v tem, da zahtostuje en zvonik, toda ženska večina je zahtevala dva zvonika. Celo sivolasi župnik se je upiral zadnjemu predlogu, rekoč, da imajo farani že itak dovolj izdatkov — tedaj pa so zagnale ženske glasen vik in krik.

«Cerkev mora imeti dva zvonika!» so kričale ženske. «O stroških ne govorimo, kadar gre za lepoto.»

«Mi ne damo ničesar več!» so ugovarjali moške.

Rečeno, storjeno. Pričele so nabirati darove, ki so kmalu narasli v vsoto, dovolj veliko za zgradbo novega zvonika. Zdaj tudi župnik ni smel ugovarjati; najel je zidarje in ljudstvo jim je pomagalo pri zidanju. Še tisto leto je bila cerkev predelana in postavljena nova zvonika.

Tedaj pa so hotele ženske vedeti, kateri zvonik je zidan z njihovim denarjem, zakaj sklenile so z njim tudi svojevoljno razpolagati. Tega pa jim župnik iz neznanega vzroka ni hotel razodeti.

Nekoč se jih je zbrala številna množica, ki je drla razkačena pred župnika z zahtevo, župnik

«Počakajte, saj se ne mudi!» se je branil naj jim pokaže lastnino.

«Kar povejte, prej se ne damo odgnati,» so zahtevale trdovratno.

Župnik je molčal in premišljeval. Ženske so ga obkolile ter so z jeziki in rokami silile vanj.

«No, kateri zvonik je naš?»

«Tisti, v katerega bom na veliki petek obesil ragljo,» jim je povedal ter se je hitro odstranil.

Svojo obljubo je župnik tudi izpolnil. V en zvonik je dal obesiti štiri zvonove, v drugega pa postaviti ragljo.

Soteščan.

ZANIMIVOSTI

Južne lepotic

«Najlepše ženske se nahajajo v Aziji,» piše neki potnik, ki je prepotoval vseh pet delov sveta. «Že na potu tjakaj ob Volgi in v Kavkazu sem naletel na lepe ženske. Pri pogledu na tatarske ženske v Kazanu ali Samari se upravičeno pritožuješ, zakaj skrivajo svoje obraze pod pajčolanom. Kavkaška dekleta so srednjevelika, imajo vitke postave in so ravna kakor sveča.

Zlasti so me očarale ženske, ki imajo v žilah kozaško in turško kri. To mešano pleme daje izredne lepotic, mogoče najlepše na svetu. Tudi moški tega plemena so čedni. Te ženske prekašajo po lepoti vse, ki sem jih do sedaj videl na svojih potovanjih.

Tudi lepota libanonskih žensk je slavna. Videl sem deklico v dolgem rumenem oblačilu z rjavimi lasmi in plavimi očmi. Nesla je vrč na izredno lepi glavi. Lepotic se dobe med ženskami iz pokrajine Tigrisa, ki jih prav nič ne pačijo uhanj, katere nosijo v nosovih.»

Izredne lepotic se dobe nadalje med Arabci. Prava sreča je, da dalje proti vzhodu ne pokrivajo pajčolani glav, kajti te ženske so nesluteno divne postave s temnimi ognjevitimi očmi in dolgimi valovitimi lasmi. Znane po svoji lepoti, čeprav pušijo debele cigare, so ženske v Birni. Te se smatrajo za najlepše zastopnice mongolskega plemena in se znajo posebno okusno oblačiti.

Zamorke v Afriki pa ne ustrezajo našemu okusu. Hotentotke in Bušmanke se nikakor ne morejo imenovati lepe. Med Indijankami v Ameriki pa se često dobe izredne lepotic, dočim so ženske avstralskega zamorskega plemena po splošnem mišljenju naravnost ostudno grde. Toda na Novi Zelandiji ima pleme Maori prav čedne tipe, ki bi mogli konkurirati celo z belimi ženskami, čeprav se tetovirajo. V Polineziji enako naletiš na lepotic, predvsem na otoku Tahiti.

Lepota južnega ženstva pa ima to napako, da navadno ne traja dolgo. Južne ženske hitro ostarijo in izgube vsak čar.

Ptice znajo šteti

Ali opazi ptica spremembo, če ji vzameš iz gnezda eno jajce ali pa eno dodaš? Ali ve koliko, koliko imaš piščet, in ali pozna vsa svoja piščeta ter jih ne zamenja z mladiči drugih kokelj? O tem se je razpisal v nekem znanstvenem listu učenjak, ki pravi:

«Imel sem dve italijanski kokoši, ki sta v enakem času zvalili svoje mladiče. Ena jih je imela štiri, druga pa sedem. Ko so piščeta že tekala okrog, se je ena kokelj nenadoma začela braniti, da bi še nadalje vodila svoj zarod. Začela je piščeta kljuvati, ni jih ponoči več hotela vzeti pod sebe in sploh ni pokazovala več materinske ljubezni do svojega rodu. Piščeta, ki so na tak način prišla ob svojo mater, so se pridružila drugi koklji, ki podnevi sploh ni delala razlike med svojimi lastnimi otroci in

posinovljenci. Ko so pa zvečer piščeta drugo za drugim iskala zavetja pod perotmi koklje, je ta vzela samo štiri mladiče pod sebe ne gleda na to, ali so bili njeni lastni ali tuji. Vsa naslednja piščeta je brezobzirno pognala proč.

Koklja torej ni poznala svojih mladičev in se je zanesla na to, da bodo njeni štirje mladiči, ki so seveda poznali svojo mater, kakor je to pri vseh živalih običajno, že pritekli sami za njo. Vedela je torej natančno, da ima štiri piščeta. Čim je torej imela štiri pod sabo, je smatrala vse druge za vsiljive tujce in je temu primerno ravnala z njimi.

Imenitno število 3

Baš je bila ura v bližnjem zvoniku 3, ko sem se zbudil ponoči. Začel sem razmišljati in ugotovil, da je 3 imenitno število. Že, če hočemo pisati, potrebujemo tri reči: pero, papir, črnilo.

Ko je Bog ustvaril svet, je rekel najprej tri besede: «Naj bo luč.» In koj so se prikazala na nebu trojna telesa: solnce, mesec in zvezde. Ko je vesoljni potop pokončal vse ljudi, je bil rešen le Noe, ki je imel tri žene in je bil oče treh sinov. On pa je iztesal tudi ladjo, ki je bila dolga tristo in visoka trideset komolcev. Ko se je ob vesoljnem potopu nebo zjasnilo, je poslal trikrat goloba iz ladje.

Tri trte v sanjah so podarile Faraonovemu točaku življenje, tri trupla pa peku vsilice. Možes je naredil tri čudeže. Mesto Ninive je merilo tri dni hoda naokrog. Judje so morali skrinje zaveze trikrat nesti okoli mesta Jerihe, preden so se podrli zidovi. Novorojeno Dete so prišli molit trije kralji.

Ko je Judež Iškarijot izdal Kristusa, je dobil zato trideset srebrnikov. Na Oljski gori je prišel Jezus trikrat buditi tri svoje apostole. In Peter ga je trikrat zatajil, preden je petelin dvakrat zapel. Preden je Gospod začel učiti, ga je hudič izkušal trikrat. Tretji dan je vstal Odrešenik iz lastne moči od mrtvih.

Tri so reči, ki nas vse bodrijo: vera, upanje, ljubezen. Tudi pregovor pravi: «Vseh dobrih reči so tri.» Prerok Jona je bil tri dni v ribjem trebuhu. Končno pa imamo tudi troedinega Boga — sv. Trojico.

Stari Grki so poznali tri sinove boga Urana in tri sodnike, ki so sodili duše na drugem svetu, ki ga je čuval pes s tremi glavami.

Mi Slovenci pa poznamo tri rojenice, starega boga Triglava in goro enakega imena. Pri starih Grkih je bil stol s tremi nogami in še dandanes ima vsak čevljar trinogato stolico. Kolikokrat zdihuje in obžaluje mož, da je izrekel pred oltarjem «da», ker si je poleg treh križev, ki jih je napravil na čelo, usta in prsi, naložil še četrtega. Tako bi se dalo še marsikaj najti, toda končam razpravo, ker se bojim, da bi mi kdo rekel tri besede: «Nehaj — vendar — enkrat!» — L. K.

× Število las na glavi. Neki angleški zdravnik je menda iz samega dolgočasa začel šteti lase na človeških glavah in je ugotovil, da ima rdečoplava glava povprečno 90.000, črnolasa 103.000 in pšenično-plava 140.000 las. Isti zdravnik je dočel tudi, da je najtanjši človeški las približno osemkrat debelejši od sviloprejkine niti in 60krat debelejši od pajčevine.

× Potujoča gora. V bližini Belinzona opazujejo že dalje časa čuden pojav. Vrhunec Monte Arbina se je namreč premaknil v severnovzhodni smeri za 172 metra ter se je istočasno pognal za 235 metra. To premikanje se nadaljuje in je povzročilo v zemlji velike razpoke. Učenjaki si niso na jasnem, kaj je vzrok temu nenavadnemu pojavu.

× Skoro celo mesto zgorelo. V mestu Mikulovem na Moravskem je nastal nedavno požar v stanovanju neke stare žene, ki je cvrla slanino. Ker je pihal močan veter, se je požar hitro razširil po vsem mestu. V Mikulovu so hiše večinoma lesene in nizke. Prvi dan nihče ni vedel koliko hiš gori. Šele naslednjega dne, ko so ga

silci požar omejili in rešili glavna poslopja, se je izkazalo, da je pogorelo 85 hiš. Prizadeti so večinoma siromašni trgovci, delavci, sluge, kočijaži in drugi nižji sloji. Brez strehe je ostalo 184 rodbin.

× **Svojo nogo hoče pojesti.** V Belgijskem Kongu se je vršila pred sodiščem zanimiva razprava. Neki zamorski kralj se je ponesrečil in je bil prenešen v bolnico, kjer so mu morali odrezati eno nogo. Po operaciji je zahteval kralj od zdravnika, da mu nogo izroči, ker jo namerava pojesti. Uprava bolnice se je branila izpolniti kraljevo željo, češ, da je ljudožrstvo zakonsko zabranjeno. Kralj pa je tožil bolnico in sodišče je ustreglo kralju ter obsodilo bolniško upravo na izročitev noge.

× **Od mrtvih vstala.** V Amstättenu na Nižjem Avstrijskem je nedavno umrla soproga nekega trgovca. Ponoči, ko je pokojnica ležala na mrtvaškem odru, se je priplazil k njej neki tat in skušal vzeti z njenega prsta dragocen prstan. Ker se mu to ni takoj posrečilo, je tat vzel nož in hotel prst odrezati. Komaj pa je noževa klina zarežala nekoliko milimetrov v meso, je doždevno umrla ženska zakričala in se dvignila. Tat je od strahu obstal; šele po nekaj hipih je prišel k sebi ter urno zbežal. Zaradi nenadne bolečine so se udje žene osvobodili krča, ki je povzročil ženino nezavest, podobno smrti. Mož od veselja, da mu je žena zdrava, baje tatu ni niti zasledoval.

× **Okameneli možgani.** V Koncovu pri Moskvi so našli zobovje predpotopne živali mamuta i dve okamenini neobičajne oblike. Proučevanje teh okamenin po profesorju Pavlovu je pokazalo, da gre za okamenele človeške možgane, ki so tako dobro ohranjeni, da se ne vidijo samo gube velikih, temveč tudi malih možgan. Ker so te okamenele možgane našli poleg mamutovega zobovja, se smatra, da izvirajo ti možgani od človeka iz zelo davnih časov.

× **Nadstoletni starec se je ločil od svoje žene.** Potomci 143letnega izdelovalca košar Nikolaja Čankovskega iz vasi Lata na Kavkazu skušajo zopet spraviti njega z njegovo 82letno ženo Marijo. Pri vaškem sovjetu je Nikolaj dosegel ločitev zakona, toda žena noče zapustiti hiše. Številni potomci pa še vedno upajo, da se jim bo posrečilo par zopet združiti s tem, da ga bodo spomnili na 61letno srečno skupno zakonsko življenje. Nikolaj ni navadel nikakega vzroka za ločitev, ker ga sovjetska postava tudi ne zahteva, toda v privatnem pogovoru je povedal, da ga Marija zadnje čase muči s svojo ljubosumnostjo. Marija je tretja Nikolajeva žena. Prva žena mu je umrla leta 1812. v zimi, ko je Napoleon vpadel v Rusijo. Druga mu je umrla leta 1850. Nikolaj je potem živel kot samec do leta 1864., ko se je poročil s svojo tretjo in zadnjo ženo.

IZ POPOTNIKOVE TORBE

PESNIŠKA DOLINA.

Šmarjeta, sredi maja.

Gospod urednik, to je vžgalo, kar ste prinesli zadnjič. Samo škoda je, da niste objavili vsega, kar smo mi »zgruntali«. Nekoga je zelo prišlo in zdaj pravijo, da sumi junak našega vrliga nadučitelja, ki ga vsi spoštujemo. Obljubil je, da ga bo raztrgal v »Kmetiskem listu«, ki ga pri nas skoro nihče ne bere. Zdaj je jezen, ker so naši listi pravilno pisali, da ni predsednik, a on se še vedno ima za predsednika, čeprav ne ve, čegav predsednik je. Seveda se mu vsa dolina smeji, posebno pa Grušovčani. Celo šentpetrski g. župnik, ko je čul, kako ta »predsednik« hvali klerikalce, se zahvaljuje za brezplačno reklamo in ga smatra za osebo, ki se da »fopati«.

Mi imamo radi »Domovino«, ker piše iz naših krajev in o naših razmerah. Naša stvar dobro stoji in dobivamo povsod prijateljev. To je predvsem zasluga gg. Robnika, Blažiča, Vande in naših pametnih kmetov, ki ljubijo svoje učitelje in ne nasedajo »pirožlekom«.

Zdaj pa bomo malo počakali, kaj bo pisal »Kmetiski list«, ker imamo pripravljenih lepih stvari za posebno razstavo, kateri bo predsedoval v resnici tisti grušovski »pirožlek«, ki naj ne hodi več med nas, če noče kaj posebnega zvedeti na svoji koži! — Grušovski čuk.

PO LOŽKI DOLINI.

Sredi maja.

Po dolgem času sem zopet posetil Ložko dolino in ondotne bližnje kraje tja do hrvatske meje in še nekoliko čez. Spotoma sem pobral nekaj novic, seveda ne mnogo, ker se je v tem času izvršilo le malo izprememb.

Stari trg polagoma napreduje; v zadnjem času so dobili telefonsko zvezo z Rakekom, kar je glede na razvijajočo se lesno industrijo zelo potrebno. Omembe vredno je tudi novo poslopje v sredini vasi, namreč Narodni dom, delo poštovnih in ložanskih. Pri tem gre gg. Kovaču in Benčinu še posebno priznanje, ker sta v veliki meri pripomogla k temu, da se je zidanje Narodnega doma pospešilo. Upajmo, da bo Narodni dom ustrezal svojemu namenu ter da bo čvrsta napredna trdnjava. Iz Starega trga vozi sedaj dnevno pošta v Prezid; s tem smo dobili tudi na tej strani direktno zvezo med Hrvaško in Slovenijo.

V Babnem polju, zadnji vasi Slovenije, so pod vodstvom šolskega upravitelja g. Groma osnovali prostovoljno gasilno društvo, ki se zaradi izborne discipline zelo lepo razvija. Za Binkošti bodo priredili veliko vrtno veselico.

Državna cesta med Babnim poljem in Prezidom, prvi hrvatski postojanki, je v zelo slabem stanju. Vidi se takoj, da smo v obljubljeni Radičevi republiki. So tudi pri cestah slabe, a v primeri s hrvatskimi so še obudovanja vredne.

V Prezidu so menda razpustili Radičevo organizacijo. G. Radič jim obljubljenih zlatih gradov ni sezidal, zato so se na njega ujezili. Škoda, da so svoječasno g. Hercegu tako napivali. Pristopiti pa nameravajo k Zajednici, kjer bodo zopet cincali in čakali milostnih drobtin. Ljubljanska tvrdka Vok je priredila tu desetdnevni tečaj za strojno vezanje. Udeležba je bila dovoljna. Pravili so mi dalje, da se tudi po Hrvatskem širi »kranjska« moda, to se pravi: g. župnik je prepovedal dekletom posecati cerkev brez pokrivala.

Iz Prezida sem jo mahnil po bližnjici v Čabar, in to skozi Novi kot, kamor me je privedla zelo slaba gorska pot. Slučaj je nanese, da sem se ustavil v ondotni gostilni baš v času, ko je bila tam komisija kot zaključek več časa trajajoče pravde med gostilničarko in sreskim odborom. Soseskin odbor se je po dolgotrajnem

prigovarjanju g. komisarja vendarle usmilil tožene stranke ter se je na splošno veselje poravnal.

V Novem kotu so ustanovili nedavno naši napredni fantje pod vodstvom znanega organizatorja g. Komela tamburaško društvo, ki zelo lepo prospeva.

Stari kot je oddaljen od prejšnje vasi dobre pol ure, a kaže znake popolne zapuščenosti. Je tudi v političnem oziru še vedno konservativen, bolje rečeno nazadnjaški. To ti je prav klerikalen raj. Slišal sem, da jim bo gradil gosp. Škulj cesto o svetem Nikoli.

Odtod sem krenil po romantični stezi mimo izvirka »kranjske« Čabranke v Čabar, ki je zopet na hrvatski strani. No, Čabar izgleda že bolj po gradjansko, saj ima tudi meščansko šolo. Kraj je v splošnem zelo prijazen, tudi govorica je prijetnejša kakor v Prezidu.

Ker bi iz te kotline težko dospelo obširnejše pismo do Vas, g. urednik, zato končam ter bom nadaljeval ob priliki.

PISMO IZ ROGAŠKE SLATINE.

Rogaška Slatina, 18. maja.

Precej časa je preteklo, odkar je imela »Domovina« zadnji dopis iz Rogoške Slatine. Njen »prijatelj« in dopisnik, zdraviliški uradnik g. Novak, namreč sedaj ni mogel pisati, ker ima mnogo dela zaradi sezone. Pa tudi neprijetnosti ima na vratu, ker ga naš podžupan g. Vidgaj toži. Pa še eno smolo je imel g. Novak. Ko se je nedavno z avtomobilom vozil z g. Bratušem v Ljubljano, se jima je v družbi g. M. polomil zdraviliški avto in morali so jo peš krenti čez Trojane.

Politika se je začela pri nas zopet gibati. Zadnjič smo imeli v Slatini političen dogodek še v zimi z znano nemškutarsko-radikalno veselico, sedaj pa so nastopili radičevci. V nedeljo so nam namreč javili lepaki, da bomo imeli v Tržišču pri Slatini shod radičevcev, na katerem bo nastopil poleg g. Prepeluha tudi zdravnik g. dr. Gross iz Karlovca, ki je židovskega pokolenja.

Tudi naš ravnatelj g. dr. Šter je prišel v oster spor s tovarnarjem g. Bizjakom, prvim slovenskim županom v Slatini, ki je vložil pri oblastvu pritožbo radi lepakov, katere je izdal nedavno ravnatelj g. dr. Šter, in pozival Slatinčane, tudi najemnike, ki so odvisne od zdravilišča, da izrečejo ravnateljstvu zaupnico. Tisti lepak s priloženimi listki za podpis je vzbudil obče začudenje in nevoljo, ker po našem mnenju ne gre, da bi vodje državnih uradov z okrožnicami iskali zaupnice med občinstvom. Okrožnice so raznašali tvari dr. Grossa g. Španiček in še dva druga. Nekateri, tudi uradniki, so dobili te lepake z lastnoročnim podpisom vodje urada dr. Štera kar po pošti. V Slatini torej vedno kaj posebnega skuhamo. Kakšen konec bodo imele te homatije, bomo še pisali.

KAKO RADIČEVCI SAMI SEBE VARAJO.

Račje pri Framu, sredi maja.

Predzadnjo nedeljo so imeli pri nas radičevci shod v gostilni »Pri Jugoslovanu«. Največje prizadevanje na shodu je kazal g. Lipovšek iz Maribora. Mi Račani, ki vsako šalo razumemo, pa smo mu dali vetra, ko je začel peti nekaj o korupciji. Mož, ki je bil videti pogumen, je kljub svoji gostobesednosti umolknil pod silo naših dokazov o radičevski korupciji. Zborovalci, večinoma demokrati ter nekaj klerikalcev, so našim dokazom burno pritrdjevali. Eden radičevskih »govornikov« je izginil iz dvorane, a prestrašeni g. Lipovšek za njim.

Ta nastop agitatorjev bivše SKS, ki se je podala Radiču, je rodil pri nas trojni sad: 1.) Omenjeni g. Lipovšek ne bo nikdar več prišel v naše Rače iskat politično srečo. 2.) »Domovina« je pridobila na prijateljih in naročnikih. 3.) Radičevcem je pri nas za vedno odklenkalo.

Mislili smo, da so ti ljudje pametni in politično izšolani, zdaj pa vemo, da jih vsak mežnar dene v koš in vsaka perica spravi v zadrego. No, Radič je lahko ponosen na svoje agitatorje.

Oglasite se gotovo „PRI JERICI“!

Staroznan senčnat vrt z verando in renovirano keglisce v gostilni

pri Perlesu, Prešernova ulica 9

je zopet otvorjeno

Vsi prostori so prenovljeni; točijo se pristna štajerska in dolenska vina, prvovrstno pivo, vsak čas sveže nastavljeno. Priznana dobra kuhinja z gorkimi in mralimi jedili. Sprejemajo se tudi abonenti

Torej ne pozabite se oglasiti v gostilni

„PRI JERICI“

na dvorišču zraven glavne pošte, Prešernova ul. 9.

ki ga vlečejo, kakor dokazuje poročilo v zadnjem «Kmetiskem listu». Mi smo nalašč počakali na poročilo, da bralec «Domovine» povemo resnico. «Kmetiski list» piše o tem shodu v Račjah naslednje:

Pri nas se je vršil v nedeljo popoldne shod Slovenske kmetijske stranke, katerega sta se udeležila tudi tov. Lipovšek in Škrabar. Zborovanje je vodil tov. Kmetič, ki je v redu vodil zborovanje kljub temu, da je prišlo par liberalnih in klerikalnih zapeljancev, ki so skušali deloma z medklici deloma z vprašanji, katera so prinesli s seboj napisana na listkih, motiti zborovanje. Dobili so takšne odgovore, da so postali s svojimi medklici in vprašanji predmet smeha in zabave. Končna sodba zborovalcev je bila, da je potrebno, da se vse slovensko ljudstvo strne v trdno organizacijo in z ramo ob rami s HSS nastopi za pravice, ki nam gredo kot ljudem in državljanom. — To so štirje celi stavki, a vsebujejo osem laži. Poslušajte: 1.) Stavek, da sta se shoda udeležila tudi tov. Lipovšek in Škrabar, je netočen, ker sta v resnici baš onadva sklicala shod. 2.) G. Kmetič pride kot predsednik na shod kakor Poncij Pilat v vero; on je mirna duša, ki nikomur nič hudega ne stori. 3.) Beseდიenje o «par liberalnih in klerikalnih zapeljancih» je nezmislno, ker je 36 radičevcem nasprotujočih oseb več kakor kakšnih 5 radičevcev; mi nismo zapeljanci, ampak dopisnik je zapeljavec, katerega pamet je obdana s kitajskim zidom. 4.) Četrta laž je, da smo prinesli napisane medklice; res je le, da smo si sproti zabeležili govor, če se tisto besedičenje sme tako imenovati, in skupaj zahtevali pojasnila. 5.) Vi ste dobili takšne odgovore, da ste utihnili Vi, ne mi. 6.) Vi ste postali predmet smeha in zabave za ves mesec, ne samo za čas shoda. 7.) Končna sodba nas vseh je bila, da se strnemo enotno v SDS, ki je edina zaščitnica delovnega ljudstva. 8.) Vsi «zapeljanci» smo obsodili radičevsko vsiljivost; sedaj po tem poročilu pa tudi njihovo lažnivost. V. St.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Spomeniki, pendrek in podobno

(Sanje rodoljuba.)

Letošnje leto je izredno bogato na jubilejih, spominskih slavnostih in vzdavanjih spominskih plošč zaslužnim pokojnikom. Zato ni majhna zasluga sočelovati pri odboru za postavitve spomenika temu ali onemu ali z uspehom sodelovati pri nabiranih akcijah. Za malega uradnika je še celo pripravno in dostojno v teh dragih časih sedeti pri običajnih tedenskih sejah, ki so zelo po ceni, a se zaključujejo v najlepšem razpoloženju v eni izmed mnogih ljubljanskih restavracijskih kleti na račun bogatejših sejalcev.

Zadnjič smo zopet sejali. Naš odbor, ki obstoja že dobra štiri leta in ima ves ta čas namen, postaviti ogromen spomenik nekemu zaslužnemu pokojniku, katerega imena niti ne vem. No, če nabiralna akcija res tako slabo uspeva, kot nam dokazuje blagajnik, bomo postavili spomenik malo manjši, kakor smo ga sprva nameravali, ali pa samo vzdali spominsko ploščo v rojstno hišo pokojnikovo. Sklenili smo, da naprosimo za izvršitev osnutkov znanega umetnika, delo samo pa bo izvršil kamnosek Kremen v Blatni vasi, znan kot soliden obrtnik, ki je postavil že več nagrobnikov na pokopališču domače fars.

Za konec smo sklenili, da vse te sklepe potrdimo v prvi bližnji kleti. Seveda smo sklep izvršili takoj. Urice so minevale, kot bi s prstom premikal kazalce. Pa je prišla policijska ura in v najlepšem razpoloženju s protestom proti prezgodnji policijski uri ter s praznim žepom sem prikolovratil domov.

Doma sem sedel na zofo in začel odlagati posamezne dele obleke... Pa kaj za vraga! Kdo bi šel že s kurami spat. Saj imam kolo. Kar tja v Tivoli! Kako so bile gladke in ravne ceste, da je šlo kar samo navzdol. Drevje ob strani se je širilo in zopet druževalo za menoj. Kmalu bom na ovinku. sem

pomislil. Kako je nerodno, ko baš sedajle zavora ne deluje.

Z vso naglico sem drvel proti drevesu. Že je bila nesreča blizu, ko mi je naenkrat zastavil pot stražnik s pendrekom. Nepremično je stal. Eno roko je držal v zrak, v drugi je pa tiščal debel črn drog, ki se mi je v tem hipu zazdel velik kot brzjavni drog in strašen kot nikoli. Pred tem groznim stvarom so mi odpovedale roke in noge. «V imenu zakona», je zagrmelo pred menoj, da sem strepetal in mi je pot stopil na čelo. Ko je tretjič žalostno jeknilo od Rožnika: «V imenu...», mi je mahoma postal jasen ves tragičen položaj. Reven in trepetajoč se opogumim in zajecijam: «Jaz sem uradnik kakor vi, usmiljenje!»

Nenadoma sem se znašel na policiji. Zaslišali so me v sobi, kjer je bilo v stene zabiti polno žeblov in na vsakem žeblu je visel po en pendrek. Konec zasliševanja je bil, da so me nagradili s 24urnim zaporom, ki sem ga moral takoj nastopiti.

Ni bila baš najlepša soba in družba v policijskem «hotelu». Lokal je imel samo eno malo zamreženo okno in težko se je med železjem prerivala svetloba v sobo, da je osvetlila stene, ki so vse bile popisane in porisane s protesti. Na lesenem ležišču se je valjal znan ljubljanski pohajčar in stokajoč hladil žgoče spomine pendreka na hrbtu in niže. Na mizi je stal velik lončen vrč, poln vode. V kotu pri vratih je ždel cigan in v jeziku svojega zlahtnega rodu preklinjal usodo.

Med pogovorom s postopačem je skočil k meni cigan in zahteval cigareto. Dokazoval sem mu, da sem nekadilec in nimam cigaret, vendar ga nisem mogel ugnati. Nadlegoval me je tako dolgo, da sem

ga začel s silo odpravljati. Ta pa je pograbil vrč in me tako silno udaril s njim po glavi, da ga je razbil in mrzel curek vode se je razlil po mojem hrbtu. Grozno sem zakričal in se — zbudil. Noge sem imel na zofi, glavo pa na tleh. Ko sem se prijel zanjo, sem začutil na čelu debelo pekočo bulo. Zraven mene je stala dekla, ki je prestrašena opazovala moje početje.

Bil sem vesel, da so bile to samo sanje. Uvidel sem, da to večno zaslužno sejanje za zaslužne pokojnike do sedaj še ni imelo drugega uspeha — vsaj zame ne — kakor nebroj «mačkov» in pa današnji izdatni spomenik, obstoječ v buli na moji glavi.

Sejalec.

Skrivnostno število 3852

To-le je pa nekaj takega, nad čimer si bodo naši vrli čitatelji in čitateljice «Domovine» belili glave. Torej čujmo!

Pravijo, da je v umobolnici na Studencu pri Ljubljani zdaj na vrsti številka 3852. To se pravi, da tisti, ki ga na novo privedejo tjakaj, dobi to številko. In zdaj pomislite, potem številke 3852 lahko prav vsakomur dokažete, da je na vrsti za Studenec.

Vzemim, da si ti, Janez, rojen leta 1890.; torej si danes star 36 let. Kdaj si šel k vojakom? Menda kar leta 1914. Torej je od te dobe do danes poteklo že 12 let. Ako zdaj sešteješ te številke, je čisto gotovo, da dobiš vsoto 3852 in si torej zrel za Studenec...

Ali pa, da še točneje to dokažemo z drugim primerom. Vzemimo:

Ti, Micika, si rojena leta . . .	1898
torej šteješ danes . . .	28 let
poročila si se leta . . .	1922
torej si poročena . . .	4 leta

Seštej in dobiš . . . 3852

Ta dokaz, da je kdo zrel za umobolnico, se obnese pri vsakem. Treba je vzeti najprej rojstno leto, nato starost, nato letnico kakega pomembnejšega dogodka iz njegovega življenja in končno, kolikor je o t onega znamenitega dogodka do danes poteklo let. Seštevajte in je čisto gotovo, da boste vselej dobili skrivnostno vsoto 3852.

Hudobnost.

Urška: «Veš, včeraj je vprašal Evzebij, ali bi hotela postati njegova. Ker pa je bil pijan, sem mu rekla, naj ponovi to vprašanje, ko bo trezen.»

Evalija: «Ti si bila zelo neprevidna. Ko se bo streznil, te najbrže ne bo več vprašal.»

Sv. Vida ples.

V družbi so se pogovarjali o boleznih in prišli tudi na sv. Vida ples. Nekdo od družbe še o tej bolezni ni nikdar ničesar čul, pa je bil radeveden, zakaj ima bolezen tako čudno označbo in v čem prav za prav obstoja.

Pa ga je poučil znanec o bolezni tako-le: «Sv. Vida ples — sv. Vida ples je v navadnem življenju isto, kakor je v politiki početje Radića in Pučija.»

Oddolžitev.

Hlačoper: «Tebi v čast sem dal svojemu konju tvoje ime.»

Hlačnik: «Zelo si ljubezniv. Ko bo naša krava povrgla, hočem teletu dati tvoje ime...»

Na klerikalnem shodu.

Govornik: «Nesramnosti! Čim odprem usta, začne bedak govoriti...»

Angel.

Evzebij: «Moja žena je angel.»

Onufrij: «Moja žena pa še živi.»

Slabe manire.

Romarica: «Ali so oni tukajšnji župnik?»

Župnik: «Ne! Če pa iščete gospoda župnika, tedaj lahko govorite — z menoj.»

Dihur in Italijan.

Rumun, Italijan in Grk so stavili, kdo bo najdalje strpel v mali sobi zaprt z dihurjem. Prvi je šel Rumun v sobo; ko je poteklo pet minut, je bil že zunaj. Drugi je bil na vrsti Grk, ki je delal družbo dihurju deset minut. Ko je prišla vrsta na Italijana, se je ta najedel česna, preden je šel k dihurju. Po preteku dveh minut pa je že skočil dihur skozi okno in jo pobral na varno.

Pri izpitu.

Profesor: «Povejte mi, kaj je mednarodnost?»

Pravnik: «Mednarodnost je, če turška godba boljševiske garde zaigra na japonskem poslaništvu v Londonu slovenske Mlade vojake.»

Skopost.

Najbolj skop človek na svetu je oni, ki na «i» zato ne napravi pike, da varčuje s črnilom.

Njena roka.

Evzebij: «Zakaj nisi poprosil Evlalije za nje-roko?»

Gervazij: «Saj sem jo.»

Evzebij: «Kaj, ti jo je odklonila?»

Gervazij: «Kaj še, dala mi jo je, da še sedaj čutim bolečine na licu...»

Iz šolske naloge.

«... V vaškem ribniku sem videl lep odsev. Na obrežju je sedela dekla in molzla kravo, toda v vodi se je videlo to narobe.»

Kazen.

Gašper: «Včeraj sem moral plačati 500 dinarjev.»

Miha: «Zakaj pa?»

Gašper: «V pijanosti sem zamenjal svojo ženo s stražnikom ter namesto nje nabil njega.»

Pomagati si zna.

Nekemu župniku na Hrvatskem je neznani tat ukradel plug. Župnik je poizvedoval po tatu vse-povsod, vendar ga ni mogel izslediti. Zato je naslednjo nedeljo vzel s seboj na prižnico debel kamen, nekaj časa gledal po ljudeh, nato pa dvignil kamen in rekel: «Ti, ki si mi ukradel plug, pojdi takoj iz cerkve, sicer ti vržem kamen v glavo.»

Tat, misleč, da ga je župnik pogodil, se je hitro začel pomikati proti vratom, da bi se izgubil iz cerkve. Tako je župnikova zvijača pomagala izslediti tatu.

Vzrok.

Sinko: «Oče, zakaj je Bog najprej ustvaril Adama?»

Oče: «Zato, da mu je dal nekoliko prilike za govorjenje.»

Kaj je tatvina.

Učiteljica hoče učenkam v prvem razredu dopovedati, kaj je tatvina, in pravi: «Ako komu z roko sežem v žep in vzamem iz njega denar, kaj sem potem?»

Nežica: «Njegova žena.»

Tudi zabava.

V nekem pruskem gorskem mestecu je umrl starejši upokojeni general. Ko je pokojnik ležal v svoji blesteči uniformi na mrtvaškem odru, je dejala stara ženica, ki je čula ob mrliču: «No, vendar enkrat mrlič, s katerim ima človek veselje.»

Ravnotežje.

Tinček in Peregrinček sta stala pred cirkusom in opazovala štorljko.

Tinček: «Zakaj neki ta ptič vedno dviga eno nogo?»

Peregrinček: «Glej ga no, če bi obe dvignil, bi vendar padel.»

V kavarni.

Jože: «Kaj pa piješ, Tone, čaj ali kavo?»

Tone: «Ne vem, ker mi niso povedali.»

Ponesrečena zvijača.

Skopuh Ahacij je dobil v jeseni od sosedov in prajateljev obilo kolin. Ko pa je pripravljat tudi sam koline, so ga trle bridke skrbi, kako naj povrne vse dobrote svojim sosedom in prijateljem. Na vsak način je hotel celo zaklano svinjo obdržati zase. Vprašal je za svet svojega sosedu zvitega Miheca: «Ti, Mihec, kaj naj napravim, da mi ne bo treba vračati kolin?»

Mihec: «To je prav lahko. Jutri zjutraj razglasi, da ti je bila svinja ukradena.»

Ahacij: «Saj res.»

Zviti Mihec pa si je ponoči domislil ter šel Ahaciju svinjo v resnici ukrast.

Ko je drugo jutro Ahacij srečal Miheca, mu je potožil: «Čuj, Mihec, meni so ponoči ukradli svinjo.»

Mihec: «Le tako govori, pa ti bo vsakdo verjel.»

Ahacij: «Meni so v resnici ukradli svinjo.»

Mihec: «Tako je prav. Če boš tako vztrajal pri svoji trditvi, boš še mene prepričal...»

Škodljivo barvanje las.

Kunigunda: «Kaj pravite, gospodje, ali je res barvanje las škodljivo?»

Evzebij: «Nedvomno. Moj stric si je barval lase in po treh mesecih se je poročil z vdovo s petimi otroci.»

Dva brata.

Peregrin Motovilec je hotel potovati iz Ljubljane v Maribor. Spravil se je v vlak, ne da bi kupil vozni listek, češ, skril se bom v stranišče, kamor sprevodnik ne bo prišel gledat. Toda vsi ti lokali so bili zasedeni od onih, ki so potovali na enak način. V tem je prišel sprevodnik in zahteval vozni listek.

«Oprostite, pozabil sem doma brezplačno novinarsko karto. Sem namreč urednik »Lažnivega Kljuka«, si je hitro domislil.

«No, nič ne dene,» je odvrnil sprevodnik, «tam v drugem kupeju sedi Vaš tovariš glavni urednik »Lažnivega Kljuka«, pa bo on potrdil, da ste Vi res v njegovem uredništvu.»

Peregrin se je močno prestrašil, toda ker ga je sprevodnik ponovno pozval, je moral oditi z njim h glavnemu uredniku.

V kupeju, kjer je sedel glavni urednik, se je razvil naslednji razgovor:

Sprevodnik: «Gospod, tale mladenič pravi, da je urednik »Lažnivega Kljuka«. Vi kot glavni urednik ga gotovo poznate.»

«Seveda ga poznam,» je dejal glavni urednik in sprevodnik je odšel naprej.

«Oprostite, gospod,» je menil Peregrin, «nisem imel denarja za vlak, zato sem se tako izgovarjal in se zlagal.»

«Nikar se ne razburjajte, mladi gospod, saj tudi jaz nisem glavni urednik.»

Šopek smešnic

Hiša na prodaj.

Gašper ima hišo na prodaj in jo ponudi v nakup nekemu interesentu na naslednji način:

«Kaj hočete boljšega imeti: Hiša leži v naj lepšem kraju ob Dravi. Ako odprete okno, dihate takoj sveži zrak. Če se hočete kopati, odprete vrata in skočite v vodo. Ako hočete ribariti, pomolite trnek skozi okno v vodo in imate rib, ko likor jih potrebujete.»

«Vse je lepo,» pravi kupec, «ali pomislite; kaj pa naj začnem na pomlad, ko se led topi in ko pride povodenj — potem bo šla hiša z menoj vred.»

«Ali kaj vam pade v glavo,» se odreže Gašper, «kakšna povodenj? Saj hiša ni ob Dravi.»

VI.

V šoli.

Učitelj: «Franček, kje si bil letos ob počitnicah?»

Franček: «V Karlovi toplicah, gospod učitelj.»

Učitelj: «No, povej nam, kaj vse si tam videl.»

Franček: «Karlove toplice imajo eno katoliško cerkev za katoličane, eno protestantsko za protestante in eno židovsko za žide.»

Vič.

Predolge hlače.

Dva znanca se srečata v Mariboru in eden pravi: «Za božjo voljo, kakšne hlače pa imate? Takih hlač vendar ne bi smeli obleči za cesto.»

Drugi: «Moj Bog, če pa drugih nimam.»

Prvi: «Pridite k meni, jaz vam bom dal par svojih hlač. Samo predolge vam bodo.»

Drugi: «Kje pa stanujete?»

Prvi: «V Ljubljani.»

Drugi: «Za par starih hlač se pa vendar ne bom peljal tako daleč.»

Prvi: «Vidite, saj sem vam rekel, da vam bodo predolge.»

Viča.

Prodajalna kosti.

Neki mlad mož je služil dolgo časa v trgovini, kjer so se prodajale kosti. Nekega dne je ugotovil gospodar, da mu je služabnik ukradel večjo množino kosti. Takoj ga je odpustil iz službe.

«No, taka predrznost,» se je razjezil trgovec, «najprej me okradete in zdaj naj vam dam še izpričevalo. Saj ne vem, kaj vam naj zapišem v knjigo.»

Služabnik: «Zapišite: Bil je priden in pošten do — kosti.»

Vičan.

Raztrgane hlače.

Oče (sinu): «Za vzgled si vzemi sosedovega Teča. Pred letom dni je odšel z enimi raztrganimi hlačami v Beograd in danes ima en milijon.»

Sin: «Za Boga! En milijon raztrganih hlač ima?»

Vičans.

Zalovalni trak.

Gašper je zahteval v prodajalni zalovalni trak, da si ga natakne na rokav svoje suknje.

Prodajalka: Ali vam naj dam širok ali ozek trak?»

Gašper: «Povejte mi, gospodična, kaj pomeni širok in kaj ozek trak?»

Prodajalka: «Če je imel kdo umrlega iz srca rad, si kupi širok trak, če pa je bila ljubezen manjša, potem pa samo ozkega.»

Gašper: «A, tako! Potem mi pa dajte samo kos črne niti, ker mi je umrla tašča.»

Vičansk.

Slaba vest.

Urednik nekega lista je kupil v trgovini sladkor, v katerem je našel primešanega kakšno tretjino finega peska. V jezi je napisal v časopis naslednji opomin: «Jaz sem kupil pri nekem tukajšnjem trgovcu sladkor, kateremu je bil primešan pesek. Ako mi dotični trgovec ne pošlje v moje stanovanje tekom 24 ur deset kilogramov sladkorja, bom v prihodnji številki tega časopisa izdal njegovo ime in njegovo sleparstvo.»

V teku 24 ur je urednik dobil v svoje stanovanje od petih trgovcev po deset kilogramov sladkorja.

Vičanski.

Važno vprašanje

pri sedanjem nezanesljivem vremenu je zaščita telesa od škodljivih posledic zazebe. Že pri manjih bolečinah v udih, glavi ali križu, pri znakih nahoda se ne sme lahkomisljeno čakati, temveč treba poskušati takoj ono bolečino olajšujoče domače sredstvo, katero so radi in razno-

vrstno uporabljali že naši roditelji in dedje, posebno pri revmatičnih bolečinah. To že celih 27 let priljubljeno domače sredstvo in kosmetikum je Fellerjev blagodišeči «Elsaflujd». Drgnjenje in umivanje z Elsaflujdом lajša bolečine, krepi in osvežuje mišice in žilce, stori neobčutljivim proti mrzlemu zraku. Odznotraj in odzunaj mnogo močnejši in izdatnejši kot francosko žganje. 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni

steklenici za 63— Din; 12 dvojnatih ali 4 velike specialne steklenice 99— Din; 36 dvojnatih ali 12 velikih specialnih steklenic za 250— Din, že obenem z zabojem in poštino razpošilja po povzetju lekarnar Eugen V. Feller v Stubici Donj, Elsatrg 360, Hrvatska.

Posamezne steklenice Elsa-fluida se dobe v lekarnah in sorodnih trgovinah ob znižanih cenah po 9 Din.

Popustljivost.

Študentu Izaku, ki je bil seveda židovskega pokolenja, je napovedal srboriti nemški študent Valter dvoboj. Ko bi baš imelo priti do sabelj, se je hotel Izak pobotati.

«Dragi gospod,» je menil Valter, «to ne gre. Eden od naju mora ostati na mestu.»

«No, pa ostanite Vi, jaz grem domov,» je dejal Izak in jo urnih krač odmahal.

On pozna pisavo.

V črnilnik profesorja Klobasarja je padla muha. Domači sinček je rešil živalco iz črnega morja ter jo položil na bel papir. Po daljšem opazovanju je zaklical: «Mamica, tukajle imam muho, ki prav tako piše kakor naš ata.»

Potrpežljivost.

Čevlarski vajenec je tekel v trgovino in med potjo izgubil novce za dva dinarja. Slučajno je prišel mimo neki gospod, stopil na novce ter se ustavil.

Čevlarski vajenec je čakal nekaj časa, da bi se mož odstranil. Ker pa ta le ni hotel z mesta, je vajenec dejal: «Gospod, na Vašem desnem čevlju se Vam je odtrgal podplat.»

Gospod je dvignil nogo, pogledal in se prepričal, da ga je vajenec nalagal. Zato se je razjezil nad njim, češ: «Kaj se norčuješ iz mene?»

Čevlarski vajenec pa je skromno pripomnil: «Hvala lepa, gospod, da ste dvignili nogo. Že pol ure ste stali na mojem denarju, da ga nisem mogel pobrati.»

Kar je že dedom in roditeljem pomagalo, to bo pomagalo tudi Vam! Elsa flujd, da, samo «Elsaflujd»! To že skozi 27 let priljubljeno domače sredstvo s svojo mnogokratno uporabo odznotraj in odzunaj kot ublažitelj bolečin! Umivanje in drgnjenje z Elsaflujdом krepi in jača Vaše telo, stori Vas zmožne kljubovati prehlajenju in Vam pripravlja užitek. En sam poizkus je izpreobrnil mnoge, ki niso hoteli verovati in jih privedel, da iz hvaležnosti še dalje priporočajo Fellerjev «Elsaflujd». Tudi Vi boste storili isto, ako naročite za poizkus 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici za 63 Din ali da Vam pride še ceneje: 12 dvojnatih ali 4 velike specialne steklenice za 99 Din pri lekarnarju Eugenu V. Fellerju v Stubici Donji, Elsatrg 360, Hrvatska.

IZJAVA.

Podpisani Franc Šmigoc, viničar na Kukavi, obžalujem žalivke, ki sem jih izrekel 13. aprila 1926, o Alojziju Šamperlu, posestniku v Gradusaku, in s katerimi sem žalil tudi njegovo ženo Marijo, ga prosim tem potem odpuščanja ter se mu zahvaljujem, da je odstopil od zasebne obtožbe.

Ptuj, dne 27. aprila 1926.

Franc Šmigoc s. r.

MALI OGLASI

Kose

Prvovrstne kakovosti, kosirje, brusne kamne kupite najugodnejše v trgovini Franca Senčarja v Mali Nedelji.

Katera poštena mladenka

posestvom ltd. želi priložiti dobro stoječega, trezrega mladeniča, naj takoj pošlje naslov na upravo «Domovine» po šifro «Zenitev».

Izdaja za konzorcij «Domovine» Adolff Ribnikar.

Srebrne krone, goldinarje in zlatnike kupuje URBANC, Narodni dom, Maribor.

Štajerska klet Oset v Mariboru
NARODNI DOM

Izvrstno vino. Kegljische.

Sadjevec

prvovrsten in mošanska jabolka prodaja A. OSET, Maribor.

15leten fant

pošten in močan, z enorazredno ljudsko šolo, želi stopiti v uk pri ključavničarskem ali kovaškem mojstru. — Dopisnice ali pisma naj se vpošljejo na Jurija Cimpriča, Novi kot št. 2. Prezid.

Služkinja

dobi takoj službo pri boljši rodbini na deželi, če je pridno, močno in urno dekle ter zna tudi dobro kuhati in opravljati vsa druga hišna dela. — Naslov pove uprava «Domovine».

Kot nagrada

novo dvokolo ali sportni voziček!

Kdor kupi ali posreduje, da prodaja podpisana trdka 10 novih dvokoles ali otroških vozičkov v letošnjem letu, dobi kot nagrado novo dvokolo, kompletno z angleško pnevmatiko, ali otroški sportni voziček. — Zahtevajte cenik! — Prodaja tudi na obroke. — Največje skladišče dvokoles, otroških vozičkov in pnevmatik. — «Tribuna», P. B. L., tovarna dvokoles, otroških vozičkov in delov, Ljubljana, Karlovska cesta 4.

Ivan Kravos, Maribor

Aleksandrova cesta št. 13

Zaloga vsakovrstnih usnjatih torb in kovčkov, gamaš, nahrbtnikov, oprem za konje, kakor tudi pritlikin. Kovčki za vzorce in potnike se izvrše natančno po naročilu v lastni torbarski delavnici na Slomškovem trgu št. 6.

KOSE

fine koroške, garantirane, dolge po 60 in 65 cm, razpošiljamo poštine prosto po povzetju 3 kose za 70 Din. Če naročite 6 kos, damo eno po vrhu zastoj.

„RADIOL“, Ljubljana, Krekov trg 10/e.

KOLESA

kupite najbolje pri tordki

in vse potrebščine

OSRAM
žarnice

EXCELLA
šivalni stroji.

Kmetje v okolici Maribora!

Najboljšo zamenjavo bučnega olja in prežanje Vam nudi

tovarna bučnega olja J. Hochmüller v Mariboru

Pod mostom (južni breg Drave).

Po nizki ceni dobite tudi najboljše otrobe (metilo) z 48 % čiste rediline snovi.

REVMATIZEM!

Izjava hvaležnosti.

Velučeni gospod dr. I. Rahlejev,

Beograd.

Moj oče je bolan že več let na revmatizmu. Danes mi piše, da je zvedel za Vaš izum «Radio Balsamika», katerega toliko hvalijo in ki je v resnici že mnogim pomagal. Moj oče je pred nekoliko tedni tudi dobil eno stekleničico «Radio Balsamike», ki je jako dobro učinkovala, odnosno mu je pomagala. Na žalost ni mogel več dobiti tega toliko hvaljenega zdravila, ki je bilo od vseh doslej uporabljenih najboljšo in mu je najbolj pomagalo. Ker se moj oče nahaja v drugi državi, v Italiji, me je zaprosil, naj mu naročim «Radio Balsamiko», ter Vas s tem naprošam, da mi takoj, ko prejmete to pismo, pošljete na moj naslov po poštne povzetju šest steklenic «Radio Balsamike» za revmatizem.

Gospić, 2. oktobra 1925.

Z velespoštovanjem
Janko Gracin.

Zdravilo «Radio Balsamika» izdeluje, prodaja in pošilja popoštne povzetju laboratorij «Radio Balsamika», Beograd, Kosovska ul. 43.

Vljudno naznanjam, da sem premestil svojo odvetniško pisarno v hišo Sv. Petra cesta št. 26.

Dr. Fran Ks. Poček.

Semensko ajdo

prvovrstno

nudi najceneje

Pavel Bertoneelj

valjni mlin, Domžale.

J. GOREC

Ljubljana, Dunajska cesta 1 v palači
Ljubljanske kreditne banke in Gospo-
svetska cesta 14 v hiši gostilne Novi svet.